

ADLİYE CERİDESİ

Adliye Vekâleti Tarafından Ayda Bir Neşrolunur.

MÜNDERİCAT

Resmî kısım

Kanunlar:

- İstanbul adliye binasının yanması üzerine alınacak tedbirler hakkında kanun

Kararlar ve tefsirler :

- 1777 numaralı kanunun 3 üncü maddesinin tefsirine mahal olmadığı hakkında
- Tahsiline imkân olmayan hazineye ait bazı alacaklara dair

Hey'eti vekile kararları :

- Aydın merkez kazasında haşhaş ziraatine müsaade hakkında
- Sinema filimlerinin kontrolüne dair talimatnameye bir fıkra ilâvesi hakkında

Şurayı devlet kararları :

- Mesken tazminatları hakkında

Vekâletçe yapılan tamimler:

Aramızdan ebediyen ayrılanlar :

- Araç ceza hâkimi Ahmet Hamdi Bey
- Bandırma aza mülâzımı İbr. Hakkı Bey

Nizamnameler :

- Ölçüler nizamnamesi

Gayri resmî kısım

- İnzibat cezasının mahiyet ve tatbikatı - İnzibat iktidarı

Toplayan : Hasan Safyettin Bf.

- Büyük Millet Meclisince kabul olunan kanunların rehberi

İlâve formalar

- 1 - Türk tenyiz mahkemesi kararları
 - 2 - Ceza muhakemeleri usulüne methal
- Yazan: V. R. Bf.

ABONE ŞARTLARI

Adet

12

Bir Seneliği

Kuruş

300

Perakende olarak beher numarası

Kuruş

30

İmam Oğlu FEVZİ Matbaası

İstanbul

1934

ADLİYE CERİDESİ

Adliye Vekâleti tarafından ayda bir neşrolunur

Sene 12

Kânunusani 1934

Sayı 138

RESMÎ KISIM

KANUNLAR

*İstanbul Adliye binasının yanması üzerine alınacak
tedbirler hakkında kanun*

Kanun No. 2367

Neşri tarihi: 4-1-934

UMUMÎ HÜKÜM

Madde 1 — İstanbul Adliye binasında çıkan yangın dola-
yisile mahkeme ve Adliye dairelerinde ziyaa uğrıyan dosyaların
yenilenmesi aşağıdaki hükümler dairesinde yapılır.

BİRİNCİ FASIL

Hukuk ve ticaret dosyaları

Madde 2 — Taraflardan birinin veya dahil olanın veya

ihbar üzerine üçüncü şahıs sıfatile davaya iltihak etmiş bulunanın talebile dosyaların yenileme muamelesi yapılır.

Madde 3 — Yenileme taleplerini tetkik için hâkim sınıfından ayrılacak ve üçer kişiden tereküp edecek lüzumu kadar bürolar teşkil olunur.

Talep, asliye mahkemelerinde görülmekte olan işlerde bu bürolara ve sulh mahkemelerinde görülenler de ait olduğu sulh mahkemelerine arz edilir.

Madde 4 — Talep, imzalı bir beyanname ile yapılır.

Beyanname:

A — Tarafların ve mevcutsa davaya dahil olanlarla ihbar üzerine iltihak etmiş bulunan üçüncü şahısların isim ve şöhretlerini ve ikamet mahallerini ve vekilleri varsa isim ve adreslerini,

B — Davanın mevzuunu,

C — Davanın ikame tarihini,

D — Dosya numarasını,

E — İbraz edilmiş olan vesikaların adedini, mahiyetini ve muhtevasını,

F — Tahkikat hâkimi huzurunda ve mahkemede ikame edilmiş olan diğer delilleri,

G — Yangın tarihine kadar ittihaz olunan kararları ve yapılan muameleleri,

H — Hüküm verilmişse tarihini, mahiyet ve esbabı mucibesini ihtiva eder.

Beyannamedeki imzanın veren kimseye ait olduğu büro azasından bir hâkim tarafından tasdik edilir. Beyanname lüzumlu noktalardan eksik kalmış olanlar varsa büronun münasip göreceği bir müddet içinde mümkün olanı ikmal ettirilir.

Beyanname verene bedava bir vesika verilir.

Madde 5 — Yenileme talebi, bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren altı ay içinde yapılır. Bu müddet geçtikten sonra vaki olacak müracaatlar kabul olunmayıp umumî hükümlere tâbi olur.

Madde 6 - Beyannameyi verenin talebi üzerine alâkalılara davetiye gönderilir. Bu davetiyede davetin sebebi hulâsatan dercedilir ve yenileme muamelesi için tayin olunan gün ve saatte gelmesi lüzumu ve aksi takdirde yenileme muamelelerinin gıyabında yapılacağı bildirilir.

Madde 7 - Yukarıki madde mucibince talep vukuunda zayi olan dosyanın yenilenmesi için büro icap eden tedbirleri alır.

Madde 8 - Dava henüz lâyiha teatisi safhasında ise yangın tarihine kadar verilmiş lâyiha ve vesika suretleri taraflardan istenilerek dosyaya konulur ve lâyiha teatisi ikmal ve tahkikata devam olunmak zımında tahkikat hâkimine havalesi için dosya ait olduğu mahkemeye tevdi olunur.

Madde 9 - Dava tahkikat veya muhakeme safhasına intikal etmiş ise taraflardan yangın tarihine kadar teati olunan lâyihaların ve ibraz olunan vesikaların suretleri talep edilir.

Gerek ibraz olunan vesikalar ve gerek yangın tarihine kadar cereyan eden muameleler ve ittihaz olunan kararlar üzerinde tarafların ifadeleri birleşirse keyfiyet zabıtla tesbit olunur ve taraflara imza ettirilerek mahkemesine verilir.

Madde 10 - Yangından evvel ibraz edildiğinde veya muhtevasında ihtilâf edilen vesikanın ibraz edilmiş olduğuna dair her türlü delil ve karine tetkik edilir ve ibraz edilmiş olduğuna kanaat hasıl olursa muhtevası hakkında şahit dinlenir.

Bir vesikanın ibraz edilmişken Adliye binasının yangınında ziyaa uğramış olduğu hakkında bu kanuna göre verilmiş olan karara itiraz olunamaz.

Madde 11 - Davaya dair hüküm verilmiş olduğu hususunda tarafların ifadeleri birleşirse büro hükmün mahiyeti, delilleri, muhakeme safhaları, hükmün tarihi hakkında malûmat ve vesikaları ve ilâmın tebliğ edilip edilmediği hakkında tarafların beyanlarını toplayarak dosyayı mahkemeye verir.

İki tarafın birleşmesi kâfi olan hadiselerde mahkeme buna müstenit hükmünü yenileme suretile yeniden ilâma bağlar. Bu ilâmda iddia ve müdafaa sebepleriyle hükmün istinat ettiği delil ve sebepler tekrar edilmek suretile yazılır.

Alâkahlar hükmün müddeti içinde temyiz edilmeksizin kat'ileştiğini birlikte ifade ve kabul ettikleri takdirde tanzim edilecek ilâmın altına hükmün kat'ileştiği şerh ve tasdik olunur.

İlâmın tebliğ edildiğini inkâr eden tarafa diğerinin talebile büroca yemin verilir.

Madde 12 - Şahitler her halde davetiye ile çağrılır. Davetnamede şahitlerin davetiyeyi ve fotoğrafı hüviyet cüzdanını hâmil olarak gelmeleri lüzumu yazılır. Yenileme bürosu veya mahkeme şahitlerin hüviyetini fotoğrafı hüviyet cüzdanlarına göre tayin eder ve bu varakanın fotoğrafı sureti alınıp dosyaya konur ve lüzum görülürse şahit hakkında zabıta tahkikat yaptırılır.

Madde 13 — 4-12-1933 den önce verilmiş ve redde uğramamış olan bir keşif raporunun mevsuk bir sureti bulunur veya mündericâtında iki tarafın ifadeleri birleşirse muteberdir. Aksi takdirde mümkün oldukça yeniden keşif yapılır. Buna imkân görülmezse ehli vukuf yeminle dinlenir. Delillerin tesbitine, imza hakkında yapılan tahkikata ve muhasebe rüyetine müteallik olan raporlar hakkında da aynı hüküm tatbik olunur.

Madde 14 — 4 - 12 - 1933 den önce karar verilmiş olan haczin gayri ihtiyatî tedbirler bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir ay müddetle olduğu gibi kahr. Bu tedbirin uzatılması veya bu müddetten evvel kaldırılması mahkeme kararına bağlıdır.

Madde 15 — Bu kanunun mer'iyete girdiği tarihe kadar asliye mahkemelerince başlanılmış olan yenileme muamelelerine o mahkemelerce bu kanundaki usullere göre devam olunur.

İKİNCİ FASIL

İcra ve iflâs dosyaları

BİRİNCİ KISIM

İcra dosyaları

Madde 16 — İcra dosyalarından yangın sebeble zayı olanların yenileme muamelesi yalnız yazılı deliller ve vesikalar

üzerine icra ve iflâs tetkik mercii vazifesini gören icra hâkimleri tarafından yapılır. Bu muamele şahit dinlenmesine muhtaç ise icra muamelesine nihayet verilip taraflar ait olduğu mahkemeye müracaatta muhtar bırakılır.

Madde 17 — İnfazı kat'ileşmesine mütevakkıf olmıyan bir ilâm hükmünün müddeti içinde temyiz edildiği, ancak dosyası yangın sebebiyle zayi olduğundan dolayı temyiz mahkemesine gönderilmediği ve henüz yenileme muamelesi yapılp intaç edilmediği takdirde alâkalının talebile ait olduğu mahkemeden keyfiyeti mübeyyin bedava bir vesika verilir. Bu vesikanın ibrazı halinde icra memuru ilâmın icrasını neticeye kadar geri bırakır.

Nafaka ilâmları bu hükümden müstesnadır.

Madde 18 — Bir mal veya alacak üzerine ihtiyatî haciz konulmuş olduğu vesika ile sabit olup ta borçlu talep ederse haciz koyana bu hususta mahkemeye müracaatla davasını açmak ve haczin devamı hakkında bir karar istihsal etmek üzere icra memuru tarafından bir ay mühlet verilir.

Mahkemeden bu bapta bir karar verilmeden bu müddet geçtiği ve tetkik mercii tarafından temdidi hakkında bir karar verilmediği takdirde haciz kendiliğinden kalkar.

Madde 19 — İcraî haciz mahkeme ilâmına veya bu mahiyetteki vesikaya veya itiraz müddetinin geçmesile kat'ileşen takibe müsteniden konulmuş ise, ref'ine dair borçlu tarafından bir mahkeme kararı getirilmedikçe bu haciz devam eder.

Madde 20 — Haciz dereceleri bir vesika ile tesbit edilmezse haciz koyanlar aynı derecede sayılırlar.

Madde 21 — İcra dairesinde tutulan muhasebe ve vezne defterleri yenilenme muamelesi için resmî vesika ve muteber esaslardandır.

Madde 22 — Eski dosyaların yenilenmesi için müracaat şekli ve müddeti dördüncü ve beşinci maddeler hükümlerine tâbidir. Şu kadar ki (300) lira ve daha aşağı alacaklar için şifahî müracaat da kabul olunur. Bu takdirde beyanname icra ve iflâs tetkik mercii huzurunda tanzim olunur ve alâkadara imza ettirilerek imzası tasdik olunur.

Müracaat vukuuna dair bedava bir vesika verilir.

Madde 23 - Elinde haczedilmiş mal veya zimmetinde haczedilmiş alacak bulunan hükmî ve hakikî şahıslar, ayrıca, (35) inci madde mucibince istenilmemiş ise, bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren iki ay içinde keyfiyeti ait olduğu icra dairesine yazı ile veya şifaben bildirmeğe mecburdurlar.

Bildirdiklerine dair kendilerine bedava vesika verilir.

Kanunun bu hükmüne riayet etmeyenler hakkında (35) nci madde hükmü tatbik olunur.

İKİNCİ KISIM

İflâs dosyaları

Madde 24 - Daha evvel başlanılmamış ise bu kanunun mer'iyetini müteakip iflâs idareleri tarafından kat'ileşmiş iflâs hükümlerine ait muamele dosyalarının yenilenme işine başlanır.

Madde 25 - Yenileme muamelesinde iflâs idaresi; tapo daireleri, bankalar, ticaret odaları gibi alâkalı müesseselerle gazete ilânlarından ve sair menbalardan istifade eder ve bu husus için lüzumlu gördüğü bütün tedbirleri alır.

Madde 26 - Henüz kat'ileşmemiş olan iflâs hükümlerini mutazammın ilâmların yenilenmesi 11 nci madde hükmüne tabidir.

Madde 27 - Tasdiki kat'ileşmiş konkordatolara müteallik muamelelerin dosyası konkordato komiseri veya iflâs idaresi tarafından, henüz kat'ileşmemiş olan konkordatolara müteallik hüküm, karar ve muameleler hangi safhada kalmışsa o safhayı tetkike salâhiyetli makam tarafından yenilenir.

Madde 28 - Evvelce yapılmış olan alacaklılar toplanmasına ait zabıt ve vesikalar yenilenmediği takdirde alacaklılar yeniden toplanmağa davet olunur.

Madde 29 - Konkordatonun tasdikına müteallik muhakemenin icrası için tayin olunan güne kadar konkordatoya iltihak caizdir.

Madde 30 - 4-12-1933 tarihinden evvel ibraz edilmiş olan, İstanbul Adliye binasında çıkan yangında zayi olduğu bu kanuna göre tesbit edilmiş olan ve resmî yahut tasdikli bulunmayan vesikaların taallûk ettiği davalarda gerek vesikanın

yazısı, tarih ve imzası ve gerek vesikanın bağlı bulunduğu akit ve muamele ve böyle bir akte müteallik mahkeme haricinde bir ikrarın mesbukiyeti halinde mahkemeye şahit dinletilebilir.

Mahkeme bu gibi şahitlerin kabul veya reddi hususunda, kendisine arzedilen diğer delil ve emarelere isnat suretile, geniş takdir hakkına maliktir.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Geçen fasıllara ait müşterek hükümler

Madde 31 — Dosyaların yenilenmesi için müracaat olunacak vasıtalardan şunlardır: Taraflarca ibraz edilen veya bunlardan ve diğer şahıslardan ve mercilerden alınan varakalar ve senetler (asıl veya suretler) ve delillerin tesbiti hakkındaki kayıtlar, hâkimin, kâtibin notları, sicillerdeki kayıtlar, keza hâkimin veya memur veya kâtibin hatırası, tahkikat veya muamelelerde hazır bulunmuş kimselerin ifadeleri, taraflar vekillerinin notları ve dosyaların yenilenmesine yarayacak sair malûmat.

Madde 32 — Bir hüküm veya karar yenilendikten sonra evvelkisi meydana çıksa bile hükümsüz sayılır.

Madde 33 — Yenileme muamelesi sırasında kanunların ve hâkimlerle salâhiyetli memurların tayin ettikleri müddetlerin 4-XII-933 tarihinden önce kat'edilmiş olduğuna müteallik iddialar iki tarafın ifade birliği veya vesika ile sabit olmaz ve diğer nevi delil ve emareler kâfi kanaat vermezse müddetin kanun hükümlerine uygun surette muhafaza edilmiş olduğuna dair hâkim tarafından re'sen yemin ettirilebilir.

Madde 34 — Son günü 4-XII-933 tarihine tesadüf eden yukarıki maddede yazılı müddetler bu kanunun mer'iyete girdiği tarihten itibaren bir ay uzatılmıştır.

Madde 35 — Bir işe ait vesika kimin elinde ise büronun, sulh mahkemesinin veya icra ve iflâs tetkik mercii'nin emri ile bu vesikayı vermeğe mecburdur. Bu makamlarca vesika asıllarının alıkonulmasına lüzum görülmezse suretleri alınarak aslı iade edilir. Asılları alıkonan vesikaların suretleri bedaya tasdik olunur. Büro sulh mahkemesi veya icra ve iflâs tetkik mercii tetkik ettiği maddeye müteallik olarak lüzum gördüğü hakikî ve hükmî her şahsa sual sorabilir. Bu suallere doğru olarak ve tayin edilen müddette cevap vermek mecburidir.

Yukarıda zikredilen makamlardan verilen emri, mazereti olmaksızın, yerine getirmeyen şahıs hakkında yukarıda beyan olunan makamlar tarafından on liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunup tefhim veya tebliğ olunur. Tefhim veya tebliğden itibaren bir hafta içinde itiraz vukubulursa ağır ceza mahkemesince kat'i olarak karara bağlanır.

Yeniden tayin edilen müddet içinde yine istenilen vesika veya cevabı vermekten imtina edenlerle hakikate muhalif beyanda bulunanlar hakkında zikredilen makamlardan verilecek müzekkereler üzerine sulh ceza mahkemelerince duruşma yapılarak elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası veya bir haftadan üç aya kadar hapis cezası hükmolunur.

Bu maddede yazılı suçlar bir avukat tarafından yapılmış ise doğrudan doğruya veya yukarıda zikri geçen makamlardan verilecek müzekkere üzerine hakkında baro tarafından ayrıca inzibati ceza dahi tayin olunur.

Baro, inzibati ceza tayini hususunda, mahkemece verilecek beraet kararı ile mukayyet değildir.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Ceza dosyası

Madde 36 — Mevkuf olan ve olmıyan suçlara ait olup ilk tahkikat safhasına girmemiş veya ilk tahkikata tâbi tutulmasına kanunen lüzum bulunmamış olan işlere müteallik hazırlık tahkikatı umumî hükümler dairesinde yenilenir.

Şikâyetle bağlı işlerde davacıların verecekleri şikâyetname üzerine yeniden amme davası açılır. Yenileme işinde zabıta kayıtları ve dosyalarından ve suçtan zarar görenlerin şikâyet ve beyanlarından istifade olunur.

Madde 37 — İlk tahkikat safhasındaki davalardan mevcut evraka göre tahkikatın devamına imkân olmıyan işler hakkında 35 inci madde dairesinde hazırlık tahkikatı tekrar yapılır.

Madde 38 — Son tahkikat veya amme davası açılarak mahkemeye intikal etmiş olan işlere müteallik dosyaların noksanı mahkemece ikmal edilir.

Dosya yok ise veya mevcudu duruşma yapılmasına imkân vermiyecek derecede ise yukarıki maddelere göre hazırlık tahkikatı ve ilk tahkikat yeniden yapılır.

Madde 39 — Mahkemece hüküm verilmiş olanlardan:

A - Hüküm giyaplarında verilip ilâmı tebliğ edilmemiş olanlar hakkında,

B - Bu suretle hüküm verilip te ilâmı tebliğ edilmiş ise eski hale getirme talebi vukuunda dosya mevcuduna göre,

C - Hüküm vicahlarında verilip te kat'ileşmiş bulunduğu halde ilâmı müddeiumumiliğe verilmemiş olanlar hakkında, 38 inci madde hükmü tatbik olunur.

Madde 40 — Hakkında hüküm hulâsası verilmiş olan suçlulara ait hüküm, kat'ileşince, bu hulâsalar ilâm mahiyetinde telâkki edilerek infaz olunur.

Kanun yoluna gidildiği maznun tarafından beyan edilirse bu gibiler hakkında 38 inci madde hükmü dairesinde muamele yapılır.

Bu takdirde hükmolunan ceza miktarı bir seneden aşağı hapsi istilzam ediyorsa mahkeme tahliye kararı verebilir.

Madde 41 — Yenileme sırasında o işe dair eski dosya ele geçerse yenileme muamelesi durur. Yenileme işi hükümle neticelendikten sonra hükmü havi eski dosya bulunursa mahkûmun lehindeki hüküm infaz olunur.

Madde 42 — Yenileme muameleleri için istenilen vesikaları vermekten ve bildiklerini söylemekten çekinenler hakkında 35 inci maddedeki ceza hükümleri, 38 inci maddedeki halde mahkemece ve hazırlık ve ilk tahkikata ait işlerde müddeiumumilerin talebi üzerine, sulh ceza mahkemelerince tatbik olunur.

Madde 43 — Takip müruru zamanile umumî ve hususî kanunlarda şikâyet ve şahsî dava için muayyen olan müruru zaman müddetleri ve diğer kanunî müddet ve mehiller 4-12-1933 tarihinden itibaren bu kanunun mer'iyeti gününden bir ay sonrasına kadar olan müddet içinde işlemez.

BESİNCİ FASIL

Umumî müsterek hükümler

Madde 44 — Bu kanunda tarif edilen yenileme muamelesi, 3,4-12-1933 de yanmış olan İstanbul Adliye binası içinde mevcut iken zayi olmuş veya okunamayacak dereceye gelmiş olan bütün evrak şamildir.

Madde 45 — Yenileme işine müteallik bilcümle evrak, kayıtlar ve bunların suretleri pul resminden ve bu husustaki muameleler diğer harçlardan muaftır.

Noter aidatı bu hükümden müstesnadır.

Tebliğ ücreti ve yenilemenin istilzam ettiği diğer masraflar muhakeme masraflarına dahil edilmek üzere yenileme isteyenden alınır.

Madde 46 — Bu Kanunun mer'iyeti neşri tarihinden on beş gün sonra başlar.

Madde 47 — Bu Kanun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yerine getirir.

28-12-933

KARARLAR VE TEFSİRLER

1777 numaralı kanunun üçüncü maddesinin tefsirine mahal olmadığı hakkında

Karar No: 796

Vekâlet emrine alınmalarına lüzum görülen memurlar arasında gerek sicil ve gerekse ehliyet itibarile vücutlarından istifade melhuz olmıyan memurlar da bulunduğundan ve bu gibi memurlar memuriyete tayin olundukları takdirde işin müteessir olduğu ve tayin edilmedikleri halde de bütçeye fazla bir masraf tahmil edilmekte bulunduğu zikredilerek bu suretle açık maaşı alanların 1777 sayılı kanunun üçüncü maddesinde yazılan ve maaşlarını almağa esas olan üç veya beş sene müddetten evvel tekaüde sevklerinin mümkün olup olmayacağıının ve üç veya beş sene müddetin asgarî haddi olup olmadığının tefsir suretile tayini talep edilmiş ise de vücutlarından istifade melhuz olmıyan memurlar hakkında, sicillerine ve ehliyetlerine göre 1683 sayılı Tekaüt kanununun üçüncü maddesinin «D» fıkrası mucibince muamele ifası mümkün olduğu mülâhaza kılınmakla beraber 1777 sayılı kanunun sarahatine binaen muhtacı tefsir bir cihet görülememiştir.

28-12-933

Takip ve tahsiline imkân olmıyan hazineye ait bazı alacaklara dair

Karar No: 795

Esbabı mücbire ve zaruriye dolayısıyla takip ve tahsiline mahal ve imkân görülemiyen zimmetlerin silinmesi için malf müşavere encümeninin mütaleası alındıktan sonra Büyük Meclise arz olunması Muhasebei umumiye kanununun 133 üncü maddesi iktizasından olduğu cihetle, Hazineye ait bazı alacakların affına mütedair olan lâyhada mevzuubahis zimmetler hakkında da aynı muamelenin tatbiki tabii bulunmakla bu esas dairesinde muamele ifa edilmek üzere lâyihanın hükümete iadesi kararlaştırılmıştır.

28-12-933

HEY'ETİ VEKİLE KARARLARI

Aydın vilâyeti merkez kazasında haşhaş
ziraatine müsaade edildiği hakkında

Kararname No : 15485

10-8-933 tarih ve 14829 sayılı kararnameye zeyildir.

Yugoslavyanın Tikveş ahalisinden olup haşhaş ekim sahası haricindeki Aydın vilâyeti merkez kazasına yerleşmiş bulunan muhacirlerin memleketlerinde olduğu gibi burada da yalnız haşhaş ziraatile iştigal eyledikleri ve haşhaş ekimi hususunda tam bir vukuf sahibi oldukları ve istihsal eyledikleri afyondan yabis afyonda % 16, ratip afyonda % 11,5 morfin bulunduğu anlaşılmış ve İktisat vekilliğince bu mıntakaya haşhaş ekilmesinde bir mahzur olmadığı bildirilmesine binaen bu hususta bir karar ittihazı Ziraat vekilliğinden yazılan 25-12-933 tarih ve 225-32892 sayılı tezkere ile istenilmiştir.

Bu iş İcra vekilleri heyetince 27-12-933 de görüşülerek teklif veçhile Aydın vilâyeti merkez kazasının da haşhaş ekimine müsaade edilen mıntakalar arasına sokulması tasvip ve kabul olunmuştur.

27-12-933

* * *

Sinema filimlerinin kontrolü hakkındaki talimatnamenin
dördüncü maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında

Kararname No : 15489

9-6-932 tarih ve 12979 sayılı kararname ile mer'iyete konulan «Sinema filimlerinin kontrolü hakkındaki talimatnamenin dördüncü maddesinin sonuna (dahilde yapılacak filimlerin evvelâ senaryolarının komisyone tetkika tâbi tutulup bu talimatnamenin beşinci maddesinde yazılı vaziyetlere uygun görülen senaryolarda tadilât icra ve yahut bu senaryonun filime çekilmesi menolunur. Komisyonun senaryo üzerinde tetkikatta bulunması, senaryo mevzuu filime çekildikten sonra bunu komisyonun filim halinde tekrar kontrol etmesine veya icap eden tadilleri yaptırmasına mani değildir) fıkrasının ilâvesi; Dahiliye vekilliğinin 24-12-933 tarih ve 1733 - 11287 sayılı tezkeresi üzerine İcra vekilleri heyetince 26-12-933 de kabul olunmuştur.

13

ŞURAYI DEVLET KARARI

Hûlâsa: Mesken tazminatları hakkında

Maliye ve Nafia dairesi mazbatası

Başvekâleti Celileden şûrayı devlete havale ve dairemize tevdi buyurulan Maliye vekâletinin Muhasebat umum müdür-lüğü ifadesile yazılan 7 - 11 - 933 tarihli ve 180 numaralı tez-keresinde :

Ziraat vekâletinin Başvekâletten havale edilen 3365-26616 numaralı tezkeresile 55 lira maaşlı bir memuriyete tayin edi-len ve fakat kanunî müddetini ikmal etmediğinden elli beş liradan dun maaş almakta bulunan memurlara tayin edildik-leri memuriyet derecesi üzerinden değil elyevm almakta ol-dukları maaş üzerinden mesken tazminatı verilmekte olup 1452 numaralı teadül kanununun 18 inci maddesinde me-murlara tayin edildikleri memuriyet derecesi üzerinden mes-ken tazminatı verilmesi tasrih edildiğinden, keyfiyetin Şûrayı Devlet heyeti umumiyesince tetkikile bir karara bağlanmasını teklif etmekte olduğu,

Vekâletçe de bu mesele evvelce tetkik edilerek memurlara iktisap eyledikleri derece maaşı üzerinden (bu maaşı almış olsunlar veya olmasınlar) mesken tazminatı itası muvafık görüldüğü ancak evrakı sarfiyenin Divanı muhasebatça tetki-kinde fer'in asla tâbi olacağı nazarı dikkate alınarak bulun-duğu derecenin maaşından istifade etmiyenlerin o dereceye ait mesken tazminatından dahi istifade edemiyecekleri karar-laştırılmış olduğundan bu karara imtisalen 55 lira maaşlı bir memuriyete tâyin edilen memurlara bu derece maaşı almağa başlayacakları tarihe kadar 15 lira üzerinden mesken tazmi-natı verilmekte bulunduğu,

Esasen Vekâlet aleyhine bu mesele hakkında Şûrayı devlette açılan idarî davalarda Şûrayı müşariileyha birinci Daavi dairesinin 31-10-932 tarih ve 1759 - 32 - 2675 numaralı ilâmile de (devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülüne dair olan kanunun 18 inci maddesinde mesken tazminatının memurin için muayyen derecata intibak ettirilmesine göre

bu tazminatın ahzında alınmakta olan maaşın mutabık olduğu derece değil iktisap olunan ve filen işgal edilen derecenin mutabık bulunduğu miktarının alınması icap edeceğine karar verildiği.

Bu vaziyete nazaran meselenin bir kere de Şûrayı devlet hey'eti umumiyesince tetkikile bir karara bağlanması vekâletlerince de muvafık görüldüğünden tasvip olunduğu takdirde evrakın şûrayı devlet riyasetine havalesi talep ve iş'ar kılındığı görülmekle icabı müzakere olundu :

Evvelce Şûrayı devlet daa'vi dairelerince karar alan memurin hakkında lâzımülnifaz olan mezkûr karar dahilinde muamele ifası tabii olup bu noktadan ayrıca mütalea dermeyanına mahal yoksa da bu vasfı arzeden hadisat uğrunda karar almayan emsali memurin için Teadül kanununun 18 inci maddesinde (...Ankarada bulunan memurlardan dördüncü ve beşinci derecelere dahil olanlara 30 ve altıncı, yedinci derecelere dahil olanlara ayda 22 ve sekizinciden on altıncıya kadar (on altı dahil) derecelerde bulunanlara ayda on beş ve on yedinci, on sekizinci ve on dokuzuncu dereceliklere ayda 10 lira muvakkat tazminat maaşlarına ilâveten verilir) denilmekte olmasına nazaran memur bulunduğu veya bilâhara ihraz ve iktisap eylediği derece üzerinden mesken tazminatı hesap edilerek itası hükmü kanuna muvafık, izafe ve maksadı tahsise uygun olacağı mütalea kılınmıştır.

Keyfiyetin bir kerre de Heyeti umumiyece tetkiki zımnında evrakın Riyaseti celileye takdimi 28 - 11 - 933 tarihinde tezekkür kılındı.

Heyeti Umumiye mazbatası

1452 numaralı teadül kanununun 18 inci maddesine tevfi-kan Ankarada bulunan memurlara verilmekte olan mesken tazminatının memurun bulunduğu derece üzerinden verilmesi icabettiği hakkında Maliye ve Nafia dairesinin 28-11-933 tarihli ve 69-67 numaralı mazbatası heyeti umumiyede okundu.

1452 numaralı teadül kanununun 18 inci maddesinde, memurların maaşlarından bahsedilmiyerek yalnız dereceleri zikredildiğinden almakta oldukları maaş ne olursa olsun bulundukları dereceye muhassas mesken tazminatının kendilerine verilmesi lâzımgeldiğine, 7 - 12 - 933 tarihinde, ittifakla karar verildi.

VEKÂLETÇE YAPILAN TAMİMLER

Ceza mahkemeleri müddei umumilik ve istintak dairesi kalem muamelâtına mahsus talimatnamede münderiç son tahkikatın açılmasına mahal olmadığı ve muhakemeden men kararı nümunesi H.

Yüksek Vekâlete

Emir ve havale buyrulan Teftiş heyeti reisliğinin 19.11-933 tarih ve 4828 numaralı teskeresi ve merbutu teftiş lâyihası tetkik olundu.

Hülâsası : istintak dairelerine tevdi olunan son tahkikatın açılmasına mahal olmadığına ve muhakemeden men'e dair matbu karar kâğıtlarında davacının ismi ve suçun nev'i yazılmağa mahsus hane olmadığından, teftiş muamelesini teshil için mezkûr kâğıtlara bu cihetin de ilâvesine dairdir.

Müstantik iddianameyi muvafık gördüğü takdirde, esasen suç, suçlu ve suçtan zarar gören hakkında kanunen iddianamede yazılması icabeden tafsilâtı tekrar ederek işin gecikmesine ve çoğalmasına mahal kalmamak için; mezkûr karar nümunelerinde bu cihetlere mahsus hane açılmasına mahal görülmemiştir.

Ancak mustantik iddianameyi muvafık görmediği; meselâ İddianamede gösterilen mahkemenin madunu olan bir mahkemede duruşmanın açılmasına karar vermek suretiyle iddianameden ayrılmak icabettiği veyahut maznunun iddianameye karşı vaki itirazlarının reddi için esbabı mucibe göstermeye mecbur olduğu hallerde iddianameyi talil için lâzım gelen tafsilât ve kanunî icaplarını havi kararını formül haricinde serbestçe yazması iktiza edeceği cihetle işlerin büyük bir yekûnunu teşkil eden basit işlerde kullanılması lâzım gelen ve muamelâtın tesriini temin için hazırlanmış olan matbu karar kâğıtlarına mezkûr kısımların ilâvesine mahal olmadığından keyfiyetin teftiş heyeti reisliğine emir ve havale buyrulması mütaleaten arz olunur efendim.

M. T. Nazif

27-11-933

Ağır cezalı cürümlerde maznunun istinabe
yoluyla sorgusunun icrası caiz olmadığına D.

Yüksek Vekâlete

Emir ve havale buyurulan teftiş heyeti reisliğinin 22-11-933 tarih ve 4968 numaralı tezkeresile merbutu teftiş lâyihasında ağır cezalı cürümlerde de mâznunların istinabe yoluyla sorgularının icrası, mahkeme işlerinin çabuk bitirilmesini temin edeceğinden, bu hususta kanunumuza bir hüküm ilâvesi beyan ve mütalea kılınmaktadır.

Ceza muhakemeleri usulü kanunu, duruşmaların şifahiliğini ve aleniliğini prensip olarak kabul etmiş olduğundan, bu prensibi ihlâl edecek mahiyeti haiz olan bu hususun kanunumuza ilâvesi ve binaenaleyh serdolunan mütalea muvafık görülememiştir. Keyfiyetin teftiş heyeti reisliğine emrû havalesi yüksek tasviplerine mütaleaten arz olunur ef.

* * *

Yeni ihdas olunan 30 lira maaşlı icra memurluklarına
hukuk mezunlarının tayin edilmekte olduğuna dair

İhdas edilen 30 lira maaşlı icra memurluklarına tayin edilmeleri hakkında bir çok mahalden ve ahiren unvanları icra memuru olanlardan bazıları tarafından mütevaliyen müracaat vukubulmaktadır. Mezûr icra memurluklarına hukuk mezunlarından tayin kılınmakta olmasına ve bu tahsisatın bütçeye bu maksatla konulmasına binaen hukuk mezunu olmayan icra memur ve muavinlerinin 30 lira ile icra memurluklarına tayinlerine imkân olmadığından badema bu hususta müracaatta bulunarak beyhude yere muhabereye meydan verilmemesi lüzumu tamimen tebliğ olunur efendim.

9 - 12 - 933

Aramızdan Ebediyen Ayrılanlar

Araç ceza hâkimi Ahmet Hamdi Bey

Araç Ceza hâkimi Ahmet Hamdi Bey 28-12-933 tarihinde vefat etmiştir. Tercümeihali berveçhi atidir:

“Ahmet Hamdi bey hafız Mehmet Atıf efendinin oğlu olup 1305 senesinde İstanbulda doğmuş ve Fatih merkez rüştiyesile idadide ve mektebi hukukta tahsil etmiş, mektebi idadiden 22 - temmuz - 324 ve mektebi hukuktan alâ derecede 10 - eylül - 328 tarihli şahadetnameler almıştır 23 - nisan - 330 tarihinden 1 - ağustos - 336 tarihine kadar Çermik ve Keşan kazaları bida-yet mahkemeleri müddeiumumiliklerinde ve 28 - mayıs - 340 tarihinden 7-12-931 tarihine kadar Safranbolu mahkemei asliye azalık ve ceza hâkimliğinde 16 12-931 tarihinden 28-12-933 tarihine kadar Araç ceza hâkimliğinde bulunmuş ve mezkûr tarihte vefat etmiştir.”

Mevlâ rahmet eylesin

* * *

Bandırma âza mülâzımı İbrahim Hakkı Bey

Bandırma âza mülâzımı İbrahim Hakkı Bey 20-1-934 tarihinde vefat etmiştir. Tercümeihali aşağıda önderiştir:

“İbrahim Hakkı Bey Hasan efendinin oğlu olup 1317 senesinde Konya Ereğlisinde doğmuş ve Konya mektebi sultanisi birinci devre üçüncü sınıfında iken terki tahsil ederek 13 - eylül - 927 tarihli alâ dereceden tasdikname ve Ankara hukuk mektebinden orta dereceden şahadetname almıştır, 15 - nisan - 340 tarihinden 31 temmuz - 340 tarihine kadar Konya Ereğlisi Ziraat Bankası sandık muavin vekâletinde ve 1 - mayıs - 341 tarihinden 1 - haziran - 341 tarihine kadar Konya Ereğlisi maliye varidat kitabesinde bulunmuş ve asker olmasına binaen infikâk etmiş ve 21 - teşrinisani - 927 tarihinden 3 1-931 tarihine kadar Ankara mahkemei asliye zabıt ve adliye vekâleti zat işleri ve 21-1-931 tarihinden 20 1-934 tarihine kadar Bandırma âza mülâzımlığında bulunmuş ve mezkûr tarihte vefat etmiştir.”

Mevlâ rahmet eylesin

* * *

Adliye ceridesi merhumlara mağfiretler temenni ve kederdide ailelerine taziyet beyan eder.

T. H.

NİZAMNAMESLER

Ölçüler Nizamnamesi

NİN

Şurayı Devlet Hey'eti Umumiyesince tesbit olunan şekli

- Mabaat -

8 - Bu terazi ve âletlere bir fiat müş'iri de konulabilir.

B - İbre tertibatlı terazi ve tartı âletleri:

1 - Aşağıda yazılı terazi ve tartı âletlerine ibre tertibatı katılabilir:

a) Masa terazileri,

b) Sürme ağırlıklı tartı âletleri,

c) En çok çekeceği ağırlık 10 kilogram veya daha fazla olan kantarlar.

İbre tertibatının ölçme hududu terazi veya âletin çekeceği en çok ağırlığın yarısından fazla olmamalı ve en küçük katma derecesi veyahut en küçük kantar taksimatı ile bir olmalıdır. Bu ölçme hududu kilogra-ma veya kilogramın aşarî misillerine veya cüzlerine yahut bunların iki veya beş misline göre taksimatlı olmalıdır. Sürme ağırlıklı tartı âletle-rinde bu taksimat 10 kilogramın her hangi bir misline göre de olabilir.

2 - İbre taksimatının her bir aralığı en az 1 mm büyüklükte gözük-melidir. Sürme ağırlıklı tartı âletlerinde, bunların en çok çekebilecekleri ağırlığın yanlış payı karşılığı olan taksimat parçası aşağıda yazılı büyüklüklerde gözükmelidir :

Aletin en çok çekeceği
ağırlık

2	kg
3	kg
3	kg

dan yukarı

En az

0,5	mm
0,75	mm
1	mm

Eğer iki, üç ve dört kilogramlık sürme ağırlıklı tartı âletlerinde taksimat aralıkları bir değilse bu hüküm taksimatın yalnız ortası için olup sonlarda aralık, orta taksimat için kabul edilen miktarın beşte dördü kadar olabilir.

Eğer tartı âletinin en çok çekeceği ağırlık ibre tertibatının ölçme hududunun beş mislini geçerse yanlış payı karşılığı olan aralık, tartı âletinin en çok çekeceği ağırlık bu hududun beş misli imiş gibi hesaplanır.

3 - Bu maddenin A 2, 3, 4, 6 ve 8 numaraları hükümleri burada da gözetilir. Bu maddenin A 5 numarasında yazılı hüküm ibre tertibatlı masa terazilerinin her zaman bir dara tertibatı bulunması lazımgeldiği yolunda değiştirilerek gözetilir.

Bundan başka esasla dokunulmamak üzere müsavî kollu teraziler (M. 107) veya sürme ağırlıklı tartı âletleri (M. 108 No. 2) yahut kantarlar (M. 109 A) için konulan hükümler burada da gözetilir.

Dara denkleştirme tertibatı :

Madde 111 — 1 - Dara ağırlığının denkleştirilmesi için aşağıda yazılı âletlere bir kantar tertibatı konulabilir.

a) Sürme ağırlık tertibatının ölçme hududu en az 1 kilogram olan sürme ağırlıklı tartı âletlerinde (M. 108 No. 2),

b) Kantarlarda (M. 109),

c) Ölçme hududu en az bir kilogram olan ibreli terazi veya tartı âletlerinde (M. 110 A),

ç) İbre tertibatlı sürme ağırlıklı tartı âletleriyle böyle tertibatlı kantarlarda (M. 110 B) Ancak bunlarda dara kantarı tertibatı dışarda kalmak üzere ölçme hududu 20 kilogramdan fazla olmalıdır.

2 - Bu maddenin No 1 a ve c sinde yazılı tartı âletlerinin dara kantar tertibatı dışarda kalmak üzere ölçme hududu 20 kilogram veya daha az olursa, dara kantar tertibatı taksimatlı olamaz. Bütün başka hallerde yalnız bir dara kantar tertibatı taksimatlı olabilir.

3 - Bir tartı âletinin çekeceği en çok ağırlığın bulunmasında taksimatlı dara kantarı tertibatının ölçme hududu da hesaba katılır. Eğer dara kantar tertibatının taksimatı yoksa âletin çekeceği en çok ağırlığın bulunmasında bu kantar hesaba katılmaz.

4 - Dara kantarı ile denkleştirilebilen dara ağırlığı bu maddenin No 1 a, b ve c sinde yazılı âletlerde âletin dara kantarı tertibatı dahil olmadığı haldeki ölçme hududundan büyük olamaz.

No 1 c. deki ibreli terazi ve âletlerde dara ağırlığı ibre taksimatının dört mislinden fazla olmamalıdır.

5 - Eğer yalnız bir dara kantarı varsa tartı âletinin çekebileceği en çok ağırlık yanlış payı karşılığı olan dara kantar topuzunun sürülme miktarı en az 1 mm olmalıdır. Ancak bir kollu kantarlardaki dara kantar topuzu bu hükmün dışında kahrısa da dara kantar topuzunun sü-

rölme miktarı, kantarın ana topuzunun bunun karşılığı olan sürölme miktarından az olmamalıdır.

Bir kaç dara kantar topuzlu dara kantar tertibatı (M. 109 A No 3 d) nin 2 inci fıkrasına uygun olmalıdır.

6 — Eğer yalnız bir dara kantar topuzu varsa (M. 109 A No 3 c) nin 1 inci fıkrasında yazılı yerleştirme emniyet tertibatı kullanılamaz. Bu hüküm bütün taksimatsız dara kantar tertibatları için de gözetilir. Dara kantar topuzlarında yerinde tutma tertibatı kullanılabilir.

7 - Dara kantar tertibatı için bu hükümlerden maada (M. 109 A) daki hükümler de gözetilir.

8 - Emniyetli basma cihazlı sürme ağırlıklı tartı aletleriyle bu cihazlı kantarlarda değişmeyen dara ağırlıklarının denkleştirilmesi için birer sürme ağırlık konulabilir; yükün bu suretle denkleştirilen miktarı sürme ağırlık tertibatında okunabilmelidir. Aletin en çok çekebileceği ağırlık miktarının bulunmasında dara sürme ağırlıklarının ölçme hududu birlikte hesaba katılır.

Tesmiye:

Madde 112 — Her bir tartı aletinde çekebileceği en çok ağırlık miktarı kilogram veya gram olarak tamam tesmiyesile veya bunun kısa şekli ile tartı aletinin ana kolu üzerine yazılmış bulunmalıdır. Aletin sair yerlerine yazılacak diğer tesmiyelerde de kısa şekiller kullanılabilir.

Bundan başka sandıklı masa terazilerinde terazinin en çok çekebileceği ağırlık miktarı terazinin dışında bir yere veyahut sandığına ve aletten ayrılmaz bir tarzda ya doğrudan doğruya veyahut damga basılan levhası üzerine yazılmış bulunmalıdır. Kantarlarda ana taksinatın son rakamının yanına kilogram tesmiyesi katılmalıdır. Ayrıca aletin çekeceği en çok ağırlık miktarı alet kaidesi üzerine vurma, dökme veya benzer bir tarzda konmuş olabilir.

2 - Her bir terazi ve tartı aletinin üzerinde okunaklı ve bozulmaz bir tarzda yapanın adı ve kanunî ikametgâhı veyahut fabrika markası bulunmalıdır. İbre tertibatlı tartı aletleri için bu maddenin No. 5 deki hükümleri gözetilir. Yapandan başka tartı aletinin üzerinde, karışıklığa meydan vermemek üzere, satanın adı da gösterilebilir. Ancak yabancı memleketlerden getirilen terazi ve tartı aletlerinin üzerinde getiren kimse veya müessesenin adı bulunmalıdır.

3 - Sürme ağırlıklı âletlerle kantarların kollarının dayandığı menşur yakınında bir yerde fabrika numarası bulunmalıdır. Bu numara ile beraber yapanın adı ve kanunî ikametgâhı yazılmalı veya fabrika markası konmalıdır. Bir kollu kantarların çıkarılabilen bütün parçaları

üzerinde ve görölür bir yerinde okunaklı olarak kol numarası bulunmalıdır.

4 - Santezimal tartı aletlerinin iyice görülebilecek bir yerinde (santezimal) kelimesi yazılmalıdır. Sürme ağırlıklı tartı aletlerinde aletin yapılış tarzı (M. 108 No. 2 ve 3) te ve (M. 111) de gösterildiği gibi yazılı bulunmalıdır. En çok çekebileceği ağırlık miktarı 3000 kilogram veya daha fazla olan sürme ağırlıklı tartı aletlerinde, eğer bütün sürme ağırlıklar bir menşur üzerine basıyorsa kolun üzerinde değıştirme nisbeti gösterilmelidir.

5 - İbre tertibatlı terazilerle tartı aletlerinde (M. 110) ibre taksimatının son sayısının yanına ağırlık vahidi kılogram olarak tamam tesmiyesi veya bunun kısa şekli ile yazılmış olmalıdır. Bu gibi terazi veya tartı aletlerinin bir levhası bulunmalı ve bunun üzerine de tartılabilecek en çok ağırlık ve vahidin tesmiyesi veya bunun kısa şekli yapanın adı ve kanunî ikametgâhı ve bir fabrika numarası gösterilmiş olmalı ve yabancı memleketlerden getirilenlerin ayrıca uygun bir yerinde getirenin adı veya markası bulunmalıdır. Bundan başka yukarıda yazılı levhanın üzerinde tartı aleti ve terazinin (M. 110 A ve B ve M. 111) de gösterilen yapılış tarzları da yazılmalıdır. Bu levha üzerinde bulunması lâzımgelen yazılar alet taksimatının müşteriye çevrili olan yüzüne konulabilir.

Yanlış payı :

Madde 113 — 1 - Terazilerin ve tartı aletlerinin hassaslığı, en çok çekebileceği ağırlık yüklendiği zaman aşağıda yazılı miktarlar katılınca muvazenet durumunda gözle görülen ve kaybolmıyan bir ayrılık göstermelidir :

a) Müsavi kollu terazilerde (M. 107):

En çok çekebileceği ağırlık	Katılacak tartı
100 g ve daha az	en çok çekebileceği ağırlığın her gramı için 2 mg
100 den 200 g a kadar	200 mg
200 g den 5 kg a kadar	En çok çekebileceği ağırlığın her gramı için 1 mg
5 ten 10 kg a kadar	5 g
10 kg veya fazlası	En çok çekebileceği ağırlığın her tam kg ve kesirleri için 0,5 g

b) Desimal ve santezimal tartı aletlerinde (M. 108):

En çok çekebileceği ağırlığın
her kg ı için 0,6 g.

c) Sürme ağırlıklı tartı aletleriyle (M. 108) çok kollu kantarlarda ve kantarlı köprülü tartı aletlerinde (M. 109 A) :

En çok çekebileceği ağırlık	Katılacak tartı
12 kg ve daha az	En çok çekebileceği ağırlığın her kg ı için 1 g
12 den 20 kg a kadar	12 g
20 kg ve daha fazlası	En çok çekebileceği ağırlığın her kg ı için 0,6 g
ç) Bir kollu kantarlarda (M. 109 B) :	En çok çekebileceği ağırlığın her kg ı için 1 g

2 - Terazi ve tartı aletinin çekebileceği en çok ağırlığın 10 da biri yüklendiği zaman bu maddenin 1 No lı fıkrasına göre hesaplanan katma miktarının beşte birinde terazide muvazenet duruşundan gözle görülen ve kaybolmıyan bir ayrılık göstermelidir.

3 - a) Her bir terazi veya tartı aletinin manivela kolları nisbetinin kendi yapılış tarzı nisbetinden, yani :

Müsavi kollu terazilerde 1 : 1,

Desimal tartı aletlerinde 1 : 10,

Santezimal tartı » 1 : 100 nisbetlerinden ve sürme ağırlıklı tartı aletlerinde okuma tertibatının ve kantarlarda taksimatın gösterdiği miktarlardan olan farkı, terazi veya tartı aletinin çekebileceği en çok ağırlık konduğu zaman bu maddenin No 1 ine göre hesaplanacak miktarlardan fazla olmayan bir ağırlıkla denkleştirilebilmelidir.

b) Bir tartı aleti veya terazinin en çok çekebileceği miktardan aşağı olan ağırlıklar için yanlış payı bu ağırlıklara bu maddenin No 1 ine göre hesaplanacak katma miktarı ise bu miktar, terazi veya tartı aletinin en çok çekebileceği ağırlığın karşılığı olan yanlış payının beşte birinden az olmamalıdır.

c) 3000 kg veya daha çok çekebilen kantarlarda ana taksimat kolunun her taksimat aralığı hatası, kantarın en çok çekebileceği ağırlığın karşılığı olan yanlış payının beşte biri kadar bir ağırlık ile denkleştirilebilmelidir.

İkinci boy topuzlar taksimatının ölçme hududu ve taksimat aralıklarında, ana taksimatı ve aralıkları için kabul edilen yanlış payının 10 da 4 ü gözetilir. Taksimat çizgilerinin aralık hataları 0,25 mm yi geçmemelidir.

Sürme ağırlıklı tartı aletleri için bu maddenin No 1 a ve b sindeki hükümler esasa dokunmamak üzere gözetilir,

Desimal ve santezimal aletlerin kantar tertibatının yanlış payı için bu maddenin No 1 c ve ç sindeki hükümler gözetilir.

4 - a) İbrelili ve ibre tertibatlı terazi ve tartı aletlerinde (M. 110 A ve B) en çok çekebilecekleri ağırlığın yanlış payı aşağıda yazılı miktarları geçmemelidir :

En çok çekebileceği ağırlık	Katılacak tartı
1 kg veya daha az	En çok çekebileceği ağırlığın her g ı için 2 mg
1 den 2 kg a kadar	2 g
2 den 12 kg a kadar	En çok çekebileceği ağırlığın her kg ı için 1 g
12 den 20 kg a kadar	12 g
20 kg ve daha fazlası	En çok çekebileceği ağırlığın her kg ı için 0,6 g

b) En çok çekebileceği ağırlıktan az yükler için yanlış payı, bu yüklerde bu maddenin (No 4 a) fıkrasına göre hesaplanacak miktarlar olup ancak bunlar tartı aletinin sistemine göre değişen aşağıda yazılı en az miktardan az olmamalıdır :

Eğer ibrenin ölçme hududu 2,000 kilogramdan az ise bu en az miktar aletin en çok çekebileceği ağırlığın yanlış payının beşte biridir. Fakat bu miktar bu maddenin No 4 a sına göre ibrenin ölçme hududu karşılığı olan bir yükün yanlış payından az olamaz.

Eğer ibrenin ölçme hududu 2,000 kg veya bundan fazla ise bu en az miktar 1,200 gramdan az olmamak üzere terazi veya tartı âletinin çekebileceği en çok ağırlığın yanlış payının beşte biridir.

Yüke dikkatle yanlış payı miktarı (No. 4 a ve b) kadar bir ağırlık katılınca tartı âletinin gösterdiği miktarda en az yanlış payının 10 da 6 sı kadar bir değişiklik olmalıdır.

5 - Köprülü tartı âletlerinde yük nasıl konulursa konulsun yukarıdaki şartlar yerine gelmelidir.

6 - En çok çekebileceği ağırlık 3,000 kg ve ondan fazla olan tartı âletleriyle temelli ve ibre tertibatlı tartı âletlerinin (M. 110) senelik muayenelerinde gözetilecek yanlış payı ilk muayenelerindekilerle birdir.

Hassas teraziler:

Madde 114 — Hassas teraziler yalnız mûsavi kollu olarak yapılabilirler.

Tertibat ve tesmiye :

Madde 115 — 1 - Hassas terazilerde adı teraziler için konulan bütün hükümler gözetilir; ancak bunlar kolları kusursuz devredebilecek bir biçimde yapılmalı ve terazi sallanmaları her türlü dokunma, sür-tünme ve takılmağa karşı iyice özenilerek emniyet altına alınmış bulunmalıdır. Kol uçları çatallı olamaz.

2 - Terazi kolunun yalnız başına ve kefelerle birlikte olarak muva-zenette bulunması lâzımdır. Menşur ve yatakların yapılmasında çelikten başka akik gibi elverişli diğer malzeme kullanılabilir.

3 - Hassaslığın değiştirilebilmesi için dil üzerine veya terazi kolunun ortasından geçen müstevi içinde ve orta menşurun üzerinde kaim olarak konulmuş kollara civata somunu veya mevzi halkası veya benzerleri takılabilir. Bu gibi tertibat kolaylıkla teraziden çıkarılamamalıdır.

Yanlış payı :

Madde 116 — 1 - Hassas terazilerin yanlış payları, (M. 113 No.) 1 a) da mûsavi kollu teraziler için kabul edilen yanlış payı miktarla-rının aşağıda yazılı kesirleridir:

En çok çekebileceği ağırlık	Kesirler
10 g	1/2
20 g dan 5 kg a kadar	1/4
5 kg ve daha fazla	1/5

Bundan başka en az 10 ve en çok 20 g çekebilen terazilerde göze-tilecek yanlış payı 10 mg dir.

2 - Terazinin en çok çekebileceği ağırlığın 10 da birinin yüklen-mesi halindeki hassaslık miktarile manivela kolları nisbetinin doğrulu-ğunda adı teraziler için (M. 113 No. 2 ve 3) te yazılı hükümler bu maddenin No. 1 inde gösterilen kesirler hesaba katılmak şartile gözetilir.

Yasak teraziler ve tartı âletleri :

Madde 117 — Terazi ve tartı âletleri için yukarıki maddelerde yazılı hükümler ayrıca gözetilmek üzere aşağıda yazılı terazi ve tartı âletlerinin kullanılması yasaktır:

- Ağaç manivela kollu teraziler,
- Kollarındaki menşurlara asılacak yerde kefeleri kollara bağlı olan bütün manivelalı teraziler,

c) Orta menşurunun mücessem dil'i uç menşurları mücessem dililerinden geçen müstevinin tazyik istikametinin aksi tarafında bulunan bütün manivelalı teraziler,

ç) Orta menşurunun yeri değişebilen müsavi kollu teraziler,

d) Topuzu ileri geri sürülebilir bir kovanla birleştirilmiş olmayıp bir çengelile doğrudan doğruya kantar koluna asılan kantarlar,

e) Yük veya tartının yeri değiştirildiği zaman hassaslığın azalmasına sebep olabilecek dokunma ve sürtünmeler yapan masa terazileri ve basküller.

FASIL — 10

Hububat muayene âletleri

Ayarlanacak âletler :

Madde 118 — Hacmi bilinen bir miktar hububatın tartılarak cinsini anlamağa yarayan aşağıda yazılı hububat muayene âletleri ayarlanırlar :

a) 1/4 litrelik muayene âleti. Bu âletin hacim ölçüsü 1/4 litre olup terazisinin en çok çekebileceği ağırlık 500 gramdan aşağı olmamalıdır.

b) 1 litrelik muayene âleti. Bu âletin hacim ölçüsü 1 litre olup terazisinin en çok çekebileceği ağırlık 2 kilogramdan aşağı olmamalıdır.

c) 20 litrelik muayene âleti. Bu âletin hacim ölçüsü 20 litre olup terazisinin en çok çekebileceği ağırlık 50 kilogramdan aşağı olmamalıdır.

1/4 ve 1 litrelik muayene âletlerinin şekil ve tertibatı :

Madde 119 — 1/4 ve 1 litrelik muayene âletlerinin hacim ölçüsile kılavuz, doldurma borusu, silme bıçağı, terazi ve tartıları bulunur.

2 - Bir litrelik muayene âletlerinde bunlardan başka, üzerinde teraziyi asmak için maden bir direk bulunan bir tahta levha ve âlet doldurulurken ölçüyü yerinde tutmak için de bir tertibat bulunmalıdır. Taşınmak üzere yapılmış olmayan 1/4 litrelik muayene âletlerinde tahta levha bulunabileceği gibi bu levha taşınabilir olanlarda bulunmayabilir.

3 - Hacim ölçüsü, üstüvane biçiminde ve çekilmiş pirinç borudan yapılmış olmalı ve üst tarafında çepe çevre silme bıçağının geçebileceği bir yarık bulunmalıdır. İçeriye sokulan kılavuzun üst yüzü âletin ölçü yerinin altını ve yarığın alt kenarından geçen müstevi de bu yerin üstünü tahdit etmelidir. Yarığın üstünde kılavuz yüksekliğinde bir bilezik bulunmalıdır. Yarığın genişliği ancak silme bıçağının kolaylıkla geçebilmesine elverişli olmalıdır. Dip ölçü yanlarına kavuşan kenarı

ile bir parça olmalı ve yanlarla lehimlenmiş bulunmalıdır. Dip ölçü yanlarına, altında bir boşluk bırakacak tarzda birleştirilmelidir. Taşınmayan muayene âletlerinde dibe bağlı çengeller vardır.

Bundan başka dip veyahut dibin tam üst yerinde yanlar delikli olmalıdır.

4 - Kılavuz pirinç saçtan yapılmış olmalı ve üstüvane biçiminde bulunup düzgün yüzleri birbirine muvazi bulunmalıdır. İçi, damga kılavuzun biçimini bozmadan yüzüne vurulabilecek tarzda sağlamlaştırılmış olmalıdır. Kılavuzun dış kutru ile ölçünün iç kutru arasındaki fark 0,5 den 1 milimetreye kadar olmalıdır.

5 - Doldurma borusu üstüvane biçiminde olup ölçü kenarlarına oturur.

6 - Silme bıçağı, düz ve bıçak sertliğinde çelikten ve pirinç saplı olarak yapılmalıdır. Bıçağın ağzı zaviyeli olmalı ve keskin çizgisi saç kalınlığının ortasında bulunacak tarzda keskinleştirilmelidir. Bıçak yarık içine sokulduğu zaman ucu öbür tarafından dışarıya çıkmalıdır.

7 - 1/4 ve bir litrelik muayene âletlerinin terazileri hassas teraziler hakkında M. 114 te ve ondan sonraki maddelerde konan hükümlere uygun olmalıdır. Ancak terazi kolu üzerinde (yalnız hububat muayene âletleri içindir) manasında bir yazı bulunursa M. 116, No. 2 de terazide en çok tartının 1/10 u yüklediği zaman bulunması lâzımgelen hassaslık hükmü aranmaz

Tartı kefesi kımıldamayan bir kolla teraziye asılmış bulunmalı ve kılavuzu içinde olan ölçü ile muvazenette olmalı veyahut bir dara ağırlığı ile bu muvazenet temin edilmelidir. 1/4 litrelik taşınabilir muayene âletlerinde bu kefe ortasından bir sap geçen bir tabla biçiminde yapılmış olabilir.

8 - Tartılar, M. 98 ve ondan sonraki maddelerde yazılı hassas tartılar hükümlerine uygun olmalıdır.

Bu tartı takımlarının ağırlıkları şunlardır:

1/4 litrelik muayene âletlerinde:

100, 50, 20, 20, 10, 5, 2, 2, 1 g,
500 mg,

1 litrelik muayene âletlerinde:

200, 200, 200, 100, 50, 50, 20, 20, 10, 5, 2, 2, 1 g,
500 mg.

1/4 litrelik taşınabilir muayene âletlerinde 10 gram ve bundan yukarı tartılar terazi tablası kutrunda ve bunun üzerine sürünebilmek için ortasında bir yarığı bulunan levhalar biçiminde, 5 gramdan 500

miligrama kadar olanlar da bir köşesi yukarıya kıvrılmış dört kaim köşeli levhacıklar biçiminde olabilir.

20 litrelik muayene âletlerinin şekil ve tertibatı :

Madde 120 — 1 - 20 litrelik muayene âletlerinin bir hacim ölçüsü, doldurma hunisi, kapağı, dağıtıcı tertibatı, silme bıçağı, terazinin asılması için maden direkli oturak yeri ve ölçü, kapak, bıçak, terazi ve tartıları hareket ettiren tertibatı bulunur.

2 - Hacim ölçüsü, kutru yüksekliği kadar veya buna yakın bir üstüvane biçiminde olmalıdır. Bu üstüvane en az 2,5 milimetre kalınlığında saçtan su sızmaz olarak yapılmalı, dibi ile kenarı sağlamlaştırılmış olmalı, iki kulpu bulunmalı ve kenarı zımpara ile taşlanmış olmalıdır.

3 - Hareket tertibatı, ölçü değişmez bir mahrek üzerinde diğer parçaları farkedilecek kadar sarsmadan, doldurma ve tartma duruşlarına getirilebilecek tarzda yapılmış olmalıdır.

Ayrıca bir tertibat ile doldurmada ölçünün her zaman aynı yere gelmesi ve doldurma sürdüğü müddetçe o yerde kalması temin edilmelidir. Doldurma duruşunda ölçünün şakulî olması lâzımdır.

4 - Doldurma hunisi dökme madenden yapılmış olmalıdır. Bu huni daire maktalı kesik bir mahrut biçiminde olmalı ve üstünde üstüvane şeklinde bir kenar, altında da hafif mahrut bir akıtma dirseği bulunmalıdır.

Huni değişmez ve ölçüyü doldurmağa elverişli bir duruşta ve mihveri ölçü mihverinin uzatılması üzerinde bulunmalı ve iç yanları düzgün ve girinti ve çıkıntısız ve hacmi de en az 24 litre olmalıdır.

Huninin alt ucunda bir kapak bulunmalı ve kapak açılınca huni ağzı serbest kalmalıdır. Bu kapak bir sıkıştırma tertibatına bağlı olup huni ağzı açılınca içeriye dökülen hububat akıntısının dışında kalması temin edilmelidir.

Bu kapağın açma tertibatı, ölçü doldurma duruşuna geldikten sonra açılabilen tarzda olmalıdır. Kapak, silme bıçağı hareketinde iken işliye-bilen bir tertibatla kapanmalıdır.

Huninin kapama tertibatı, dışardan karıştırılamıyacak kadar saklı bulunmalı ve aletin usulü ile doldurulması için, kapağın açılıp kapanması hakkında konan hükümlerden başka türlü açılıp kapanmasına müsait olmamalıdır.

5-Dağıtıcı kısım sert ve gerek maddesi ve gerek şekli itibarile değişmiyen birmaddeden yapılmış olup aşağıya doğru genişleyen düzgün bir biçimde olmalıdır. Bunun huni ile değişmez bir tarzda bağlı bulunması ve akma dirseğinin içine kadar varması ve mihverinin de huni mihveri ile bir olması lâzımdır.

6 - Silme bıçağı kılavuzu, aletin alt oturak yeri ile değişmez bir tarzda bağlı bulunmalıdır.

Bu bıçağın, bıçak sertliğinde çelikten yapılması ve usulü ile kullanılınca şekil değişikliklerine uğramıyacak kalınlıkta olması lâzımdır. Bıçak, doldurma duruşunda bulunan ölçünün kenar müstevisinin tam üstünde ve ufki bir müstevi içinde ileri geri gidebilmelidir. Bıçak silmenin başlangıcında ve sürdüğü müddetçe ölçüye çarpmamalıdır.

Silme bıçağı, ilk duruşunda hububatın tesirile ve ağırlıklarla gerilmiş bir çekme tertibatı ile kendi kendine durmadan harekete gelmelidir.

Bıçak ilk vaziyetinde bir tertibatla yerinde tutulur.

7 - Ölçü ve silme bıçağını hareket ettiren tertibatlar madenden yapılmış ve demir bir kaideye konmuş olmalıdır.

8 - Terazi oturak yerine gömülmüş dökme demirden bir direğe konmuş olmalı ve bir durdurma tertibatı bulunmalıdır. Bu terazinin umumiyetle hassas teraziler için konulan hükümlere uygun olması lâzımdır.

Tartı kefesi boş ölçü ile tam muvazenette bulunmalıdır.

Terazi direğine konacak bir şakul, en az terazi dili uzunluğunda olmalıdır.

9 - Terazi tartıları M. 98 ve ondan sonraki maddelerde adı tartılar hakkında konulan hükümlere uygun olmalıdır. Tartı takımının parçaları şunlardır :

10, 5, 2, 2, 1 kg

500, 200, 200, 100, 50, 20, 20, 10, 5 g

Tesmiye :

Madde 121 — 1 - Hububat muayene aletlerinde hacim ölçüsünün tesmiyesi litre olarak gösterilmelidir.

2 - Terazi kolu ile tartılardan başka muayene aletinin her parçasında fabrika numarası bulunmalıdır. Yapanın adı ve kanunî ikametgâhı da gösterilebilir.

Yanlış payı :

Madde 122 — Hububat muayene aletlerinde yanlış payı şunlardır :

1 - Buğdayla yapılacak 10 adet karşılaştırma sonunda bulunacak vasatinin normal aletinkinden farkı :

1/4 litrelik muayene aletlerinde 0,5 g ı

1 litrelik muayene aletlerinde 1 g ı geçmemelidir.

Bundan başka birer birer karşılaştırmanın vasatiden olan farkı yukarıda gösterilen yanlış payının üç katını geçmemelidir.

2 - 20 litrelik muayene aletlerinde 6 karşılaştırma vasatisinin normalden farkı :

Buğday ve çavdarda 20 g ı

Yulaf ve arpada 40 g ı geçmemelidir.

Bundan başka her türlü hububat ile aletin birbiri arkası sıra beş defa doldurmasında bulunacak miktarlardan hiç birinin vasatiden olan farkı 20 g ı geçmemelidir.

3 - 20 litrelik muayene aletlerinde hacim ölçüsünün yanlış payı 20 ml dir.

4 - İlk ve senelik muayenelerdeki yanlış payları birdir.

FASIL — 11

Areometreler

Ayarlanacak areometreler :

Madde 123 — Ayarlanacak areometreler şunlardır :

a) Suyun en yüksek kesafeti vahit kabul edilerek akıcı bir maddenin kesafetini bulmaya yarayanlar (M. 129 ve M. 130),

b) Akıcı bir maddenin içinde halledilmiş bulunan maddenin ağırlık yüzdesini göstermiye yarayanlar (M. 125 - 128),

c) İtibari taksimata göre akıcı bir maddenin derecesini gösterenler (M. 131),

İmal maddesi :

Madde 124 — Areometrelerin imal maddesi yalnız şeffaf ve dayanıklı camdır. Maiyetlerin (hidrat) kesafetini bulmağa yarayan areometreler suya ve kalevilere karşı da lâzımgelen dayanıklılıkta bulunmalıdır. Termometreli areometreler hararetin kalıcı bir tesir bırakmadığı tanınmış bir cins camdan yapılmalıdır.

Umumî şekil ve tertibat :

Madde 125 — 1 - aksine hüküm bulunmadıkça areometreler termometreli veya termometresiz olabilir.

2 - Areometre yüzü düzgün ve mihvere göre mütenazır olmalıdır. Termometreli alkolometrelerle maden yağı areometreleri daire kesmili olmalıdır. Diğer areometreler yassı kesimli de olabilir. Areometreler akıcı maddeye daldırıldığı zaman şakuli durmalıdır.

3 - Areometre borusunun başı düzgün olarak yuvarlatılmış olmalı ve damgalamağa engel olacak girinti ve çıkıntılar bulunmamalıdır.

4 - Areometre taksimatı sürekli ve dayanıklı bir tarzda yerine konmuş olmalıdır. Taksimat çizgileri areometre mihverine kaim müsteviler içinde bulunmalıdır.

5 - Aksine hüküm yoksa, en küçük taksimat parçasının uzunluğu en çok 6 ve en az 1 mm olmalıdır.

Bazı sebeplerle bu uzunluk kısaltılabilirse de 0,5 mm den az olmalıdır; Taksimat okunaklı olmalı ve iyice görülebilmesi için taksimat çizgilerinin uygun tarzda tertipli olmasına dikkat edilmelidir.

6 - Areometre taksimatlarının derece çizgileri boru çevresinin en az dörtte birini kaplamalıdır. Termometre taksimatında çizgiler kıl borunun her iki tarafından en az bir milimetre kadar uzatılmalıdır.

7 - Areometre taksimatının üst kenarı baştan en az 10 ve en üst taksimat çizgisi ise 15 milimetre uzaklıkta bulunmalıdır.

Areometre taksimatının altında olan termometre taksimatlarının üst kenarı, cam gövdenin yukarıya doğru daralmağa başladığı yerden en az 15 mm aşağıda olmalıdır.

Taksimat cetvelinde, kıl borunun kıvrılmağa başladığı yerden 3 mm yukarıya kadar taksimat çizgileri bulunabilir.

8 - Termometre taksimatı areometre taksimatının üst tarafında bulunan areometrelerde No 7 de yazılı hükümler, esasa uygun olmak üzere, gözetilir.

9 - Areometre taksimatının gösterdiği miktarlar aşağıda yazıldığı gibi olabilir :

a) Kesafet areometrelerinde kesafetin yalnız 0,001 0,0005, 0,0002, vahitleri,

b) Ağırlık yüzdesini gösteren areometreler ile derece areometrelerinde yüzdenin tam, yarım, beşte bir ve onda biri.

Termometre taksimatı kanunun M. 14 te yazılı suhnet vahidinin (santigrad derecesi) tamamı, yarısı, beşte biri veya onda birini gösterecek tarzda yapılabilir.

10 - Areometre ve termometrelerin bir çok taksimatları olamaz; ana taksimat yanında bir ikinci taksimat ta bulunamaz. Ancak İktisat Vekâletince ilân edilecek irca cetvelleri termometrelere konabilir.

11 - Areometre taksimatı okunaklı, açık ve şüpheye düşürmeyecek tarzda rakkamlandırılmalıdır.

12 - Termometreli areometrelerde aletin düzgün durması için termometre çanağından başka ağırlık konamaz. Ancak tam denkleştirme için

taksimat cetvelinin iç tarafına dayanıklı bir tarzda ayrıca ağırlıklar konabilir.

Aleti ağırlaştırmak üzere termometre çanağının altında her yanı kapalı ve içine ağırlatma maddeleri konmuş bir ikinci çanak da bulundurulabilir. Bu iki çanağın arasında alet borusunu temizlemeğe engel olabilecek kadar darlık bulunmamalıdır. Bu ağırlatma maddesi termometre çanağı ile termometre taksimatı arasına da konulabilir.

Ağırlatma maddesi parçaları güç eriyen bir yapıştırma maddesile eritilerek konmuş olmalıdır.

Termometresiz areometrelerde ağırlatma maddesi her yanı kapalı bir çanak içinde bulunmalıdır. Eğer ağırlatma için saçma kullanılır ise bu, çanağı alabildiği kadar doldurmalıdır.

Alkolometreler :

Madde 126 — 1 - İspirtolu maddelerin ve denatüre ispirotoların alkol miktarını 15 suhnet derecesinde ve ağırlık yüzdesi olarak gösteren termometreli alkolometreler ayarlanır.

2 - Alkolometre taksimatlarında yüzde 10 dan yukarı olan taksimat aralıkları, her $\frac{1}{10}$ için, eğer alkolometre yalnız tam ve yarım yüzdeleri gösteriyorsa en az 2 mm, eğer $\frac{1}{5}$ leri gösteriyorsa en az 4 mm ve eğer $\frac{1}{10}$ ları gösteriyorsa en az 6 mm uzunlukta olmalıdır.

Yüzde 10 dan aşağı taksimat dereceleri yalnız $\frac{1}{10}$ leri göstermelidir. Burada derece uzunluğu en az 4 mm olmalıdır. Alkolometreler en küçük taksimatın en çok uzunluğu için M. 125 No 5 de yazılı hüküm dışında kalır.

Sakarimetreler :

Madde 127 — 1 - Şekerli mahlüllerdeki saf şeker miktarının ağırlık yüzdesini göstermiye yarayan sakarimetreler ve benzeri aletler ayarlanır.

2 - Sakarimetre taksimatı üzerinde $\frac{1}{10}$ i gösteren taksimatın aralığı, eğer alet yalnız tam, yarım veya $\frac{1}{5}$ yüzdeleri gösteriyorsa en az 4 mm ve $\frac{1}{10}$ yüzdeleri de gösteriyorsa en az 6 mm olmalıdır.

Zaçyağı areometreleri :

Madde 128 — Zaçyağı ve su mahlüllerindeki saf zaçyağı miktarını 5 den 97 ye kadar ağırlık yüzdesi olarak gösteren areometreler ayarlanır.

Maden yağları areometreleri :

Madde 129 — 1 - Maden yağlarının yalnız 15 veya 20 suhnet derecesinde kesafetini gösteren areometreler ayarlanır.

2. - Bu nevi areometre taksimatı 0,61 den aşağı ve 1,10 dan yukarı keşafetleri göstermemelidir.

Sair keşafet areometreleri :

Madde 130 — Yekarıki maddelerde gösterilenlerden başka aşağıda yazılı keşafet areometreleri de ayarlanır:

Hangi akıcı maddeler için yapılmış olduğu	Akıcı maddenin ölçülecek keşafet hudutları
a) Zaçyağı (hamızı kibrit)	1,00 den 1,85 e kadar
b) Kezzap (hamızı azot)	1,00 » 1,52 ye »
c) Tuzruhu (hamızı klorma)	1,00 » 1,20 ye »
ç) Kostik sut ve kostik potas	1,00 » 1,53 e »
d) Gliserin	1,00 » 1,26 e »
e) Tuz mahlûlû	1,00 » 1,21 e »
f) Amonyak	0,88 » 1,00 e »
g) Deniz suyu	1,00 » 1,04 e »
h) Süt	1,015 » 1,04 e »
i) Rakı, konyak ve benzerleri	0,78 » 1,00 e »
j) Eter ruhu	0,70 » 0,76 ya »
k) Boya ve debağat hâlâ- saları	1,00 » 1,27 ye »

Süt areometreleri :

Madde 131 — 1 - Sütün 15 suhunet derecesindeki keşafetinin suyun bu derecedeki keşafetinin suyun bu derecedeki keşafetine nisbetini (süt derecesi) olarak gösteren areometreler ayarlanır.

2 - No 1 de yazılı süt derecesi ile karşılığı keşafetler nisbeti birbirine aşağıda yazılı düsturla bağlıdır.

$$n = (s - 1) 1000$$

Bu düsturda (n) süt derecesini ve (s) keşafetlerin nisbetini gösterir.

Tesmiye :

Madde 132 — 1 - Areometrelerin tesmiyesi taksimat cetveli üzerinde bulunmalıdır. Ancak termometresiz areometrelerde tesmiye areometre camı içinde bulunan bir kâğıt şerit üzerinde yazılmış olabilir.

2 - Areometre taksimatı üzerindeki tesmiye aletin cinsini ve ne için kullanılacağını şüpheye düşürmeyecek tarzda göstermeli ve eğer areometrenin kendi adı bunu bildirmiyorsa hangi akıcı madde için olduğu

ayrıca yazılı bulunmalıdır. Areometrenin hangi suhunet derecesinde doğru göstereceği her zaman üzerinde yazılmış olmalıdır. Bu tesmiyelerin şüpheye düşürmeyecek kısa şekilleri de kullanılabilir. Eğer areometre şeffaf olmıyan akıcı maddeler için ise, göstereceği miktarlar mayi yüzünü tahdit eden münhaninin üstünden okunmalı ve termometre tesmiyesinin yanında üstten okunacağı yazılı bulunmalıdır.

3 - Termometre taksimatlarında «100 dereceli termometre» «C derecesi» veya bunlara benzer bir yazı bulunmalıdır.

4 - Her termometre üzerinde numarası, yapanın adı ve yapıldığı yer ve tarih bulunmalıdır.

Yanlış payı:

Madde 133 — Areometrelerin yanlış payları şunlardır:

1 - Areometre taksimatı:

a) Ağırlık yüzdeleri gösteren areometrelerin taksimatı:

Yüzde 1	i	gösteriyorsa	yüzde	0,4
Yüzde 1/4	ü	»	»	0,25
Yüzde 1/5	i	»	»	0,15
Yüzde 1/10	u	»	»	0,1

b) Süt derecelerini gösterenler de içinde olmak üzere kesafet areometrelerinde (M. 131),

0,61 den 0,829 a kadar kesafetler için :

Taksimat 0,001 vahide göre ise en küçük taksimat derecesinin yarısı,

Taksimat 0,0005, 0,0002 ve 0,0001 vahide göre ise, en küçük taksimat derecesinin tamamı,

0,829 dan yukarı kesafetler için :

en küçük taksimat derecesinin tamamı,

2 - Termometre taksimatı:

Eğer taksimat tam derecelere göre ise : 0,4 derece

Eğer taksimat 1/2 veya 1/5 dereceye göre ise, 0,2 »

Eğer taksimat 1/10 dereceye göre ise, 0,1 »

3 - Areometre ve termometre taksimat aralıkları gözle fark edilebilecek bir hata göstermemelidir.

FASIL — 12

Gaz saatleri

Ayarlanacak gaz saatleri:

Madde 134 — İçinden geçen gazın hacmini ölçen ve bu ölçülen miktarı metre sistemine göre gösteren hava gazı saatleri ayarlanırlar. Bu saatler yaş ve kuru olarak ikiye ayrılır.

A - Yaş havagazi saatlerinde havagazi akıcı bir maddenin üstünde toplanır :

- a) Durmadan ölçen bir ölçü tertibatı (ölçü davulu) ile veya
- b) İki yana sallanan bir ölçü tertibatı ile ölçülür.

B - Kuru havagazi saatlerinde gaz, akıcı madde olmadan, hareket eden ve gaz kaçırmayan cidarlarla ölçülür.

Umumi tertibat:

Madde 135 — 1 - Saat, mahfazası kalınca bir madenden yapılmış olmalıdır. Gaz kaçırmaması lâzımgelen bu mahfaza gerek asıl ölçü tertibatı, gerek diğer belli başlı parçaları mahfazayı açmadan, istenildiği gibi değiştirilemeyecek tarzda takılmış olmalıdır.

2 - Gaz saatlerinde ölçme odasının hacmi, bir saatte harcanan en çok gazın (V) yüzde 1,5 günden fazla olmamalıdır.

3 - Gaz sayıcısı karıştırılmaması için, gaz saatinin mahfazası ile örtülmüş veya buna sıkıca bağlı bulunan ayrı bir kapakla kapanmış olmalıdır.

Yalnız yerinden oynatılması güç olan dökme demir mahfazalı gaz saatlerinde, saat çarhları karıştırılmaz veya damgalanabilir bir tarzda yapılmış ise sayıcı saatten ayrılır biçimde olabilir.

4 - Bir gaz saatinin sayıcısında tertibat ve büyüklük bakımında bir birine uygun ve ölçme odalarının hareketlerini sayıcıya geçiren mil ile nöbetleşe bağlanabilen iki çarh ve iki sayıcı tertibatı varsa nöbet kavarılması işlemede sayıcılardan birisi bağlanmadan ölçme odaları hareket etmeyecek tarzda yapılmış olmalıdır. Çarh tertibatından hangisinin geçirme mili ile bağlı olduğu dışardan görülebilmelidir.

5 - Gaz saatlerine sayıcının geri hareketine engel olacak tutma tertibatı katılabilir.

6 - Birinci sayıcı harcanan gazın parasını gösteren yardımcı tertibat olarak ikinci bir sayıcı ile sıkıca bağlanmış olabilir. Bu kontrol sayıcısı birinci sayıcı ile bir mahfaza içinde kapanmış olmalıdır.

7 - Gaz saatleri, parası peşin verilen gaz miktarı harcanınca gaz borusunu kendi kendine kapayan bir tertibata bağlı olabilir (paralı gaz saatleri). Bu otomatik tertibat, ne için konulduğu kolaylıkla anlaşılacak ve tertibatı ve gaz saatine konulma tarzı bakımından saat işlemlerini bozmıyacak ve sayıcının okunmasına dokunmayacak biçimde olmalıdır.

Yaş gaz saatleri:

Madde 136 — 1 - Yaş gaz saatlerinde akıcı maddenin girip çıkmasına yarayan deliklerden her birinin, saatin usulünde doldurulduktan sonra içerde $1/250 \text{ kg/cm}^2$ (40 mm su sütunu) veya daha fazla tazyik olsa bile, hidrolik ve gaz geçirmez bir kapatmayı temin eden tertibatı bulunmalıdır.

2 - Her gaz saatinde akıcı madde seviyesinin kontrolü için bir tertibat bulunmalıdır. Eğer saatin bütün tertibatı bu seviyeyi hiç değiştirmeyecek tarzda ise bu kontrol tertibatından vazgeçilebilir. Bu kontrol tertibatı, akıcı madde seviyesi, normal seviyeye göre gaz saatinin gösterdiği miktarları oldukça yanlış göstermeğe sebep olacak kadar düşünce, gazın serbestçe geçmesine engel olan bir kapama tertibatından (kapama valfi) ibaret olabilir.

Eğer kapama tertibatı yoksa, saate ölçme odası ile emniyetli olarak birleşik bir seviye şişesi gibi seviyeyi gösteren bir tertibat konulmalıdır. Bu seviye tertibatı üzerinde normal seviye bir marka ile şüpheye düşürmeyecek tarzda gösterilmeli ve her zaman akıcı madde seviyesi kolayca ve emniyetle görülebilmelidir.

3 - Seviyeyi gösteren tertibatı olmayan gaz saatlerinde normal seviyeyi kendiliğinden düzelten taşma deliği gibi bir tertibatın bulunması lâzım olup bu, seviyeyi gösterir tertibatı olan gaz saatlerinde de bulunabilir. Eğer saatte seviye tertibatı ile beraber bir taşma deliği bulunursa normal seviyeyi gösteren marka taşma deliği ile yerinde tutulan seviyeye uygun olmalıdır. Taşma boruları aksine hüküm yoksa ufki olarak kesilmiş olmalı ve saatteki takati 150 m^3 ndan fazla olan gaz saatlerinde ayar doğruluğunu arttırmak için bir civata ile düzeltilbilmelidir.

4 - Ölçü neticeleri, ayrıca tertibatla konulduğu yere göre değişmesi temin edilmemiş gaz saatlerinin elverişli bir yerinde yetecek doğrulukta şakul düzeltme markası veya müstevisi gibi tertibat bulunmalıdır.

5 - Normal seviyenin geçilmemesine yarayan parçalar kolaylıkla değişiklikler yapılamıyacak ve yahut bir damga ile temin edilebilecek bir tarzda konulmuş olmalıdır.

Kuru gaz saatleri:

Madde 137 — Ölçme odalarının ayırıcı cidarları gaz geçirmemeli-

dir. Bunlar havagazına karışmış olan yabancı maddeler ve hele nemlilik yüzünden saatin göstereceği miktarlarda $\% 4$ veya daha çok bir hata yapan değişikliklere meydan vermiyen bir maddeden yapılmış olmalıdır.

Tesmiye :

Madde 138 — Her bir gaz saatinin üzerinde aşağıdaki yazıların bulunması lâzımdır :

- 1 - Yapanın adı ve yapıldığı yer veya markası.
- 2 - Fabrikanın sıra numarası ve saatin yapıldığı sene; bunlar bir levha üzerine yazılmış bulunmalıdır.
- 3 - Ölçme odasının hacmi; bu hacim litre olarak gösterilmeli ve tesmiyesi tam yazı ile veya kısa şekli ile konmalıdır.
- 4 - Gaz saatinin bir saatte geçirebileceği en çok havagazı miktarı (V); bu hacim m^3 olarak tam tesmiyesi ile veya bunun kısa şekli ile yazılmış bulunmalıdır. Bu miktarların yanına saatin kaç alev yerini beslemek için olduğu yazılabilir. Bir alev yeri için saatte 150 litrelik gaz hesaplanır.
- 5 - Havagazi saatinin sistemi.
- 6 - Her sayıcı kadrının üzerine veya yanına ölçtüğü vahit tam yazı ile yazılır. Bu kadranslar üzerindeki rakamların m^3 na ve bunun 10, 100 ve daha fazla aşârî misallerine göre ilerlemesi lâzımdır.
- 7 - Yerinden oynatılması güç olan ve sayıcısı çıkarılabilen gaz saatlerinde sayıcı üzerinde de No 1 ve 2 de yazılı tesmiyeler bulunmalıdır.
- 8 - Nöbetleşe saate bağlı sayıcıları bulunan gaz saatleri üzerinde bu manayı verebilecek bir yazı bulunmalıdır.
- 9 - Saate gaz veren boru gaz girişi borusu olarak gösterilip yazılmalıdır.
- 10 - Tamir edilen gaz saatlerinin üzerine yukarıdaki yazılardan başka tamiri yapanın adı ve kanunî ika netgâhının yazılması lâzımgelir.

Yanlış payı :

Madde 139 — 1 - Havagazi saatinden bir saatte geçebilecek havagazi miktarı (V) karşılığı olan geçme sürati ile geçen gaz miktarı ve saatin gösterdiği miktar arasındaki fark aşağıda yazılı yanlış paylarını geçmemelidir :

M. 134 A a da gösterilen ölçü davullu yaş havagazi saatlerinin bir saatteki takati $150 m^3$ dan küçük olanlarda: $\% 2$; 150 ve bundan daha büyük takatte olan ölçü davullu yaş havagazi saatlerinde: $\% 1$

M. 134 A b de yazılı iki tarafa sallanan ölçü tertibatlı yaş havagazı saatleri ile kuru havagazı saatlerinde: $\frac{1}{2}$ 2

Yukarıda gösterilen fark yüzdeleri saatten geçen hakiki miktarına nisbet edilerek bulunur.

2 - İki tarafa sallanan ölçü tertibatlı yaş havagazı saatleri ile kuru havagazı saatlerinin yanlış payı olan yüzde 2 bir saatteki takat karşılığı olan geçme süratinin yarısı ile beşte biri arasında olan süratlerdeki gaz miktarlarında da gözetilmelidir.

FASIL — 13

Elektrik saatleri ve ölçü âletleri

Ayarlanacak saat ve âletler :

Madde 140 — Ayarlanacak elektrik saat ve ölçü âletleri şunlardır:

A - Elektrik saatleri,

B - Cereyan, tevettür ve takat sayıcı âletler (Ampermetre, Voltmetre, Wattmetre).

Şekil ve tertibat :

Madde 141 — Elektrik saat ve ölçü âletlerini ölçen ve miktar gösteren kısımları dışarıdan karıştırılamıyacak bir tarzda kurşun takılmağa elverişli bir mahfaza içinde bulunmalıdır. Bu mahfaza kurşunu bozulmadan açılmamalıdır.

Elektrik saat ve ölçü âletleri, ölçülen miktarları ya doğrudan doğruya göstermeli veyahut bunlar âlet üzerinde gösterilen değişmez bir miktarla darbedilerek hesaplanmalıdır.

Tesmiye :

Madde 142 — Elektrik saat ve ölçü âletlerinde cereyan şiddeti amper, tevettür volt, mukavemet ohm, takat kilowatt veya watt ve kudret kilowatt saat veya bunların misilleri ve cüzleri olarak ölçülür.

Bunların üzerinde ölçtükleri vahilter tam yazı ile veya aşağıda yazılı kısa şekilleri ile gösterilmelidir:

Amper	= A
Volt	= V
Ohm	= Ω
Watt	= W
Kilowatt	= Kw
Kilowatt saat	= Kwh

Saatlerin muayenesi :

Madde 143 — 1 - Elektrik saatleri mütemadî cereyan için ise tesmiye tevettürünün 1,1 misli, endüksiyon saati ise bu tevettürün 1,1 ve 0,9 misli bir tevettür ile boşa çalışıp çalışmadıkları muayene olunur.

2 - Henüz kullanılmamış yeni elektrik saatlerinde tecrit muayenesi yapılır. Mütenavip ve devrî cereyanla işleyen saatlerde 2,000 voltluk ve mütemadî cereyanla işleyenlerde de 1,000 voltluk bir tevettür, bir dakika müddetle cereyan nâkilleri ile mahfaza arasında geçirilir.

3 - Döner levhalı elektrik saatlerinde levha devrinin saat müş'irine geçirme nisbetinin doğruluğu muayene edilir.

Tesmiye :

Madde 144 — Elektrik saatlerinin mahfazaları üzerinde aşağıdaki yazıları taşıyan âletten ayrılmaz bir lavha bulunmalıdır:

- a) Yapanın adı ve yapıldığı yer veya markası,
- b) Saatin cinsi (mütenavip cereyan saati, devrî cereyan saati gibi),
- c) Fabrika numarası,
- ç) Tesmiye cereyanı,
- d) Tesmiye tevettürü,
- e) Tesmiye frekansı (Tekerrür),
- f) Bir kilowatt saat içinde döner levhanın devri,
- g) Eğer varsa ölçü muhavvilesinin değiştirme nisbeti.

Yanlış payı :

Madde 145 — A - Mütemadî cereyanlı elektrik saatleri :

1 - Mütemadî cereyanlı elektrik saatleinde yanlış payı yüzde olarak aşağıda yazılı düstura göre hesaplanır :

$$\text{Yanlış payı} = 3 + 0,3 \times \frac{P_n}{P}$$

Bu düsturda P_n saatin tesmiye hamulesi ve P de muayenede yüklenen hamule miktarını gösterir.

Böylece bulunan yanlış payı takatin 10 wattan aşağı düşmemesine göredir.

2 - Eğer saatin tesmiye cereyanı yüzde x kadar aşılabacak olursa yanlış payı da yüzde $\frac{x}{10}$ kadar arttırılır. Ancak bu cereyan şiddeti tesmiye cereyanının 1,25 mislinden yukarı çıkmamalıdır.

3 - Mütemadî cereyanlı elektrik saatleri tesmiye hamulesinin yüzde ikisi kadar bir hamule ile de harekete gelmelidir.

4 - Bu maddenin A bendinde yazılı hükümler suhnetin 15 ile 20 derece arasında olmasına göredir.

B - Mütनावip cereyanlı elektrik saatleri :

1 - Mütनावip cereyanlı elektrik saatlerinde yanlış payı yüzde olarak aşağıdaki düstura göre hesaplanır :

$$\text{Yanlış payı} = 3 + 0,2 \cdot \frac{P_n}{P} + (1 + 0,2 \cdot \frac{I_n}{I}) \text{ tag fi}$$

eğer saat muhavvileli ise :

$$\text{Yanlış payı} = 2 + 0,2 \cdot \frac{P_n}{P} + 0,5 (1 + 0,2 \cdot \frac{I_n}{I}) \text{ tag fi olur.}$$

Bu düsturlarda

P_n = âletin tesmiye hamulesi

P = muayenedeki hamule

I_n = âletin tesmiye cereyanı

I = muayenedeki cereyanın şiddeti

tag fi = cosinüsü takat faktörüne müsavi olan zaviyenin tanjantıdır. Bu düsturlarda tag fi daima müsbet olarak konulur.

2 - Bir çok safhalı ve bir çok nakilli saatlerde muayenedeki cereyan şiddeti sıfır nakilinden başka diğer nakillerdeki cereyan şiddetlerinin vasatisidir.

3 - Bir safhalı mütनावip cereyanlarda takat faktörü müessir takatin zahiri takate nisbetidir. Bir çok safhalı ve bir çok nakilli sistemlerde takat faktörü yerine bütün müessir takatin her bir safha veya nakildeki zahiri takatler adedi mecmuunun nisbeti tag fi nin hesabına esas tutulur.

4 - Bu maddenin B bendinde yazılı yanlış payı hükümleri takat faktörünün (cos fi) bir safhalı saatlerde 0,5 ve bir çok safhalı saatlerde 0,2 den aşağı düşmemesine ve saat hamulesinin 10 wattan az olmamasına göredir.

5 - Aletin tesmiye cereyanından yüksek cereyanlarda yanlış payı miktarı mütamadî cereyanlı saatlerde (A No. 2) de gösterildiği gibi arttırılır.

Ancak bu cereyan şiddeti tesmiye cereyanının 1,25 mislinden yukarı çıkmamalıdır.

6 - Mütनावip cereyanlı elektrik saatleri endüksiyonsuz olarak tesmiye hamulesinin % 1 i kakar bir hamule ile de harekete gelmelidir.

7 - Bu maddenin B bendindeki yanlış payı hükümleri tesmiye frekansına, tesmiye tevettürüne ve suhnetin 15 ile 20 derece arasında olmasına göredir. Bundan başka muayenede bir çok safhalı saatlerde bağlama şemasındaki safha sırası gözetilmelidir.

C - Kör takat saatleri :

1 - Kör takat saatlerinde yanlış payı yüzde olarak aşağıdaki düstura göre hesaplanır :

$$\text{Yanlış payı} = 3 + 0,2 \cdot \frac{B_n}{B} + (1 + 0,2 \cdot \frac{I_n}{I}) \cotg \text{ fi}$$

Eğer saat muhavvileli ise :

$$\text{Yanlış payı} = 2 + 0,2 \cdot \frac{B_n}{B} + 0,5 (1 + 0,2 \cdot \frac{I_n}{I}) \cotg \text{ fi olur.}$$

Bu düsturlarda :

B_n = Saatin kör tesmiye hamulesi

B = Muayenedeki kör hamule

I_n = Aletin tesmiye cereyanı

I = Muayenedeki cereyanın şiddeti

$\cotg \text{ fi}$ = Sinüsü kör takatle zahiri takatin birbirine nisbetine müsavi olan zaviyenin kotanjantıdır. Bu düsturlarda $\cotg \text{ fi}$ her zaman müsbet olarak konulur.

2 - Bir çok safhalı ve bir çok nakilli kör takat saatlerinde muayenedeki cereyan şiddeti sıfır nakilinden başka diğer nakillerdeki cereyan şiddetinin vasatisidir.

3 - Bir çok safhalı ve bir çok nakilli sistemlerde $\cotg \text{ fi}$ yi hesaplamak için bütün kör takatin her safha veya nakildeki zahiri takatlerin adedi mecmuuna nisbeti esas tutulur

4 - Bu maddenin C bendinde yazılı yanlış payı hükümleri $\cos \text{ fi}$ nin 0,98 den büyük olmamasına yani $\sin \text{ fi}$ nin 0,2 den aşağı düşmemesine veyahut kör takatin 10 wattan az olmamasına göredir.

5 - Eğer aletin tesmiye cereyanı aşılsa yanlış payı mütemadi ve mütenavip cereyanlı saatlerde (A No. 2 ve B No. 5) olduğu gibi artırılır. Ancak bu cereyan şiddeti tesmiye cereyanının 1,25 mislinden yukarı çıkmamalıdır.

6 - Saatin gösterebileceği en küçük kör hamule kör tesmiye hamulesinin % 1 ini geçmemelidir. Bu hüküm $\sin \text{ fi}$ nin 0,8 dan büyük olmasına göredir.

7 - Bu maddenin C bendinde yazılı hükümler tesmiye frekansına, tesmiye tevettürüne, suhnetin 15 ilâ 20 derece arasında olmasına, bir çok safhalı saatlerde bağlama şemasındaki safha sırasının gözaltmesina ve yalnız mütenazır hamulelere göredir.

Saatlerin yanlış payı için müşterek hükümler :

Madde 146 — 1 - Mütamadî ve mütनावip cereyanlı elektrik saatleri ve kör takat saatlerinde hakikî elektrik sarfiyatı ile saatin gösterdiği miktarlar arasındaki fark (hata miktarı), saatin tesmiye hamulesi ve bu hamulenin 1/20 si arasında M. 145 A, B ve C No. 1 lerdeki düsturlara göre yüzde olarak bulunacak yanlış paylarını geçmemelidir.

2 - Muayenede hangi hamule ve cereyana göre yanlış paylarının kontrol edileceği talimatnamede gösterilecektir.

Cereyan, tevettür ve takat ölçen elektrik âletlerinin tesmiyesi :

Madde 147 — Cereyan, tevettür ve takat ölçen elektrik âletlerinde aşağıdaki yazıları taşıyan aletten ayrılmaz bir levha bulunmalıdır :

- a) Ölçen miktarın vahidi,
- b) Cereyanın cinsi,
- c) Tesmiye frekansı,
- ç) En çok tevettür,
- d) Fabrika numarası,
- e) Yapanın adı ve yapıldığı yer veya markası,
- f) Mütनावip cereyan âletlerinde 50 Hz frekanstaki endüktivite,
- g) Takat ölçen âletlerde âletin tesmiye cereyanı ve tevettürü,
- h) Yalnız bir durumda kullanılması lâzımgelen âletler için bu durum işareti.

Elektrik ölçü âletlerinin yanlış payı :

Madde 148 — 1 - Cereyan, tevettür ve takat ölçen elektrik âletlerinde yanlış payları şunlardır :

Aletin ismi	Cinsi	Yanlış payı
Cereyan ve tevettür ölçen âletler (ampermetre ve voltmetre)	Döner bobinli	$\pm 0,2$
Tevettür ve takat ölçen âletler (voltmetre ve wattmetre)	Yumuşak demirli, elektrodinamik, endüksiyon, elektrostatik ve teshin telli	$\pm 0,3$
Cereyan şiddetini ölçen âletler (ampermetre)	Yumuşak demirli, elektrodinamik, endüksiyon ve teshin telli	$\pm 0,4$

250 volttan fazla miktarlar gösteren elektrik ölçü âletlerinde tevettür yolundaki yanlış payına % 0,1 ve değiştirilebilen seri mukavemetli

âletlerde ayrıca % 0,1 ve değıştirilebilen paralel mukavemetli âletlerde de % 0,2 katılır.

Yukarıki cetvelde gösterilen yanlış payları âletin ölçme hududunun son kıymetinin yüzde miktarlarıdır.

2 - Bu maddede yazılı yanlış payları amper ve voltmetrelerin kısa veya uzun bir zaman ve wattmetrelerin tevettür yolunun uzun ve cereyan yalunun kısa veya uzun zaman cereyan devresine alınmalarında ölçü âletlerinin tesmiye cereyan ve tevettür kıymetlerinin tamamının geçtiğine göredir.

3 - Muayenede bulunacak miktarlara yabancı sahaların tesiri olmamalıdır.

4 - Şimal - Cenup hattı bir okla gösterilmiş olan döner bobinli âletlerde âlet bu duruşa getirilmiş bulunmalıdır.

5 - Mütenavip cereyan muayenelerinde tatbikatta tam bir sinus münhanisi denilebilecek gibi cereyan eden bir mütenavip cereyan kullanılmalıdır.

Elektrik ölçü âletlerinin muayenesi:

Madde 149 — 1 - Cereyan, tevettür ve takat ölçen elektrik ölçü âletleri hamulesi gittikçe artmak ve taksimat derecelerinin üç noktasında ölçülmek ve en yüksek taksimatta bir saat müddetle tam hamule altında bulundurulmak ve bu ölçüler hamule gittikçe azalmak üzere de tekrarlanarak muayene olunurlar.

2 - Bu âletlerde tecrit mukavemetinin muayene tevettürünün frekansı 50 Hz dir. Tevettür yavaşça aşağıdaki cetvelde gösterilen kıymetlere çıkarılır ve bir dakika tutulur. Tevettür menbainın bir kutbu birbirine bağlı ve tevettür altında bulunması lâzımgelen parçalara, diğer kutbu ise maden mahfazaya bağlanır. Eğer bu mahfaza nâkil değilse bu kutbun alet ve parçalarının konduğu bir maden levhaya bağlanması lâzım gelir. Bu maden levha ile mahfaza dışında bulunan bütün maden parçalar cereyanı nâkil olarak bağlanmalıdır.

Mahfazaya göre en yüksek tevettür Volt	Muayene tevettürü Volt
40 ve daha az	500
41 den 100 e kadar	1000
101 den 650 ye kadar	2000
651 den 900 e kadar	3000
901 den 1500 e kadar	5000

3 - No. 2 de yazılı muayene tevettürleri ölçü âleti ve parçaları için gözetilir.

FASIL - 14

*Su saatleri***Ayarlanacak saatler :**

Madde 150 — 1 - Ayarlanacak su saatleri, saatten geçen su miktarını yalnız metre sistemine göre göstermelidir.

2 - Su saatleri su hacmini doğrudan doğruya ölçen veya su süratini ölçerek su miktarını gösteren veya suyun saat içindeki tazyik farkından su miktarını bulan ve yahut bu usullerden bir kaçını birleştirilerek yapılan sistemlerde olurlar.

3 - No. 2 de yazılı sistemlerden başka ayarlanabilecek su saatleri sistemleri İktisat Vekâletince tayin ve ilân olunur.

Tertibat :

Madde 151 — 1 - Su saatleri her tarafı 15 atmosferlik tazyika dayanacak kadar sağlam ve dayanıklı madenden yapılmış olmalı ve bu tazyik altında hiç su kaybetmemelidir.

2 - Sayıcı, saati işleten kısmın mahfazasile örtülü bulunmalıdır; eğer ayrıca bir mahfaza içinde bulunursa mahfaza işletme tertibatı mahfazasile sıkıca bağlı olmalıdır.

3 - Su saatinin, kendisiyle sıkıca bağlı olan ve suyun pisliklerini tutan elek, tortu torbası ve benzerleri gibi bir tertibatı bulunmalıdır.

4 - Su saatleri sayıcılarının taksimatı, en son sayıcı kadranı No. 5 te tarif edilen su geçirme kabiliyetine göre aşağıda yazılı miktarları emniyetle okunabilir tarzda göstermek üzere derecelendirilmiş olmalıdır.

Su geçirme kabiliyeti	En az
20 m ³ na kadar	1 1
20 m ³ dan fazla	10 1

5 - Su saatinin su geçirme kabiliyeti saatin içinde (1 atm = 10 m su sütunu) tazyik zayıfı ile bir saatte geçen su miktarıdır.

6 - Dışardan sayıcının doğrultulabilmesi için mahfazaya bir tertibat konabilir.

Tesmiye :

Madde 152 — Her su saatine aşağıdaki tesmiyeler dayanıklı ve saatten ayrılmaz bir tarzda konmuş olmalıdır :

a) Metre mikâbı veya litre olarak su geçirme kabiliyeti, tam yazı ile veya tesmiyenin kısa şekli ile gösterilmiş olmalıdır.

b) Fabrika numarası,

c) Yapanın adı ve yapıldığı yer veya markası,

ç) Saatin M. 150 de gösterilen sistemlerden hangisine göre yapılmış olduğu,

d) Bir ok ile veya başka bir suretle gösterilmek üzere suyun akma istikameti.

Yanlış payı:

Madde 153 — 1 - Su saatinin gösterdiği miktarla geçen suyun hakikî miktarı arasındaki fark saatin su geçirme kabiliyetinde ve No. 3 te yazılı en az cereyan miktarının 20 misli bir sarfiyatta geçen hakikî su miktarının % 3 ünden fazla olmamalıdır.

2 - Saatin hakikî su geçirme kabiliyeti saat üzerinde yazılı su geçirme kabiliyetinden daha aşağı olamaz.

3 - Muhtelif tesmiye kabiliyetli su saatleri aşağıda yazılı miktarlardaki cereyanlarda dahi düzgün işlemeli ve geçen su miktarlarını emniyetle göstermelidir:

Geçirme kabiliyeti 3 m³ ını geçmeyen saatlerde 2 litre

5 »	»	»	3 »
10 »	»	»	4 »
20 »	»	»	6 »
30 »	»	»	8 »
60 »	»	»	12 »
100 »	»	»	15 »
150 »	»	»	18 »
300 »	»	»	30 »

FASIL — 15

Taksimetreler

Ayarlanacak taksimetreler:

Madde 154 — Doğru işleyen bir saat tertibatı bulunan ve araba tekerleğinin katettiği mesafeyi mütenasip olarak sayıcıya nakleyeyen ve muayyen bir tarife göre ödenecek parayı doğrudan doğruya gösteren ve değişen tarifelere göre iş'aratı kolaylıkla değiştirilebilen taksimetreler ayarlanır.

Şekil ve tertibat:

Madde 155 — Ayarlanacak taksimetrelerin şekil ve tertibatı aşağıda gösterilmiştir:

1 - Taksimetre açıldıktan sonra arabanın durması halinde taksimetre sayıcısında belediye nizamları ile tayin edilen bekleme zamanı karşılığı olan para miktarlarını gösterecek saat tertibatı bulunmalıdır.

2 - Taksimetre açılır açılmaz belediye nizamlarına göre açılış miktarını göstermeli ve araba kalktıktan sonra yine belediye nizamlarıyla tayin edilen mesafeye (açılış mesafesi) gelinceye kadar hiç bir şey yazmamalıdır.

3 - Araba giderken No 2 de yazılı açılış mesafesi geçildikten sonra, belediye nizamlarıyla tayin edilen her mesafe parçası (aralık mesafesi) için sayıcı bu mesafe karşılığı olan para miktarını gösterecek tarzda yapılmış olmalıdır.

4 - Taksimetre sayıcısının bir çok tarife numaraları varsa bunlar elle hareket ettirilebilen bir tertibatla ayrıca ve açıkça gösterilmeli, para yazan tertibattaki sayıların para vahidi tam yazı veya kısa şekil (lira L. kuruş K.) ile gösterilmiş olmalı ve bu para sayıları okunaklı olarak karşıdan kolaylıkla görünecek ve şüpheye düşürmeyecek tarzda yazılmalıdır.

5 - Taksimetre sayıcısının kapağı ayar damgaları bozulmadan açılmıyacak ve kapak açılmadan saat tertibatına ve buna bağlı olan diğer tertibata dokunulamıyacak tarzda yapılmalıdır.

6 - Hareketi araba şanjmanından veya diğer müteharrik bir parçadan alıp bir intikal mili ile saate geçirmeye yarıyan tertibat ve intikal milinin sayıcıya bağlama tertibatı, ayar damgaları bozulmadan dışardan dokunulamıyacak tarzda birer muhafaza içinde saklı bulunmalıdır.

7 - Taksimetre sayıcısında belediye nizamlarına göre, gidilen mesafe karşılığı olan parayı gösterir tertibattan başka gece, şehir dışarı, ve saire gibi zamları gösteren tertibat varsa bunlar elle işletilir tarzda yapılmış olmalı, zam miktarlarını ve bunun ne için yapıldığını göstermelidir. Bu gibi tertibat için de No 4 teki hükümler gözetilir.

8 - Taksimetrelerin uygun bir yerinde gidilen mesafeleri, taksimetrenin açılış adedini ve saireyi gösteren tertibat bulunabilir.

Tesmiye :

Madde 156 — Her taksimetrenin yüz tarafında aşağıdaki yazılar aletten ayrılmaz, bozulmaz ve göze görünür tarzda yazılmış bulunmalıdır:

- 1 - Yapanın adı ve yapıldığı yer veya markası,
- 2 - Memlekete getirip satanın adı ve kanunî ikametgâhı,
- 3 - Fabrika numarası.

Fabrika numarası taksimetrenin arka yüzünde de gösterilmiş bulunabilir.

Yanlış payı :

Madde 157 — Taksimetrelerde hata şu suretle araştırılır :

M. 155 No 1 de yazılı saat tertibatının ikişer saat sürmek üzere bir-biri ardı sıra yapılacak iki muayenesinde ayar kronometresile taksimetre saat tertibatının gösterdikleri miktar arasındaki farklar vasatısı % 1 i geçmemelidir.

2 - Taksimetrenin M. 155 No 2 de yazılı açılış mesafesile muayene-
nede bulunacak hakikî mesafe arasındaki fark % 2 yi geçmemelidir.

3 - Taksimetrenin M. 155 No 3 te yazılı aralık mesafesi ile muayene-
nede bulunan hakikî mesafe arasındaki fark % 2 yi geçmemelidir.

Kısım : III**FASIL — 1****Ölçü normalleri****Milli esas ölçüler :**

Madde 158 — Türkiye için Sevr de saklı metre ve kilogram prototiplerinden alınacak örnekler [milli esas ölçüler] Başvekâlet tarafından gösterilecek elverişli bir yerde saklanır. Bu yer hava ve sühnet değişikliklerinden ve sair müessirattan fennin icap ettirdiği tarzda muhafazalı bulunacak ve iki anahtarı olacaktır. Anahtarın biri İktisat Vekâletinde diğeri Ziraat Enstitüleri Rektörlüğünde bulunur.

Normallerin cinsleri :

Madde 159 — Ölçü normalleri üçe ayrılır :

- 1 - Kullanma normalleri ,
- 2 - Yoklama normalleri ,
- 3 - Yoklama ana normalleri .

Kullanma normalleri, ayarlama işlerinde ölçülerin kanun, nizamname ve talimatnameler hükümlerine uygun olup olmadığının karşılaştırılarak anlaşılması için kullanılır.

Yoklama normalleri, ayar dairelerinde kullanma normallerinin yoklanması ve düzeltilmesi için kullanılır.

Yoklama ana normalleri, müfettişlikler tarafından gerek kendilerinde ve gerek ayar memurluklarındaki yoklama normallerinin yoklaması ve düzeltilmesi için kullanılır.

47

İktisat vekâletince görülecek lüzum üzerine yoklama ana normal-
lerinin yoklanması ve düzeltilmesi için uzunluk ve kütle millî esas ölçü
lerinden çıkarılacak örnekler de kullanılabilir.

Umumî hükümler :

Madde 160 — 1 - Yapılacak her ayar işi için müfettişlik dairelerinde
M. 159 da yazılı kullanma, yoklama ve yoklama ana normalleri ve
belediye ayar dairelerinde de kullanma ve yoklama normalleri bulun-
durulur. Bu normallerin imal maddeleri şekil ve tertibatı, tesmiyeleri
yanlış payları ve sair vasıfları İktisat Vekâletince hazırlanacak tali-
matnamelerle tesbit olunur. Her halde bu normaller alım satımda kul-
lanılan ölçülerden aşağı vasıfta olamazlar. Bunlara çift yıldızlı bir damga
ve hassas ölçü normallerine üç yıldızlı bir damga vurulur.

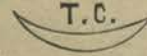
2 — Kullanma normalleri, ayarlama işlerinde ameli olarak ölçü ve
tartıların tesmiye miktarlarıyla bir tutulur.

FASIL — 2

Ayar damgaları

Umumî ayar işareti :

Madde 161 — Umumî ayar işareti şudur :

Müdürlük ayar damgası :

Madde 162 — İktisat Vekâleti Ölçüler ve Ayar Müdürlüğü ayar
damgasında M. 161 de gösterilen umumî ayar işaretinin üstünde ve
altında hassaslık işareti olarak 5 köşeli bir yıldız ve İktisat Vekâleti
Ölçüler ve Ayar müdürlüğünün kısa şekli bulunur.

Müfettişlikler ayar damgası :

Madde 163 — İktisat Vekâleti, müfettişliklerin her birine bir sıra
numarası verir. Her bir müfettişlik damgasında M. 161 de gösterilen
umumî ayar işaretinin üstünde kendisinin sıra numarası bulunur. Mu-
ayene senesinin son iki sayısı bu işaretin altına vurulur.

Belediye ayar damgası :

Madde 164 — Her belediye ayar memurluğuna İktisat Vekâletince
bir sıra numarası verilir.

Belediye ayar memurluklarının ayar damgası şu

çerçive olup bunun içinde muayene senesinin son iki sayısı ve alt kai-
desinin dış yanında da kendi sıra numarası bulunur.

Kullanılacak damgalar :

Madde 165 — Ayar dairelerinde her bir ayarlama işi için kullanılacak damgaların diğer şekil ve eb'adı, adetleri ve sair vasıfları talimatnamede gösterilir.

Kullanılmıyacak damgalar :

Madde 166 — Her ayar dairesi ayarlama işlerinde bu fasılda kendisi için gösterilen ve M. 165 e uygun olması lâzımgelen ayar damgalarından başkalarını kullanamaz.

Damgaların ilânı :

Madde 167 — İktisat vekâleti Türkiyede bulunan bütün ayar dairelerini ve bunların kullanacakları damgaları gösteren listeyi neşir ve ilân eder.

Kısım : IV**FASIL — 1***Geçici hükümler*

Madde 168 — Kanun hükümlerinin tatbika konulduğu tarihten başlayarak 1936 senesi birinci kânun ayının son gününe kadar, metre sistemine uygun ve doğru olmak şartile nizamnamenin ölçü, tartı ve aletlerin şekli, imal maddesi ve tertibatı hakkındaki hükümlerine uygun olmayan ölçüler de kullanılabilir. İçinde ispirotolu ve diğer içkiler satılan şişe, bardak ve kadeh ölçülerle ölçü kapları için bu mühlet 1935 senesi ikinci kânun ayının birinci gününe ve terazilerle tartı aletleri için ise 1938 senesi birinci kânun ayının son gününe kadardır. Ancak nizamnamenin neşri tarihinden iki ay geçtikten sonra yapılacak veya memlekete getirilecek, ölçü, tartı ve aletler bu madde hükümlerinin dışında kalır.

Ölçü, tartı ve aletleri yapmak ile veya bunların satışile uğraşıp ellerinde birinci fıkrada yazılı nizamname hükümlerine uygun olmıyan ölçü, tartı ve aletler bulunan kimselerin nizamnamenin neşri tarihinden başlayarak en geç üç ay içinde bunları bildirir bir beyannameyi bulundukları mıntaka müfettişliklerine vermeleri lâzımdır.

Madde 169 — Kanun ve nizamname hükümlerinin tatbik tarihlerinde gerek ölçü yapan imalâthanelerin depolarında stok olarak bulundurulan ve gerek memlekete dışarıdan getirilmiş veya memlekette yaptırılmış olup bunların alım satımile uğraşan ticarethane ve müesseselerin mağaza ve depolarında bulunan ölçü, tartı ve aletlerin ilk muayeneleri müfettişliklerce yapıp damgalanırlar.

Madde 170 — Kanun ve nizamname hükümlerinin tatbik tarihlerinde metre sistemine göre yapılmış ölçüler kullanan veya kullanmak üzere edinmiş bulunan mağaza, dükkân, depo ve ticarethanelerin ellerindeki ölçü, tartı ve aletlerin belediye ayar memurluklarınca senelik muayeneleri yapılarak damgalanır. Bu gibi ölçü, tartı ve aletlerin üzerinde 161 inci maddede yazılı umumî ayar işareti ile birlikte belediye ayar memurlukları ayar damgası bulunur. Bu umumî ayar işaretleri müfettişliklerin ilk muayene damgası yerine geçer; ve bu geçici maddede yazılı ayar işlerinde ve ancak 1934 senesi haziranının 30 uncu gününe kadar kullanılabilir.

Kanun hükümlerinin ilk tatbik senesinde senelik muayeneler 1934 senesi ikinci kânun ayının 1 inci gününden evvel yapılabilirse de bu muayeneler 1934 senesinde yapılmış sayılarak ona göre sene sayısı konur.

Madde 171 — Elektrik, su ve havagazı saatlerine ait hükümlerin tatbiki için 2083 numaralı kanunun hükümlerine tevfikan icra vekilleri heyetince tesbit edilecek tarihte ellerinde depo edilmiş saatleri ve ölçü aletleri bulunan ve bunların alım satımı ile uğraşan veya tevzi eden müesseseler bunların cinsini ve miktarlarını gösteren bir beyannamayı bu tarihten itibaren en geç bir ay içinde bulundukları mntaka müfettişliklerine vermeğe mecburdurlar. Bu saat ve aletler nizamname hükümlerine göre ayarlanır.

Madde 172 — Elektrik tevzi müesseseleri nizamnamenin neşrinden sonraki ikinci kânun ayının ilk haftasında o tarihte kullanılmakta olan saat ve aletlerin miktarını ve bunlardan ne kadarının hangi senelerde kullanmağa başlandığını gösterir bir liste hazırlıyarak bulundukları mntaka müfettişliklerine verirler.

Nizamnamenin M. 26 sına göre yapılması lâzımgelen ihbarların birincisi 1934 senesi ikinci kânun ayının birinci günü yapılır.

FASIL — 2

Son hükümler

Madde 173 — Bu nizamname hükümlerinin tatbiki için iktisat ve kâletince talimatnameler yapılır.

Madde 174 — Şûrayı devletçe görülmüş olan bu nizamnamenin ihzarî hükümleri neşri tarihinden ve sair hükümleri 2083 numaralı kanun mucibince icra vekilleri heyetince ittihaz edilecek tatbik kararı tarihinden muteberdir.

Madde 175 — Bu nizamname hükümlerinin tatbikine Adliye, Dahiliye, Maliye, İktisat ve Gümrük ve İnhisarlar vekilleri memurdur.

Gayri Resmî Kısım

İnzibat cezasının mahiyet ve tatbikatı

İNZİBAT İKTİDARI

İnzibat iktidarı; Esas itibarile yüksek memurların haiz oldukları salâhiyet cümlesinden olup hataları görülen madun memurlara ceza tatbikinden ibarettir ki mahiyeten manî bir tedbir olmaktan ziyade zecridir.

I - İnzibat iktidarının asıl mevzuu; memurun şahsının islâh ve yahut onu muvakkat veya kat'i olarak kadrodan çıkarmak suretile umumî hizmetin iyi işlenmesini temin etmektir. Hata yapan memurun, ceza adaleti namına cezalandırılması mevzuubahs değildir, veya bu maksat ikinci derecededir. Hizmet esnasında işlenen bir hata; hatayı vücuda getiren memurun zarar vermek veya zararı arzu etmek ve yahut cemiyetin amme intizamına müteallik kanunlarına karşı gelmek gibi bir maksadını zarurî olarak tazammun etmez. Bu hata, umumî hizmetin iyi işlenmesine karşı sadece bir maharetsizlik, uygunsuzluk, kayıtsızlık veya zararlı bir ihmalden ibaret olabilir. Eğer memur, hizmet esnasında bir suç işlerse vaziyet başkadır: Bu halde zarar vermek, cemiyetin amme intizamına müteallik kanunlarına karşı gelmek maksadı vardır: Ve bu takdirde şahsî ceza; adalet hissi namına istenir. İnzibatî hata ve suç, aynı mahiyette değildirler: Hatanın ağırlığı mevzuubahs değildir, (ağırlık bir kıstas olamaz) memurun hizmet hatasile işlediği suç bir birine karıştırmak esaslı bir hata teşkil eder; nitekim bazen böyle hatalar vücuda getirilmiştir. Bu esaslı fikri hatırdan uzak tutmak; inzibat iktidarına, haiz olmadığı, adli bir mahiyet izafe etmek hatasına müncer olur. Hata yapan bir memurun inzibatî ceza ile cezalandırılması suçlu bir memurun cezaî takibe maruz tutularak cezalandırılması arasında büyük fark vardır: İnzibatî ceza umumî hizmetin islâhını istihdaf ettiği halde, suçlu memurun amme hukuku namına cezalandırılması; suçlunun şahsını, adalet fikri namına cezalandırmaktan ibarettir. Burada ibret fikri, ikinci derecededir. Suçlu memurun amme hukuku

namına cezalandırılmasında umumî hizmetin işlemlerini ıslah etmek gibi bir maksat da mevcut değildir. Bundan başka memurların cezaen tedbiri, hususî vasıflar arzeder.

1 - Memurlar, haiz oldukları salâhiyete binaen ve memur olmaları dolayısıyla bazı suçlar işlerler ki memur olmayanlar için bu suçları işlemek mutasavver olamaz. Şu halde yalnız memurlara has suçlar vardır: Bunlar, ceza kanunlarında memurların cinayet ve cünhaları unvanile yer alır. Meselâ: Bir memurun nezareti altındaki bir işe dair olan teahhüt ve iltizama iştiraki ceza kanunu madde: 208 ilâ...

2 - Memurlar; haiz oldukları salâhiyetlerine binaen bazı suçları, memur olmayanlardan daha fazla işlemek vaziyetinde bulunurlar: Ceza kanunu bu vaziyette, memurları memur olmayanlara nazaran daha ağır cezaya tâbi tutmaktadır. Meselâ: Mesken masuniyetini ihlâl halinde, ceza kanununun 193 üncü maddesine nazaran maznun, memur değilse bir aydan altı aya kadar hapis cezasile cezalandırıldığı halde 194 üncü madde memuru üç aydan üç seneye kadar hapis cezasile cezalandırmaktadır. ilâ...

Bu umumî fikir, inzibat iktidârı rejimini izah eder.

II - İnzibat iktidârı, mevzuu itibarile umumî hizmetin işlemlerini ıslah etmekten ibaret olduğuna göre bilâ istisna bütün memurlar memur bulundukları müddetçe bu iktidarın hükmüne tâbidirler. [1]

1 - Bilâ istisna bütün memurlar, inzibat iktidarına tâbidirler: Bu tâbiyet, yalnız kaymakam ve valiler gibi, meratip silsilesi itibarile, sırasile vekile bağlı olan memurlara muhasır değildir. Vazifelerinde çok geniş istiklâlâ sahip olan hâkimler [2] Yüksek müderrisleri, müddeiumumiler ve merkeze tâbi olmayan memurlar da bu iktidarın hükmüne tâbi bulunmaktadır. İstiklâl fikri, yalnız inzibat iktidarının tatbikinde takip olunacak usule, başka bir beyan tarzile, inzibat iktidarının tatbikinde memur için tanınmış olan teminata müessir olur.

2 - İnzibat iktidârı, ancak memur hizmette iken tatbik olunabilir. Memur, hizmetten çıkar çıkmaz inzibat iktidârı kalmaz. (Fransa devlet

[1] 788 No. lu memurin kanunu madde: 26-34

[2] 766 numaralı hakimler kanunu üçüncü fasıl.

Fransa teşkilî mehakimine dair olan 30. ağustos - 1883 tarihli kanunun 17 inci maddesi:

(Adliye nazırı, bilûmum hukuk ve ticaret mahkemeleri hâkimleri üzerinde nezaret hakkını haizdir. Bunlara tevbih cezası verebilir.)

(Adliye nazırı, kendilerine isnat olunan fiil hakkında izahat almak üzere bilûmum hâkimleri celbedebilir.)

şurası, tekaüde sevk edilen bir memurun, hizmet esnasında iken işleyip tekaüde sevk edildikten sonra meydana çıkarılan bir hatasından dolayı kendisine inzibat cezası tatbik edilemeyeceğine karar vermiştir).

Burada inzibat iktidarile ceza hukuku arasındaki fark, bütün vuzu-hile görünmektedir: Mevzuu; adalet fikri namına mücrimi cezalandırmaktan ibaret olan ceza hukuku, memurun hizmetten çıkması ile değil, ancak müruru zaman ile ortadan kalkar.

İnzibat iktidarı, hâkimlerin, kanunun tefsirine taallük eden salâhiyetlerine şamil olamaz.

Şu kadar ki hizmetten çekilmek, hizmet esnasında iken işlenen bir hatadan dolayı, hizmet esnasında tatbikine başlanan, inzibatî bir müeyyidenin icrasını durduramaz.

III - İnzibat iktidarı; ancak hizmet hatası için tatbik edilebilir.

Hizmet hatası, bir memur tarafından kendisine tevdi edilen bir amme hizmetinin icrası sırasında vukua getirilen bir maharetsizlik, uygunsuzluk, veya kanuna aykırı harekettir.

Bu fiilleri tayinde mutlak bir takdir salâhiyeti cari olur.

Bu noktada da; inzibat cezası ile amme hukuku cezası arasında esaslı bir fark görünmektedir. Amme hukuku cezası için kanunun sarih bir hükmüne muhalefet şarttır.

Bir maharetsizlik, muvafık olmayan her hangi bir tedbir inzibat hatasını vücuda getirebildiği gibi bir hukuk kaidesine ve bir ceza kanunu hükmüne riayetsizlik de tabii olarak bu hatayı vücuda getirebilir.

Bundan başka bir memurun hususî hayatında haysiyeti lekeleyecek hal ve harekette bulunmasının da hizmet hatası teşkil edeceğine şüphe edilemez. (Memurin kanununun 28 - 32 maddeleri)

Memurların hususî hayatlarında şeref ve haysiyetlerini muhafaza etmeleri kendilerine memuriyetlerinin tahmil ettiği bir mecburiyettir.

Sarhoş olan ve kumarda hiyle yapan bir hâkimin hizmet hatasında bulunduğu ve bu hareketlerinden dolayı kendisine inzibat cezasının tatbiki lâzım geldiğine şüphe yoktur. Yine şüphesizdir ki (hususî hayatta şeref ve haysiyet) sözünün manası memurdan memura değişir. Bir hâkimin, bir profesörün bir muallimin hususî hayatlarında aranılan şeref ve haysiyet ile bir bekçinin hususî hayatındaki şeref ve haysiyet bir tutulamaz. Fakat hususî hayatta şeref ve haysiyetin muhafazası lâzımgeldiğine dair olan kaide bütün memurlar için aynıdır.

Ekseriya hususî hayatta muhafaza edilmesi lâzım gelen şeref ve haysiyet ile Devlet rejimine bağlılık hissi bir birine karıştırılmaktadır ki bunların ayırt edilmesi lâzım gelir. Her memur Devlet rejimine bağlılık hissini taşımalıdır. (Memurin kanunu madde: 9)

Fransanın 30 ağustos 1883 tarihli teşkili mehakim kanununun 14 ncu maddesi bu hususta hâkimler için iyi bir hüküm kabul etmiştir.

Fıkra - 3: (Hâkimlerin; Cumhuriyet hükümetinin şekil veya prensipleri aleyhine her nevi tezahürat veya nümâyişte bulunmaları memnudur.)

Fıkra - 2: (Hâkimlerin siyasi münakaşalarda bulunmaları memnudur.)

Fıkra - 3: (Evvelki hükümlere muhalefet inzibatî hata teşkil eder.)

Memurların memnu bulundukları hâl, tezahürat ve nümâyişlerdir. hasımane tezahürat ve nümâyiş mevcut olmadıkça devlet rejimine bağlılık hissi mevcut farzolunur.

Meclis halindeki heyetler tarafından vekillere karşı takbih veya tebriki mütazammın karar ittihaz edilerek gönderilmesini de inzibatî bir hata olarak kabul etmek icabeder.

IV - Riayet edilmesi lâzım gelen usul ve tayin olunacak ceza, ya takdire bırakılır ve yahut bir kanun veya umumî hizmete dair tanzim olunan bir nizamname ile tesbit edilir.

Amme hukuku cezasile esaslı bir fark da burada tebarüz etmektedir: amme hukuku cezasında alenî ve vicahî bir muhakeme usulünün lüzumu ile beraber kanunsuz ceza olmaz kaidesi esastır.

Bundan başka hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile male teallük eden cezalarda (maaş kat'i suretile para cezaları) bir kanunun mevcut olması lüzumu kat'idir Amme hukuku bunu iktiza ettirir. Bunun içindir ki askerler hakkındaki inzibatî mahiyette bulunan hürriyeti bağlayıcı cezalar kanuna istinat etmektedir. (Askerî ceza kanunu; ikinci kitap: Madde 162 ilâ....)

Male teallük eden inzibat cezaları da keza bir kanuna istinat etmek lâzımdır. (Memurî kanunu madde: 30) her ne kadar inzibat cezasının; amir tarafından takdirî olarak tayin edilmesi esası muhafaza edilmiş ise de yirminci asrın başlangıcından beri bu takdir salâhiyetinin tahdidine doğru dikkate şayan bir tekâmül husule gelmiş ve buna, bazan (inzibat cezasının kazaileştirilmesi) diye bir isim de verilmiştir.

Bu temayülün iki tezahürü vardır:

1 - İnzibat iktidarının kullanılması için bazı muayyen şekiller vücuda getirmek.

2 - İnzibat mahkemeleri tesis etmek.

V - İnzibat cezasının kazaileştirilmesi demek; inzibat iktidarının icrasında ceza mahkemelerinin tâbi oldukları usulden alınmış bazı kaidelere riayet etmek demektir; (788 numaralı memurî kanunu madde: 58) inzibat iktidarını tatbik edecek makamın müçtemi bir heyet halinde

olması (766 numaralı hâkimler kanunu madde: 8 ve 788 numaralı memurun kanunu madde: 52 ve 57) ve yahut cezanın tatbikinden evvel böyle bir heyetten rey alınması (inzibat heyeti, tahkikat heyeti); vîcâhî duruşma kabulü; dosyanın tebliği; hakkında inzibat cezası tatbik edilecek memurun, cezanın tatbikinden evvel cezaya sebep olan iş hakkında mülâhaza ve müdafaasını bildirmesi o memur için bir hak teşkil eder. (788 numaralı memurun kanunu madde: 55) amir, tatbik ettiği cezasının esbabı mucibesini göstermeğe mecburdur; (memurun kanunu madde: 56) amir tarafından tatbik edilebilecek cezanın tahdidî bir surette tayin edilmiş olması lâzımdır; memurun bir hâtasından dolayı iki inzibat cezası tatbiki memnudur; inzibat cezasının gizli vesikalara müsteniden tatbiki caiz değildir.

(Fransa Devlet şurası, bir azil kararını; iktidarı tecavüzden dolayı aşağıdaki sebeplere binaen iptal etmiştir: Tahkikat heyetinin reyi hilâfına olarak azil kararının mahrem bir rapora istinat ettirilmesi ve müesses usul kaidelerine ve müdafa hakkına riayet edilmemiş olması.)

Bu esaslar, iktidarı sui'istimale karşı çok kıymetli birer teminat teşkil eder. Fransa devlet şurası bu esaslara riayet edilmeksizin verilen inzibat kararlarını, iktidarı tecavüzden dolayı, muntazaman ve muttariden iptal ve bu hususta çok kıymetli içtihatlar te'sis etmiştir.

Fransa devlet şurası idarenin inzibat muamelelerine büyük bir ihtimamla nezaret etmektedir:

- 1 - kanun ve nizamlar hükümlerine temamilen riayet edilmesine.
- 2 - Amirlerin, muayyen usul ve şekillere tâbi olan inzibatî müeyyideleri; sırf idarî ve takdiri olarak alınan hizmet tedbirlerini yerinde tatbik etmelerine dikkat eder. Meselâ: re'sen tekaüde sevk edilen bir memur hakkında tatbik edilen bu muamele; bir hizmet tedbiri olabileceği gibi bir inzibat cezası da olur. Devlet şurası; ahvali ve icapları tetkik ederek bu husustaki kararın bir hizmet tedbiri mi yoksa inzibat cezası mı olduğunu kararlaştırır.

Fransa Devlet şurası: 30 seneyi ikmal ederek ve tekaüde sevk edilen bir memurun tekaüde sevk kararında cezaî bir mahiyet gösterildiği halde karar; kendisinin müdafaası alınmaksızın verildiğinden dolayı bu kararı, iktidarı tecavüz mahiyetinde telâkki ederek iptal etmiştir.

- 3 - Devlet şurası, âmirlerin inzibat iktidatlarını kullanırken husule getirebilecekleri suiistimallere de nezaret eder. Meselâ: Azledilen bir memur, kendisinin siyasî bir intikam hissi ile azledildiğini isbat edebilir. Devlet şurası, memurun müracaatı üzerine tetkikat yaparak inzibat iktidarına müsteniden alınan bu kararı, iktidarı suiistimal şaibesinden dolayı iptal edebilir.

Bir nahiye müdürü tarafından azledilen bir polis komseri, hakkındaki azil kararının iktidarı suiistimal şaibesile malûl olduğunu beyan ederek devlet şurasına müracaat etmiş ve iddiasını isbat zımında müdür tarafından azil kararının kendisine tebliğ edildiği mektubu da ibraz etmiş idi. Devlet şurası, yaptığı tetkikat neticesinde nahiye müdürü tarafından komisere gönderilen bu mektuptaki tabirlerin, nahiye müdürlerinin muhafazasile mükellef oldukları umumî menfaatların temini haricinde hareket edilerek iktidarın sui'istimal edildiğine delâlet ettiğini kabul ile azil kararını iptal etmiştir.

Filhakika komiser, muayyen zamandan sonra meyhanesini açık bırakan bir meyhaneci kadın hakkında zabıt varakası tanzim etmiş ve bu muamelesinden dolayı müdür tarafından azledilmişti. Fakat mahkemeye sevk edilen meyhanecinin bu zabıt varakasına müsteniden mahkûm olması, komiserin vazifesini ifa ederek zabıt varakasını tanzim etmekte bir hatası olmadığını meydana çıkarmıştır.

Şurası da kayde şayandır ki devlet şurası, tatbik edilen inzibat cezaları kararlarında iktidarı tecavüz şaibesi mevcut bulunmadıkça bunların hadiseye uygun olup olmadıklarını tetkikten daima çekinmektedir. İktidarın sui'istimal edildiğini isbat etmek alâkadarlara aittir. ve bu cihet ancak yazı ile isbat olunabilir.

VI - Bu teminatın ehemmiyet ve tesirini mübalâğalı görmemelidir. Bu teminat müdevvenat ve içtihatlarda istibdat ve arzusun hâkim olduğu eski vaziyetlerde büyük terakkiler husule getirmiştir. Bu terakkilere rağmen yine büyük eksiklikler vardır. Bu husustaki içtihatlardan alınacak bir kaç misal bunları tebarüz ettirir:

1 - Bir memurun hatası mevcut olup olmadığına ve hatanın derecesi vohametine dair idare âmirlerine reylerini bildirmek üzere kanun ve nizamlara tevfikân vücûda getirilen heyetlerin bu husustaki reyleri kanun ve nizamlarda hilâfına sarahat bulunmadıkça esas itibarile idare âmirlerini takyit etmez;

(766 numaralı hakimler kanununun 8 nci maddesindeki hükmü mahsusu ile 788 numaralı memurin kanununun 57 nci maddeleri mucibince inzibat komisyonları kararları tastika muhtaç değildir. İtiraz olunabilir.) İdare âmiri heyetlerin reyini kabul edip etmemekte ve heyetin teklif ettiği cezadan başka veya ondan daha ağır bir cezayı tatbikte serbesttir.

Fransa'da rektörlere, 12 kânunsani 1912 tarihli kararnamenin 12 inei maddesinde yazılı olan ve aralarında azil de bulunan inzibat cezalarını, inzibat heyetinin reyini aldıktan sonra, tatbik etmek salâhiyeti verilmiştir. Fakat bu kararnamede rektörleri, heyetin reyini

aynen kabule veya teklif edilen cezadan daha ağır bile olsa, başka bir ceza tatbik etmeğe mecbur edecek bir hüküm mevcut değildir.

İnzibat heyetinin derece tenzili cezası teklifine karşı rektör tarafından azledilen bir memurun müracaatı üzerine Fransa Devlet şurası, işi tetkik ederek zaten memuriyetin ilk derecesinde bulunan memuru, teklif edilen derece tenzili cezasından daha ağır olan azil cezasına maruz kılan rektörün hareketinde iktidarı tecavüz mahiyeti görmedi.

Bu şeklin çok ağır olduğu meydandadır. Çünkü inzibat heyetinin müdahalesini hiçe indirmektedir.

2 - Memurlara teminat bahşeden kanunlar ekseriya fena yazıldıkları için bu teminat, kendilerinden beklenen tesirleri tamamilen icra edememektedir. Netekim; memurların, dosyaları muhteviyatına muttali olmaları lüzumunu âmir olan 22 - Nisan - 905 tarihli Fransa kanununun 65 nci maddesi buna bir misal teşkil eder. Ve bu teminatın haiz olduğu ehemmiyet bu maddenin dikkatle tetkikini icabettirir.

VII - İlk bakışta altmış beşinci maddenin metni, tabirlerinin umumiyet ve mutlakiyetine binaen çok kuvvetli görünmektedir: «Sivil ve asker, bütün memurlar, Devlet idaresine mensup bilumum müstahdem ve ameleler, kendilerine inzibat cezası tatbikinden veya re'sen yapılacak tahvillerden, kıdemlerine binaen ilerlemek haklarının tehirinden evvel dosyalarını teşkil eden bütün kayıtları, hüviyet ve şahsiyetlerine müteallik bütün malûmatı ve vesikaları şahsen ve mahrem olarak öğrenmek hakkını haizdirler.»

Bu metin, Fransa devlet şurasınca şöyle tefsir edilmiştir:

1 - İstifade edebilecek memurlar. - A) Devlet şurasının kararına göre; bu kaideden ancak mansup memurlar istifade edebilirler. B) 65 inci maddeye yalnız memur olanlar istinat edebilirler, muvakkat bir iş için yardım maksadile alınanlar bu maddeden istifade edemezler.

2 - Dosya muhteviyatına muttali olmak hakkı. - Devlet şurasının kararına göre bu hak, âmirin, inzibat iktidarını kullanmazdan evvel memura, dosyayı kendiliğinden tebliğe mecbur olduğu manasını ifade etmez. İnzibat cezası tehdidine maruz kalan memur, dosyasını tetkik etmek hakkını haizdir. Böyle bir talep vukuunda amir bu talebi kabul eder. Talep vukuundan sonra altmış beşinci maddeye riayet edilmiş olmak için âmir tarafından alâkadar memurun dosyasını tetkik etmeğe davet edilmesi kâfidir. Memur davete icabet etmez veya cevap vermezse 65 nci madde hükmü ihlâl edilmiş sayılmaz. Amelî bakımdan; dosyasına muttali olması için âmirin, vukubulan ihbarı tarihile inzibatî tedbirin tatbik edildiği tarih arasında, memurun dosyasına ittilâ hasıl edebilmesi için kâfi gelecek bir müddetin geçmiş olması lâzımdır.

-Mabaadi var-

Toplayan : Ceza işleri Müdürü
Hasan Safyettin

BÜYÜK MİLLET MECLİSİNCE KABUL OLUNAN

KANUNLARIN

(Resmî Gazete) de Neşrini Gösterir

REHBER

Türkiye Büyük Millet Meclisinin dördüncü intihap devresinin ikinci toplanma yılında kabul ve tasdik buyurulan kanunların numara sırasile (Resmî Gazete) de neşrini gösterir fihrist

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2071	Askerî ve mülkî Tekaüt Kanununun 53 üncü maddesinin tadiline ve mezkûr kanuna bir muvakkat madde ilâvesine dair kanun (Bu kanunla 1683 numaralı kanuna sekizinci muvakkat madde olarak bir madde ilâve olunmuştur.)	2266	1/12/1932
2072	21 temmuz 1931 tarih ve 1857 numaralı kanunun ilgasına dair kanun (1857 numaralı kanun: Yeniden tam teşekküllü 50 nahiye teşkili ve 1452 numaralı barem kanununun 2 numaralı cetvelinin tadiline dair olup 1860 sayılı ve 30-8-1931 tarihli Resmî Gazetededir.)	2273	10/12/1932
2073	1931 malî senesi zarfında amenajman ve teşcîr işlerinde istihdam edilmiş olan orman fen memurlarının yevmî tazminatları hakkında kanun	2273	10/12/1932

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2074	İstanbul Darülfünununun 1928 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2285	24/12/1932
2075	Tahlisiye İdaresinin 1929 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2285	24/12/1932
2076	2 haziran 1929 tarih ve 1513 numaralı kanuna müzeyyel kanun (1513 numaralı kanun: 1927 malî senesi nihayetine kadar millî hükûmet bütçelerine müteallik borçlar hakkında olup 1211 sayılı Resmî Gazetededir.)	2289	28/12/1932
2077	Seyrisefain İdaresinin 1932 malî senesi bütçesinde münakale yapılması hakkında kanun	2289	28/12/1932
2078	Evkaf Umum Müdürlüğünün 1932 malî senesi bütçesine tahsisatı munzamma verilmesine dair kanun	2289	28/12/1932
2079	Ankara Şehri İmar Müdürlüğünün 1932 malî senesi bütçesinde bazı tadilat yapılması hakkında kanun	2294	3/1/1933
2080	Yüksek Mühendis Mektebinin 1932 malî senesi bütçesinde fasıl küşadı ve münakale icrası hakkında kanun	2294	3/1/1933
2081	7 mayıs 1928 tarih ve 1240 numaralı kanuna müzeyyel kanun (1240 numaralı kanun: Bazı mebanii sıhhiye inşası için 2 milyon liraya kadar taahhüdât icrası mezuniyetine dair olup 889 sayılı Resmî gazetededir.)	2294	3/1/1933
2082	25 haziran 1932 tarih ve 2027 numaralı kanunun neşri tarihine kadar mukaveleye bağlanmış bulunan su işlerinin tesrii için beş yüz bin liralık bono ihracı mezuniyetine dair kanun (2027 numaralı kanun: Atı senelere sarı taahhüdât icrasına dair olan kanunlarla verilmiş bulunan salâhiyetlerden şimdiye kadar istimal olunmamış bulunanların ref'ine dair olup 2139 sayılı Resmî Gazetededir.)	2294	3/1/1933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2083	26 mart 1931 tarih ve 1782 numaralı Ölçüler Kanununun 28 inci maddesinin tadiline dair kanun (1782 numaralı ölçüler kanunu 1765 sayılı Resmî Gazetededir.)	2294	3/1/933
2084	1932 malî senesi Muvazenei Umumiye Kanununa merbut bütçelerde bazı tadilat yapılması hakkında kanun	2299	9/1/933
2085	Van Gölü İşletme İdaresinin 1932 mali senesi bütçesinde bazı tadilat yapılmasına dair kanun	2301	11/1/933
2086	19 mayıs 1930 tarih ve 1625 numaralı kanunun ilgası hakkında kanun (1625 numaralı kanun nahiye müdürlerinin hayvan yem bedelleri hakkında olup 1501 sayılı Resmî Gazetededir.)	2303	14/1/933
2087	Sovyet Rusyada bulunan elçilik ve konsolosluk memurlarının temsil tahsisatlarına zam yapılması hakkında kanun	2303	14/1/933
2088	Konya Ovası Sulama İdaresinin 1932 mali senesi bütçe kanununa bazı maddeler tezyiline dair kanun	2306	17/1/933
2089	Suriyede Türklere ait emlak ile Türkiyede Suriyelilere ait emlak hakkında Fransa Hükûmetile Ankarada aktedilen itilâfname hakkında kanun	2308	19/1/933
2090	1932 mali senesi Muvazenei Umumiye Kanununa merbut bütçelerde bazı tadilat yapılmasına dair kanun	2306	17/1/933
2091	Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünün 1932 malî senesi bütçesine munzam tahsisat ilâvesine dair kanun	2307	18/1/933
2092	Tütün İnhisarı İdaresinin 1932 malî senesi bütçesinde tadilat yapılması hakkında kanun	2306	17/1/933
2093	Seyrisefain İdaresince 1932 mali senesi zarfında aktedilecek istikrazlara Maliye Vekâletinin kefaleti mezuniyetine dair kanun	2307	18/1/933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2094	İkramiyeli dahilî istikraz akdine dair kanun	2307	18/1/933
2095	24 nisan 1926 tarihinde Pariste imzalanan otomobil seyriseferine dair beynelmilel mukavelenamenin tasdiki hakkında kanun (Bu kanunun kabul tarihi 2314 sayılı Resmî Gazetede tashih edilmiştir Mukavelenin F lâhikası 2343 sayılı Resmî Gazeteye der-columuştur.)	2314	26/1/933
2096	1240 numaralı kanun mucibince yapılmış olan binalara ait tesisat hakkında kanun (1240 numaralı kanun: Bazı mebanii sihhiye inşası için iki milyon liraya kadar taahhüdât icrası mezuniyetine dair olup 889 sayılı Resmî Gazetededir. 2096 numaralı kanun 1240 numaralı kanun hükmünce inşa olunmuş binaların dahil tesisat ve fennî levazımı için taahhüdât icrasına salâhiyeti mutazam-mındır.)	2311	23/1/933
2097	Vilâyet hususî idarelerinden maaş alan memur ve muallimlerin tekaüt maaşları hakkında kanun (Bu kanunun 2311 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır.)	2311	23/1/933
2098	Muallim mekteplerine muavenet hakkındaki 819, 843, 1051 numaralı kanunlara müzey-yel kanun (819, 843, 1051 numaralı kanunlar 361, 388, 606 sayılı Resmî Gazetelerdedir.)	2311	23/1/933
2099	19-6-1930 tarih ve 1704 numaralı kanunun bazı maddelerinde tadil ve tashih icrasına ve bir madde ilâvesine dair kanun (1704 numaralı kanun; otel, pansiyon, tica-rethane ve saire umumî müessâselerde otu-ran ve çalışanların hüviyet varakası verme-leri mecburiyetine dair olup 1524 sayılı Resmî Gazetededir.)	2311	23/1/933
2100	Türk parasının kıymetini koruma hakkın-daki 20 şubat 1930 tarih ve 1567 numaralı		

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
	kanuna müzeyyel kanun (1567 numaralı kanun 1433 sayılı Resmî Gazetededir.)	2311	23/1/933
2101	1518 numaralı kanunun 4 üncü maddesinin tadili hakkında kanun (1518 numaralı kanun; tuz satış ve tuz fiyatları hakkında olup 1211 sayılı Resmî Gazetededir.)	2311	23/1/933
2102	Millî hükûmet bütçelerine ait hizmetler için yapılmış tediyatın tasfiye ve mahsubu hakkında kanun	2312	24/1/933
2103	Hükûmetimizle Belçika Hükûmeti arasında akit ve imza olunan ikamet mukavelenen- mesinin tasdiki hakkında kanun	2312	24/1/933
2104	Konya Ovası Sulama İdaresinin 1932 mali senesi bütçe kanununda bazı tadilat icra- sına dair kanun	2312	24/1/933
2105	1932 mali senesi muvazenei umumiye kanununun 39 uncu maddesine merbut N. işaretli cetvele yirmi muallimin daha ilâvesi hakkında kanun (1932 muvazenei umumiye kanunu 2138 sayılı Resmî Gazetededir.)	2312	24/1/933
2106	Anadolu sahillerile Meis Adası arasındaki ada ve adacıkların ve Bodrum körfezi karşısındaki adanın ciheti aidiyeti hakkında İtalya hükûmeti ile aktolunan itilâfname hakkında kanun	2313	25/1/933
2107	Bazı vekâlet binalarile Temyiz Mahkemesi ve hapishane binalarının inşasına dair kanun	2313	25/1/933
2108	Lahey ve Cenevre afyon mukavelename- lerle protokollarının tasdikına dair kanun (Bu kanunun 2325 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır.)	2314	26/1/933
2109	Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün 1932 mali senesi bütçesinde münakale yapılması hakkında kanun	2313	25/1/933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2110	Düyunu Umumiye 1932 malî senesi bütçesine bir milyon elli bin liralık fevkalâde tahsisat ilâvesine dair kanun	2360	23/3/933
2111	1932 malî senesi Muvazenei Umumiye Kanununa merbut bütçelerde bazı tadilât yapılmasına dair kanun	2360	23/3/933
2112	12 eylül 1330 tarihli askeri tayinat ve yem kanunu muvakkatına müzeyyel 23 mayıs 1928 tarih ve 1325 numaralı kanunun birinci maddesini tadil eden kanun (Bu kanunun 2368 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır.) (1325 numaralı kanun 902 sayılı Resmî Gazetededir.)	2367	1/4/933
2113	Yüksek Mühendis Mektebinin 1928 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2368	2/4/933
2114	Anadolu - Bağdat demiryolları ve Haydarpaşa Liman ve Rıhtım İdaresinin 1928 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2368	2/4/933
2115	Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünün 1928 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2368	2/4/933
2116	Karadeniz Boğazı Tahlisiye İdaresinin 1928 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2369	3/4/933
2117	Konya Ovası Sulama İdaresinin 1929 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2368	2/4/933
2118	Devlet Demiryolları ve Limanları Umumî İdaresinin 1927 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2371	9/4/933
2119	Devlet Demiryolları ve Limanları Umumî İdaresinin 1928 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2371	9/4/933
2120	Konya Ovası Sulama İdaresinin 1928 senesi hesabı kat'î kanunu	2371	9/4/933
2121	Ankara Şehri İmar Müdürlüğünün 1929 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2371	9/4/933
2122	Yüksek Mühendis Mektebinin 1929 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2372	10/4/933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2123	İstanbul Darülfünununun 1929 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2372	10/4/933
2124	Seyrisefain İdaresince 1932 malî senesi zarfında aktedilecek istikrazlar hakkındaki 2093 numaralı kanunun ikinci maddesinin tadiline dair kanun (2093 numaralı kanun 2307 sayılı Resmî Gazetededir.)	2370	4/4/933
2125	Türkiye Afyon Yetiştiriciler Birliği hakkındaki 2061 numaralı kanunun 1 inci muvakkat maddesinin üçüncü fıkrasının tadiline dair kanun (2061 numaralı kanun 2146 sayılı Resmî Gazetededir.)	2370	4/4/933
2126	Millî Müdafaa Vekâletinin 1932 malî senesi bütçesinde yirmi bin liralık münakale yapılması hakkında kanun	2370	4/4/933
2127	1932 malî senesi Muvazenei Umumiye kanununa merbut bütçelerde bazı tadilât yapılmasına dair kanun	2370	4/4/933
2128	Tuz İnhisarı 1932 malî senesi bütçesinde münakale yapılması hakkında kanun	2370	4/4/933
2129	Anadolu-Bağdat Demiryolları ve Haydarpaşa Liman ve Rıhtım İdaresinin 1927 malî senesia dî bütçesine ait hesabı kat'î kanunu	2372	10/4/933
2130	Anadolu-Bağdat Demiryolları ve Haydarpaşa Liman ve Rıhtım İdaresinin 1927 malî senesi fevkalâde bütçe hesabı kat'î kanunu	2372	10/4/933
2131	Evkaf Umum Müdürlüğünün 1928 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2372	10/4/933
2132	Mektep kitapları mütedavil sermayesine munzam tahsisat kayıt ve mahsubuna dair kanun	2370	4/4/933
2133	Devlet kitapları mütedavil sermayesi hakkında kanun	2370	4/4/933
2134	Afyonkarahisar - Antalya demiryolunun inşasına dair kanun	2370	4/4/933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2135	Elâziz şube hattının inşasına dair kanun	2370	4/4/933
2136	636 sayılı Şûrayı Askerî kanununun 4 üncü maddesinin tadili hakkında kanun (636 numaralı kanun 98 sayılı Ceridei Resmîyededir.)	2380	19/4/933
2137	Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 34 üncü maddesinin değiştirilmesi ve 89 uncu maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında kanun (1631 numaralı Askerî muhakeme usulü kanunu 1519 sayılı Resmî Gazetededir.)	2380	19/4/933
2138	Askerlik Mükellefiyeti Kanununun 39 uncu maddesini değiştiren kanun (1111 numaralı askerlik mükellefiyeti kanunu 631,635 sayılı Resmî Gazetelerdedir.)	2380	19-4-933
2139	29 mayıs 1929 tarih ve 1471 numaralı kanuna müzeyyel kanun (1471 numaralı kanun 1206 sayılı Resmî Gazetededir.)	2380	19/4/933
2140	Mekâtibi askeriye talebesile ihtiyat zabıt namzetlerine verilecek maaş ve tahsisatı fevkalâdeye dair olan 357 numaralı kanuna müzeyyel kanun (357 numaralı kanun 18/10/1339 tarihli Ceridei Resmîyededir.)	2380	19/4/933
2141	18 haziran 1927 tarih ve 1089 numaralı kanunun tadili hakkında kanun (1089 numaralı kanun 621 sayılı Resmî Gazetededir.)	2380	19-4-933
2142	Ankara Şehri Otomatik Telefon Kanununun muaddel 7 inci maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun [937 numaralı kanun 537 sayılı Resmî Gazetededir.]	2380	19-4-933
2143	Evkaf Umum Müdürlüğü 932 malî senesi bütçesinde münakale yapılması hakkında kanun	2380	19-4-933
2144	İstanbul Darülfünununun 1932 malî senesi bütçesinde münakale yapılması hakkında kanun	2380	19-4-933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2145	Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü 1932 malî senesi bütçesine fevkalâde tahsisat verilmesi hakkında kanun	2380	19-4-933
2146	Hazinenin kefaleti dolayısıyla ödenen borçlar karşılığı olmak üzere 1932 malî senesi düyunu umumiye bütçesine fevkalâde tahsisat konulmasına dair kanun	2380	19-4-933
2147	Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü 1932 malî senesi bütçesinde münakale yapılması hakkında kanun	2380	19-4-933
2148	Tütün İnhisarı İdaresi 1932 malî senesi bütçesinde münakale yapılması hakkında kanun	2380	19-4-933
2149	Ankara Şehri İmar Müdürlüğü 1932 malî senesi bütçesinde bazı tadilat yapılması hakkında kanun	2383	24-4-933
2150	1931 malî senesi Muvazenei Umumiye Kanununa merbut bütçelerde bazı tadilat yapılmasına dair kanun	2383	24-4-933
2151	Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü memurları maaşatının tevhit ve teadülü hakkındaki 14 nisan 1930 tarih ve 1587 numaralı kanuna müzeyyel kanun (1587 numaralı kanun 1479 sayılı Resmî Gazetededir)	2386	27-4-933
2152	Demiryollarla yük nakliyatı için 2-6-1930 tarih ve 1673 numaralı kanunla hükûmetimizin de iştirak ettiği 23 teşrinievvel 1924 tarihli beynelmilel mukavelenamenin imza protokolunda derpiş edilen dört senelik muvakkat tedbirler müddetinin uzatılması hakkında kanun [1673 numaralı kanun 1509 sayılı Resmî Gazetededir.]	2386	27-4-933
2153	Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü 1933 malî senesi bütçe kanunu	2386	27-4-933
2154	Halkevleri için ithal olunacak radyo ve		

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
	sinema makinelerinin muamele vergisile gümrük ve oktrova resimlerinden istisnası hakkında kanun	2386	27-4-933
2155	Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü 1933 mali senesi bütçe kanunu	2388	30-4-933
2156	Ankara Şehri İmar Müdürlüğü 1933 mali senesi bütçe kanunu	2395	8-5-933
2157	Van Gölü Sefain İşletme İdaresi 1933 mali senesi bütçe kanunu	2395	8-5-933
2158	Yüksek Mühendis Mektebi 1933 mali se- nesi bütçe kanunu	2395	8-5-933
2159	İnhisarların idaresi hakkındaki 1660 numa- ralı kanuna müzeyyel kanun [1660 numaralı kanun 1509 sayılı Resmî Gazetededir.]	2395	8-5-933
2160	İnhisarlar Umum Müdürlüğü 1933 mali se- nesi bütçe kanunu	2395	8-5-933
2161	Askerî izin kanunu	2393	6-5-933
2162	Ordu zabitan heyetine mahsus 29-4-1933 tarih ve 863 numaralı terfi kanununun 14 üncü maddesi ile bu kanunun 8-6-1929 ta- rihli ve 1494 numaralı kanun ile tadil edi- len 10 uncu ve 16 ıncı maddelerinin değış- tirilmesine dair kanun [863 ve 1494 numaralı kanunlar 401, 1215 sayılı Resmî Gazetelerdedir.]	2393	6-5-933
2163	1932 mali senesi Muvazenei Umumiye Ka- nununun beşinci maddesine merbut cetvel- de tadilat yapılması hakkında kanun	2395	8-5-933
2164	Ankara Şehri Otomatik Telefon kanunu- nun bazı maddelerinin tadiline ve bu ka- nuna bir madde ilâvesine dair olan 1901 numaralı kanunun ikinci maddesini değış- tiren kanun (1901 numaralı kanun 1988 sayılı Resmî Gazetededir.)	2395	8-5-933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2165	Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünün 1929 senesi hesabı kat'î kanunu	2398	11-5-933
2166	Konya Ovası Sulama İdaresi 1933 malî senesi bütçe kanunu	2398	11-5-933
2167	1932 malî senesi Muvazenei Umumiye Kanununa merbut bütçelerde bazı tadilat yapılmasına dair kanun	2394	7-5-933
2168	Seyrisefain İdaresinin 1928 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2398	11-5-933
2169	Dahiliye memurlarından bir kısmının tahdidi sinlerine dair kanun	2400	14-5-933
2170	Hükûmetimize ait mülga Tiflis Başkonsolosluğu binasının Batum Konsolosluğunun işgal etmekte olduğu bina ile mübadelesi hakkında kanun	2400	14-5-933
2171	Vâiz ve dersiâm maaşları hakkında kanun	2400	14-5-933
2172	Sosyalist Sovyet Cümhuriyetleri Birliğinde bulunan ateşemiliter ve muavininin tahsisatlarına zam yapılması hakkında kanun	2400	14-5-933
2173	Harp gemilerinin tamiri için Gölcükte tamir limanı ve tersane yaptırılması hakkında kanun	2400	14-5-933
2174	1980 numara ve 26-5-1932 tarihli Muvazene Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinde mevcut bir sene müddetin bir sene daha uzatılması hakkında kanun (1980 numaralı Muvazene Vergisi Kanunu 2110 sayılı Resmî Gazetededir.)	2400	14-5-933
2175	Seyrisefain İdaresinin 1929 senesi hesabı kat'î kanunu	2404	18-5-933
2176	İstiklâl Mahkemesi kararile onar sene kürek cezasına mahkûm olan Rizeli Hulûsi ve Osman Zeki efendilerin mahkûmiyetlerinin affına dair kanun	2405	20-5-933
2177	Devlet Memurları maaşatının tevhit ve teadülüne dair olan 18-5-1929 tarih ve 1452		

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
	numaralı kanunun 13 üncü maddesindeki altı aylık kayıttan Darülfünunun müderris ve muallimlerinin istisnası hakkında kanun (1452 numaralı kanun 1229 sayılı Resmî Gazetededir.)	2405	20-5-933
2178	İstanbul Darülfünunu 1932 malî senesi bütçesinde 8368 liralık münakale yapılması hakkında kanun	2405	20-5-933
2179	Tütün inhisarı idaresi 932 bütçesinde münakale yapılması hakkında kanun	2405	20-5-933
2180	Riyaseti Cümhur Dairesi Teşkilât kanunu	2403	23-5-933
2181	Evkaf Umum Müdürlüğünün 1929 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2410	25-5-933
2182	Tababet ve şuaabatı sanatlarının tarzı icrasına dair 2 nisan 1928 tarih ve 1219 numaralı kanuna katılacak kanun (1219 numaralı kanun 863 sayılı Resmî Gazetededir.)	2410	25-5-933
2183	1632 sayılı Askerî Ceza Kanununa müzeyyel kanun (1632 numaralı kanun 1520 sayılı Resmî Gazetededir.)	2410	25-5-933
2184	Mükelleflere vergi cüzdanı verilmesi hakkında kanun	2411	27-5-933
2185	Ankarada yapılacak Polis mektebi hakkında kanun	2410	25-5-933
2186	Hava yolları devlet işletme idaresi teşkilâtı hakkında kanun	2411	27-5-933
2187	Başvekâlet teşkilât ve vazifeleri hakkında kanun	2409	24-5-933
2188	İnhisarlar idaresince yaptırılacak tütün anbar ve depoları hakkında kanun	2410	25-5-933
2189	Altın ve Petrol arama ve işletme idareleri teşkiline dair kanun	2411	27-5-933
2190	3 haziran 1930 tarih ve 1683 numaralı askerî ve mülkî tekaüt kanununun 55 inci maddesinin tadili hakkında kanun (1683 numaralı kanun 1517 sayılı Resmî Gazetededir.)	2410	25-5-933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2191	Ankara Şehri İmar Müdürlüğü 1932 senesi malî bütçesine munzam tahsisat verilmesine dair kanun	2410	25-5-933
2192	Muvazenei Umumiye kanununa merbut bütçelerde bazı tadilat yapılmasına dair kanun	2410	25-5-933
2193	Barut, mevaddı infilâkiye, fişek ve av mühimmatı ve av saçması inhisarları işletme muvakkat idaresinin 1933 malî senesi bütçe kanunu	2411	27-5-933
2194	Türkiye Cümhuriyeti ile Irak Kırallığı devletleri arasında münakit ticaret muahedenamesinin tasdikine dair kanun	2410	25-5-933
2195	Umumî harpte kara sularımızda batan gemileri çıkaran şirket tarafından verilen paranın deniz kısmı bütçesinde açılacak fazla tahsisat olarak ilâvesi hakkında kanun	2440	25-5-933
2196	Ordu vilâyeti hususî idaresi tarafından vilâyet yolları üzerinde yaptırılacak büyük köprüler inşaatı için hazine kefaletine ait kanun	2410	25-5-933
2197	Bazı vilâyetlerin ilgası ve bazılarının birleştirilmesi hakkında kanun (2419 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır.)	2411	27-5-933
2198	İstanbul Türk Anonim Su Şirketi İmtiyazile tesisatının satın alınmasına dair kanun (2419 ve 2421 sayılı Resmî Gazetelerde tashihi vardır.)	2411	27-5-933
2199	1933 malî senesi düyunu umumiye bütçesinden naklen İktisat Vekâleti bütçesine fevkalâde tahsisat konulmasına dair kanun	2411	27-5-933
2200	Sivas-Erzurum hattı ile Malatyadan başlayarak Divrik civarında bu hatla birleşecek iltisak hattının inşalarına dair kanun	2411	27-5-933
2201	Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanuna		

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
	müzeyyel kanun (1452 numaralı kanun 1229 sayılı Resmî Gazetede dir.)	2411	27-5-933
2202	Kocaeli vilâyeti içinde dört nahiye nin kal- dırılması ve Karasu adile yeniden bir ka- za kurulması hakkında kanun (2415 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır.)	2411	27-5-933
2203	İstatistik Umum Müdürlüğü teşkilâtı hak- kında kanun	2409	24-5-933
2204	Askerî mühendislerle fen memurlarına ve- rilecek ihtisas ücreti hakkında kanun	2412	23-5-933
2205	Dahiliye Vekâleti merkez teşkilât ve va- zifeleri hakkındaki 1624 numaralı kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve da- hilî matbuat işlerinin umum müdürlük ha- linde Dahiliye vekâletine bağlanmasına dair kanun (1624 numaralı kanun 1501 sayılı Resmî Gazetede dir.)	2412	28-5-933
2206	Muhtelif kanunlar mucibince çıkarılan bo- noların tecili hakkında kanun	2412	28-5-933
2207	Evkaf Umum Müdürlüğü 1932 malî senesi bütçesinde münakale yapılması hakkında kanun	2412	28-5-933
2208	Posta, Telgraf ve Telefon İdaresi teşkilâtı hakkında kanun (2421 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır)	2415	31-5-933
2209	Yüksek Mühendis Mektebinin 1930 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2413	29-5-933
2210	Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlü- ğünün 1930 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2413	29-5-933
2211	933 malî senesi Muvazenei Umumiye kanunu	2414	30-5-933
2212	Evkaf umum Müdürlüğünce Bursada Asrî kaplıcalar Şirketinden satın alınacak 16000 liralık hisse senedi hakkında kanun	2413	29-5-933
2213	Posta, Telgraf ve Telefon Umum Müdür- lüğü 1933 malî senesi bütçe kanunu	2415	31-5-933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2214	Filyos - Ereğli hattı ile Ereğli limanının inşasına dair kanun	2413	29-5-933
2215	Samsun Sahil Demiryollarının Devlete maledilmesine ve Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünce işletilmesine dair kanun	2413	29-5-933
2216	İstanbul Darülfünununun 1930 mali senesi hesabı kat'î kanunu	2419	5-6-933
2217	Konya Ovası Sulama İdaresinin 1930 mali senesi hesabı kat'î kanunu	2419	5-6-933
2218	Ankara Şehri İmar Müdürlüğünün 1930 mali senesi hesabı kat'î kanunu	2419	5-6-933
2219	Hususî hastaneler kanunu (2423 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır)	2419	5-6-933
2220	Tahlisiye Umum Müdürlüğü 1933 mali senesi bütçe kanunu	2415	31-5-933
2221	Evkaf Umum Müdürlüğü memurları aylıklarının tevhit ve teadülü hakkında kanun	2415	31-5-933
2222	1773 numaralı kanunu tadil eden kanun (1773 numaralı kanun 1758 sayılı Resmî Gazetededir.)	2417	3-6-933
2223	Hariciye Vekâleti teşkilâtı kanunu	2416	1-6-933
2224	Evkaf Umum Müdürlüğü 1933 mali senesi bütçe kanunu	2416	1-6-933
2225	Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanuna merbut cetvelde tadilât yapılması hakkında kanun (1452 numaralı kanun 1229 sayılı Resmî Gazetededir.)	2416	1-6-933
2226	İstanbul Belediyesine bağlı (İstanbul Sular İdaresi) teşkili hakkında kanun	2416	1-6-933
2227	1706 numaralı Jandarma Kanununa müzeyyel muvakkat madde hakkında kanun (1706 numaralı kanun 1526 sayılı Resmî Gazetededir.)	2416	1-6-933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2228	İcra ve İflâs Kanununun 45 inci maddesile 82 inci maddesinin 8 numaralı bendine bir fıkra ilâvesine dair kanun [2004 numaralı icra ve iflâs kanunu 2128 sayılı Resmî Gazetededir.]	2415	31-5-933
2229	Tütün İhisarı İdaresinin 1932 mali senesi bütçesinde münakale yapılması hakkında kanun	4215	31-5-933
2230	1932 mali senesi muvazenei umumiye kanununa merbut bütçelerde bazı tadilat yapılmasına dair kanun	2415	31-5-933
2231	Seyrisefain idaresinin bütçelerine ait hizmetler için yapılmış tediye tasfiye ve mahsubu hakkında kanun	2417	3-6-933
2232	Türkiye Cumhuriyeti ile Felemenk Kırallığı arasında imza edilmiş olan uzlaşma, adli tesviye ve hakem muahedesinin kabul ve tasdiki hakkında kanun	2419	5-6-933
2233	Askerlik dersleri muallimlerinin ücretleri hakkında kanun	2419	5-6-933
2234	Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Osmanlı dünyu umumiyesi hâmillerinin mümessilleri arasında 22 nisan 1933 tarihinde imza edilen itilâfname ve merbutlarının tasdikına dair kanun (2421 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır)	2418	4-6-933
2235	Seyrisefain İdaresinin 1932 mali senesi bütçesine (34900) liralık fevkalâde tahsisat ilâvesine dair kanun	2415	31-5-933
2236	Askerî Fabrikalar Umum Müdürlüğüne mütedavil sermaye verilmesine dair 2013 numaralı kanuna müzeyyel kanun (2013 numaralı kanun 2132 sayılı Resmî Gazetededir)	2419	5-6-933
2237	Türkiye ve Polonya Hükûmetleri arasında Ankarada imzalanan ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdikına dair kanun	2421	7-6-933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2238	1111 numaralı (Askerlik Mükellefiyeti) kanununun 34 üncü maddesinin (A) fıkrasının tadiline dair kanun (1111 numaralı kanun 631,635 sayılı Resmî Gazetelerdedir.)	2419	5-6-933
2239	Denizyolları İşletme Kanunu (Bu kanunun 9 uncu maddesine tevfikân hazırlanan ve 14734 numaralı kararname ile kabul edilen talimatname 2475 sayılı Resmî Gazetededir.)	2419	5-6-933
2240	Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile İtalya Hükûmeti arasında aktedilen bitaraflık, uzlaşma ve adli tesviye muahedesi hakkında kanun	2419	5-6-933
2241	Tapu tahririne dair olan 10 nisan 1340 tarih ve 474 sayılı kanunun 8 inci maddesinin tadiline ve mezkûr kanuna bazı fıkralar ilâvesine dair kanun	2420	6-6-933
2242	1926 malî senesi hesabı kat'î kanunu	2423	10-6-933
2243	Mevduatı koruma kanunu	2419	5-6-933
2244	1931 malî senesi muvazenei umumiye kanununa merbut bütçelerde bazı tadilât yapılmasına dair kanun	2419	5-6-933
2245	Hava yolları Devlet İşletme İdaresi 1933 malî senesi bütçe kanunu	2419	5-6-933
2246	Küçük Menderes nehri ile tabilerinin ıslahına ait kanun	2419	5-6-933
2247	12 eylül 1330 tarihli askerî tayinat ve yem kanununun bazı maddelerinin tadili hakkında kanun	2420	6-6-933
2248	Deniz yolları ve A. K. A. Y. işletmeleri ile fabrika ve havuzlar teşkilâtı hakkında kanun (I - Bu kanunun 2427 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır.) (II - Bu kanun mucibince tanzim edilen talimatname 2449 sayılı Resmî Gazetededir.)	2422	8-6-933

Kauun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2249	Türkiyede Türk vatandaşlarına tahsis edilen san'at ve hizmetler hakkındaki 2007 sayılı kanunun bazı hükümlerini değiştiren kanun (2007 sayılı kanun 2126 sayılı Resmî Gazetededir.)	2420	6-6-933
2250	Seyrisefain idaresinin 1933 mali senesi haziran ayına ait bütçe kanunu	2420	6-6-933
2251	İktisat Vekâletinde deniz ve hava işleri Müsteşarlığı teşkiline ve İktisat Vekâleti bütçesine tahsisat konulmasına dair kanun (Bu kanunun 2436 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır.)	2420	6-6-933
2252	İstanbul Darülfünununun ilgasına ve Maarif Vekâletince yeni bir Üniversite kurulmasına dair kanun	2420	6-6-933
2253	Uyuşturuu maddeler inhisarı hakkında kanun	2422	8-6-933
2254	Afyon ihracatı hakkında Türkiye ve Yugoslavya hükümetleri arasında imzalanan itilâfnamenin tasdikine dair kanun (Bu kanunun 2427 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır.)	2422	8-6-933
2255	1 haziran 1929 tarih ve 1499 numaralı gümrük tarife kanununu değiştiren kanun (1499 numaralı kanun 1230 sayılı Resmî Gazetededir.) (Bu kanunun 2436 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır.)	2415	31-5-933
2256	1 haziran 1929 tarih ve 1499 numaralı gümrük tarife kanununu değiştiren 31 mayıs 1933 tarihli kanuna eklenen kanun (1499 numaralı kanunun 1230 sayılı Resmî Gazetededir.)	2415	31-5-933
2257	Madenî ufaklık para kanunu	2424	11-6-933
2258	Kat'î ticaret muahedeleri akti için müzakereye başlanmış veya başlanacak devletlerle muvakkat ticarî itilâflar akti hakkındaki		

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
	1679 numaralı kanuna müzeyyel kanun (1679 ve 1997 numaralı kanunlar 1516 ve 2112 sayılı Resmî gazetelerdedir.)	2421	7-6-933
2259	Maarif Vekillğine bağlı mekteplerde oku- tulacak ders kitaplarının basılması ve da- ğıtılması ile bu maksat için kurulacak mektep kitapları sandığı hakkında kanun	2426	13-6-933
2260	1493 sayılı ordu ikramiyesi kanununun jandarma hakkında da tatbikine dair kanun (1493 sayılı kanun 1209 sayılı Resmî gazetededir.)	2424	11-6-933
2261	28 mayıs 1927 tarih ve 1055 numaralı teş- viki sanayi kanununa müzeyyel kanun (1055 numaralı kanun 608 sayılı Resmî gazetededir.)	2422	8-6-933
2262	Sümer Bank kanunu	2424	11-6-933
2263	31 mayıs 926 tarih ve 885 numaralı iskân kanununun 3 üncü maddesine bir fıkra ilâvesine dair kânun (885 numaralı kanun 409 sayılı Resmî Ga- zetededir.)	2424	11-6-933
2264	İstanbul mahalli idaresile Ankara merkez belediyesi memurları tekaüt kanunu	2421	7-6-933
2265	1452 numaralı kanuna merbut (2) numaralı cetvelin maliye teşkilâtına ait kısmının ta- dili ve bir kısım vazifelerin sureti ifasına dair kanun	2426	13-6-933
2266	1929 senesi sonuna kadar hazine alacağı olarak muhtelif hesaplara kayıt olunan paralardan bazılarının tasfiye ve terkine dair kanun (Bu kanunun 2427 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır.)	2421	7-6-933
2267	Ankarada yapılacak jandarma mektebi hakkında kanun	2424	11-6-933
2268	Umumî ihtiyacat için hariçten getirilecek madenî su borularile aksam ve teferrua-		

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
	tından gümrük resmi alınmamasına dair kanun	2425	12-6-933
2269	Ankara su tesisatı için Maliye ve Dahiliye Vekilliklerine verilen taahhüt mezuniyetinin uzatılması ve miktarının (2 300 000) liraya çıkarılması hakkında kanun (Ankara şehri su tesisatı için taahhüt icrasına dair olan 1712 numaralı kanun 1526 sayılı Resmî Gazetededir.)	2421	7-6-933
2270	Nahiye müdürlerinin tayini sureti hakkında kanun	2425	12-6-933
2271	Kaçakçılığın men ve takibine dair kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanunun 58 inci maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun (Kaçakçılığın men ve takibine dair olan 1918 numaralı kanun 2000 sayılı Resmî Gazetededir.)	2425	12-6-933
2272	Zabit ve askerî memurların tekaüdü için rütbe ve sınıflarına göre tayin olunan yaşları bildiren kanun	2425	12-6-933
2273	Esaretin men'i hakkındaki 25 mayıs 1926 tarihli mukaveleye iltihakımıza dair kanun	2425	12-6-933
2274	İnhisarlar teşkilâtını değiştirmek ve ecnebi mütehassıs tahsisatını artırmak salâhiyeti hakkında kanun	2425	12-6-933
2275	Türk Ceza Kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun (765 numaralı Türk Ceza kanunu 320 sayılı Resmî Gazetededir.)	2432	20-6-933
2276	Tahlisiye Umum Müdürlüğünün 1930 senesi hesabı kat'î kanunu	2429	17-6-933
2277	1927 senesi hesabı kat'î kanunu	2431	19-6-933
2278	1918 sayılı kanuna eklenen kaçakçılığın men ve takibi hakkında kanun (1918 numaralı kanun 2000 sayılı Resmî Gazetededir.) (2448 sayılı Resmî Gazetede bu kanunun tashihi vardır.)	2428	15-6-933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2279	Ödünç para verme işleri kanunu	2430	18-6-933
2280	Borç için gayri menkul satışına ve muvazaaya dair kanun	2430	18-6-933
2281	Matbuat kanununun muvakkat (b) maddesini tadil eden kanun (1881 numaralı matbuat kanunu 1867 sayılı Resmî Gazetededir.)	2425	15-6-933
2282	Hava birliklerinin ihtiyacı olan inşaat işleri için 1934, 1935 ve 1936 senelerine sari iki milyon liralık teahhüt yapılması hakkında kanun	2429	17-6-933
2283	Ankara, Konya, Merzifonda askerî ihtiyaçlar için satın alınacak binalar hakkında kanun (2466 sayılı Resmî Gazetede Bu kanunun tashihi vardır.)	2425	15-6-933
2284	Halk Bankası ve halk sandıkları kanunu	2430	18-6-933
2285	Cenup demiryollarının işletilmesine ait itilâfnamenin imzasına salâhiyet verildiğine dair kanun	2430	18-6-933
2286	Aydın Vilâyetinin yapacağı yüz bin liralık istikraza hazinenin kefaleti hakkında kanun	2429	17-6-933
2287	Maarif Vekâleti Merkez teşkilâtı ve vazifeleri hakkında kanun	2434	22-6-933
2288	2025 numaralı kanunun 2 nci maddesinin tadiline dair kanun (2025 numaralı kanun 2139 sayılı Resmî Gazetededir.)	2429	17-6-933
2289	31 mayıs 1930 tarih ve 1663 numaralı müzeyyel kanuna bazı maddelerin ilâvesine dair kanun (1663 numaralı kanun 1059 sayılı Resmî Gazetede ve bu kanunun evveliyatı olan 1351 ve 1504 numaralı kanunlar da 902 ve 1213 sayılı Resmî Gazetelerdedir.)	2429	17-6-933
2290	Belediye yapı ve yollar kanunu	2433	21-6-933
2291	Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü kanunu (Bu kanunun 2445 sayılı Resmî Gazetede tashihi vardır.)	2432	20-6-933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2292	Osmanlı Bankasının imtiyaz müddetinin temdidi hakkında kanun	2435	24-6-933
2293	Orta ziraat mektepleri muallimleri kanunu	2435	24-6-933
2294	Ticaret mukavelesi veya modüs vivendi aktetmiyen devletler ülkesinden Türkiyeye yapılacak ithalâta memnuiyetler veya tahdit veya takyitler tatbikine dair olan 22 temmuz 1931 tarih ve 1873 numaralı kanuna müzeyyel kanun (1873 numaralı kanun 1861 sayılı Resmî Gazetededir.)	2432	20-6-933
2295	Belediye teşkilâtı olan yerlerde muhtar ve ihtiyar heyetlerinin lağvı hakkında kanun	2431	19-6-933
2296	Harç tarife kanununa müzeyyel kanunu muvakkate bir madde ilâvesine dair kanun (12 eylül 1329 tarihli olan bu muvakkat kanun 30 eylül 1329 tarih ve 1609 numaralı takvimi vakayide intişar eylemiştir. İkinci tertip Düstur Cilt: 5, sahife 775)	2429	17-6-933
2297	22 mart 1926 tarih ve 789 numaralı kanunun 11 inci maddesinin tecili hakkındaki 1707 numaralı kanunun iki sene daha temdidine dair kanun (789 numaralı kanun 338 ve 1707 numaralı kanun da 1524 sayılı Resmî Gazetededir.)	2435	24-6-933
2298	Memleket dahilinde hava yolile nakledilecek mektup posta paketi vesairenden alınacak ücretler hakkındaki 29 teşrinievvel 339 tarih ve 376 numaralı Posta Kanununa bazı maddeler ilâvesine dair kanun (376 numaralı kanun 6 kânunuevvel 339 tarih ve 46 numaralı Resmî Gazetededir.)	2435	24-6-933
2299	Tapu sicil müdürlüğü ve tapu sicili muhafızlığı teşkilâtı yapılan yerlere tayin edilecek memurlar hakkında kanun (Tapu sicil müdürlüğü ve tapu sicil muhafızlığı teşkilâtına dair olan 2015 numaralı kanun 2139 sayılı Resmî Gazetededir.)	2435	24-6-933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2300	Devlete ait bir kısım binaların satış belile resmî daireler yapılması hakkında kanun	2435	24-6-933
2301	Belediyeler bankası kanunu	2435	24-6-933
2302	Bazı şehit zabıt ana ve babalarına maaş tahsisi hakkında kanun	2435	24-6-933
2303	Silo ve anbarlar hakkında kanun	2434	22-6-933
2304	Ankara otomatik telefon kanununun 7 inci maddesine ilâve edilecek fıkralar hakkında kanun	2434	22-6-933
2305	Cumhuriyet ilânının onuncu yıl dönümünü kutlulama kanunu	2437	26-6-933
2306	1928 senesi hesabı kat'î kanunu	2438	27-6-933
2307	Gazi Mustafa Kemal Hazretlerinin kanunu medeninin 452 nci maddesine göre olan tasarruflarının mahfuz hisseler hakkındaki hükmünden müstesna olduğuna dair kanun	2431	19-6-933
2308	Şirketlerin müruru zamana uğrayan kupon, tahvilât ve hisse senedi bedellerinin hazineye intikali hakkında kanun	2437	26-6-933
2309	İzmir rıhtım şirketinin imtiyazı ile tesisatının satın alınmasına dair kanun	2436	25-6-933
2310	1452 numaralı kanuna müzeyyel kanun (1452 numaralı barem kanunu 1229 sayılı Resmî Gazetededir.)	2431	19-6-933
2311	Gayrı menkule tecavüzün def'ine dair kanun	2435	24-6-933
2312	Muallim maaşları için vilâyetlere ikraz yapılması hakkında kanun	2435	24-6-933
2313	Uyuşturucu maddelerin murakabesi hakkında kanun	2435	24-6-933
2314	2020 sayılı kanunla tadil edilen 1221 sayılı temyiz teşkilâtı hakkındaki kanunun 3 üncü maddesine bir fıkra ifâvesine dair kanun (1221 numaralı kanun 863' 2020 numaralı kanun da 2139 sayılı Resmî Gazetede intişar etmiştir.)	2436	25-6-933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2315	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası hakkındaki 1715 sayı ve 11 haziran 1930 tarihli kanunun ikinci maddesinin tadili hakkında kanun (1715 numaralı kanun 1533 sayılı Resmî Gazetededir.)	2436	25-6-933
2316	Hudutta zuhur eden ihtilâfların tetkik ve halli usulü hakkında Türkiye Cumhuriyetile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri ittifakı arasında Ankarada 6 ağustos 1928 tarihinde aktolunan mukavelenamenin temdidine dair protokolün tasdiki hakkında kanun	2436	25-6-933
2317	Çubuk Barajı ve Bursa Ovası ıslâhat ve inşaat işleri için bono çıkarılmasına dair kanun (Demiryollar ve limanlarla su işleri için tahsisat itası ve taahhüdât icrasına dair olan 1482 numaralı kanun 1206 sayılı Resmî Gazetededir.)	2435	24-6-933
2318	Cümhuriyetin onuncu yıl dönümü bayramını kutlulamak üzere Vekâlet ve Dairelerin 1933 bütçelerinden 50000 liranın tenzilile Maliye bütçesinde yeniden açılacak 172 inci fasla konulmasına dair kanun	2530	16-10-933
2319	Cümhuriyet ilânının onuncu yıl dönümünü kutlulama hakkındaki 2305 sayılı kanuna müzeyyel kanun [I - 2305 numaralı kanun 2437 sayılı Resmî Gazetededir.] [II - Bu kanuna ait 14668 numaralı kararname 2452 sayılı Resmî Gazetedir.]	2536	23-10-933
2320	11-6-1933 tarih ve 2305 sayılı kanuna müzeyyel kanun	2536	23-10-933
2321	Cümhuriyetin ilânına müsadif 29 teşrinievvel gününün milli bayram addi hakkında 19 nisan 1341 tarih ve 628 numaralı kanuna müzeyyel kanun [628 numaralı kanun 96 sayılı Ceridei Resmîyededir]	2536	23-10-933

Kanun No.	Başlığı	Resmî Gazetenin	
		Sayısı	Tarihi
2322	1933 malî senesi Muvazenei Umumiye Kanununa merbut bütçelerde bazı tadilat yapılmasına dair kanun	2536	28-10-1933
2323	Malûl zabitan ve efrada evrilecek para hakkında kanun	2513	4-11-1933
2324	788 numaralı Memurin Kanununun 75 inci maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun [788 numaralı kanun 336 sayılı Resmî Gazetededir.]	2543	4-11-1933
2325	1666 numaralı kanuna müzeyyel kanun [1666 numaralı kanun 1509 sayılı Resmî Gazetededir.]	2543	4-11-1933
2326	14 eylül 1330 tarihli Tayinat ve Yem Kanununun birinci maddesine müzeyyel kanun	2540	28-10-1933
2327	Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü 1933 senesi bütçesinde bazı tadilat yapılmasına dair kanun	2543	4-11-1933
2328	Efganistan Sefareti binasının Efgan hükûmetine temlik edildiğine dair kanun	2543	4-11-1933
2329	442 sayılı köy kanununun 20 inci ve 30 uncu maddelerinin değiştirilmesine dair kanun [442 numaralı kanun 18-3-340 tarihli ceridei Resmîyededir]	2540	28-10-1933
2330	Af kanunu	2540	28-10-1933

Müdahalenin men'i – Davaya salâhiyet

Mahkemesi: Gümüşhane asliye hukuk. Kararın T.: 18-9-931
No. 193. Taraflar: Müddei: Perek köy ahalisine izafetle
muhtar Recep ağa. Müddeaaaleyh: Pir Ahmet köy ahalisi
namına Muhtar Salih ağa.

Dava: Kariyeleri hududu dahilinde bulunan mevkii ma-
lûm mezruat mahalline vaki müdahalenin men'ini talepten
ibarettir.

Kararın hülâsası: Müddeabih mahal ibraz edilen sınır
namede muharrer müddeilerin köyü hududu dahilinde olduğu
indelkeşif anlaşıldığından müddeaaaleyhlerin vaki müdahalesi-
nin men'ine dair verilen hüküm indettemyiz: köy kanununun
37 inci maddesi hükmünce dava ikamesi hakkını haiz olan
köy muhtarının bu hakkı ancak köyün şahsiyeti hükmiyesine
teallûk eden işlere münhasır olup yoksa köy ahalisi tarafın-
dan şahsan tasarruf olunan yerlerden dolayı muhtar dava
ikamesi hakkını haiz bulunmadığına ve hadisede dava olunan
yerin köy ahalisi tarafından zer'olunan mahallerden ibaret
bulunduğu beyan edilmesine göre bu mahallerden dolayı
muhtarın köy namına ikamei davaya hakkı bulunup bulun-
madığının tetkiki ile tebeyyün edecek hale göre karar veril-
mesinde ve müddeabih mahallin umum kariye ahalisine ait
mer'a ve saire kabilinden bir mahal olduğu anlaşılsa dahi
mücerret sınır kâadında yazılı hudut dahilinde bulunması o
mahallin müddei karyeye aidiyetini ispata kâfi bulunmaya-
cağından iddialarını ispat sadedinde iki taraftan delil isteni-
lerek teayyün edecek hale göre karar itası lâzımgelirken
bundan da zuhul edilmesinden naşi Bozulmakla yeniden yapı-
lan muhakeme neticesinde: dava esas itibariyle köyün hudu-
dunu tecavüzle mer'aya men'i müdahaleden ibaret olmasına
göre köy mümessili muhtarın davaya hakkı bulunmasına ve
köy kanununun 3 üncü maddesi mucibince sınırname muteber

Türk temyiz mahkemesi kararları F. 11

olacağından ayrıca beyyine talebine mahal olmamasına binâen nakız varit olmadığı beyaniyle hükmü sabıkta ısrar edilmiştir.

Temyiz eden : Pir Ahmet köy ahalisi.

Temyiz kararı : Hukuk hey'eti umumiyesince bittetkik : müddeti içinde temyiz olunan son hükmün ısrarı mutazammın olduğu anlaşıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar okunduktan sonra görüşölüp düşünöldü.

Şekli davaya nazaran muhtarın ikamei davaya salâhiyeti olup olmadığı tahkik edilmek ve hey'eti ihtiyariye tarafından tanzim edilmiş olan sınır kâadı hükme kâfi olmayup taraflardan iddialarını isbat için delil aranmak lâzım ve bu cihete ait bozma sebepleri varit iken ısraredilmesi kanuna muhalif olduğundan son hükmün dahi bozulmasına ve aşağıda yazılı temyiz harcının sonradan haksız çıkacak taraftan alınmasına 6-1-932 tarihinde müttetikan karar verildi.

T. T. M. Hukuk Heyeti U.

Esas No. 1/105/2 Karar No. 2

Ardiye resmi — Muarazanın men'i

Mahkemesi: Bandırma asliye hukuk. Karar taribi: 27-1-929 No. 929-214 Taraflar Müddei: Bandırma rusumat idaresi. Müddeaaaleyh: İbrahim ve Abbas Efendiler ve acentaları Memduh bey.

Dava: 14177 kilo sabunun 237 günlük ardiye rusumu olan 56790 kuruşun tahsili talebine mütedairdir.

Kararın hülâsası: Müddeabih sabunların her nekadar Memduh efendiye aidiyeti manifestosunda kayıt ve işaret edilmiş ise de bilâhare cereyan eden muhabere neticesinde mal sahibi olduğu tahakkuk eden kolorduya rûsumat idaresi tarafından teslim edildiğine ve müddeinin de bu ciheti ikrar

ve itiraf etmiş olmasına ve sabunların ardiye resminden istisna edildiği vukubulan muhabereden müsteban bulunmasına mebnî müddei rusumat idaresinin müddeaaaleyhlere karşı vaki muarazasının men'ine dair verilen karar indetmeyiz : Hükümde mezkûr sabunların ardiyeden müstesna bulunduğu müstenidi kanunisi gösterilmemiş olduğundan hükmün nakzına karar verilmiştir. Yeniden icra kılınan muhakeme neticesinde : kararda arziyenin kanunî müstenidi vazihan beyan edilmiş bulunmasından nakza ademi ittibaa ve hükmü evvelde ısrara karar verilmiştir.

Temyiz eden : Rusumat idaresi

Temyiz istidası hülâsası : Nakız sebebinde gösterilen noktai kanuniye karşı sabunların yalnız kolorduya ait bulunmasının hükme kanunî istinat olarak beyaniyle ısrar edilmesi ve hükmün vechine istinaden mevkudiyeti zahir iken malların kolorduya ait bulunmasının ve göya bu suret, arziye resminin muafiyetini temin eder bir keyfiyet bulunduğu kanaatiyle muarazadan men'i ve kararda ısrar kanuna karşı büyük bir nokta olduğundan son kararın da nakzı talep edilmiştir.

Temyiz kararı : Hukuk hey'eti umumiyesince bittetkik müddeti içinde temyiz olunan son hükmün ısrarı mutazamın olduğu anlaşıldıktan ve dosyadaki kâatlar okunduktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Evrak meyanında mevcut ordino ve manifesto suretleri mündericatına ve bu hususta mesbuk muhabereye nazaran hükmü ahir usulü kanuna uygun olup temyizen dermeyan olunan bilcümle itirazlar varit olmadığından reddiyle hükmü mezkûrun tastikına ve temyiz masrafının temyiz müsted'isinden alınmasına 6 - 1 - 932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

T. T. M. Hukuk Heyeti U.
Esas No. 4/88/7 Karar No. 4

Mes'ulü bilmal – Vazife

Ölüme sebebiyet vermekten suçlu şimendüfer hareket me-

murı Rağıp efendinin beraetine ve mes'ulü bilmâl demir yolları idaresinden tazminat alınmasına mahal olmadığına dair hüküm C. Müddeiumumiliği ile davacı vekilinin temyizi üzerine Temyiz dördüncü ceza dairei aliyesince tetkik olunarak: suçun mahiyetine ve ceza kanununun 389 uncu maddesi hükmüne göre vazife ciheti düşünölmeksizin davanın rü'yeti ile karara raptı yolsuz olduğundan bahsile bozulup iade edilmekle yeniden yapılan duruşma neticesinde: 389 uncu maddenin muhtevi bulunduğı fasıl nakil ve muhabere vasıtaları aleyhine ika edilen ceraime münhasır olup böyle memnu olan istasyon kapısına gidip hareket etmiş tirene atlayarak muvazenesini gaip edip düşüp te vefat eden müteveffa hakkındaki davaya ciheti taalluku görölememiş olduğu beyaniyle eski hükümde israrı mutazammın Üsküdar ceza hâkimliğinden sonradan verilen 12 - 11 - 931 tarihli kararın dahi temyizen tetkiki Cümhuriyet müddeiumumiliği tarafından istid'a ve bu baptaki evrak cümhuriyet başmüddeiumumiliği memuriyeti aliyesinin vazifeye mütedair bozma sebebi varit ve uymak lâzımken israredilmesi yolsuz bulunduğundan bahsile mezkûr kararın bozulması talebini natık 17 - 12 - 931 tarihli tebliğnamesiyle Birinci riyaset dairesine tevdi edilmekle umum ceza hey'etinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşölüp düşünöldü.

Suçun mahiyetine ve müstenit olduğu esbabı mucibeye nazaran israr kararı usulü kanuna uygun olmakla esas hükmün tetkiki için evrakın dairei hususiyeye berayi tevdi Cümhuriyet başmüddeiumumiliği memuriyeti aliyesine verilmesine 4 - 1 - 932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

T. T. M. Ceza Heyeti Umumiyesi.
Esas No. 2 - 158 - 4 Karar No. 3

Ölünceye kadar bakma mukavelesi

Alacaklının sağlığında açtığı fesih davası intaç olunmazdan evvel vefat ettiği surette mirasçılari tarafından takip olunabilir.

İstanbulda Koca Mustafapaşada Ali Fakih mahallesinin

Fıstıklı sokagında sakine Safinaz hanım vekili Bekir Haki beyin müekkilesinin şayan uhdei tasarrufunda bulunan mezkûr sokakta kâin 12 No.lu bir bap hanenin nısıf hissesini ölünceye kadar kendisine bakıp beslemek şartıyla müddeaaaleyha Manısada mukime Emine Hikmet hanıma ferağ etmiş ise de mumaileyha şartı akte riayet etmemekte olduğundan akdin feshiyle hane hissesi kaydının müvekkilesi namına tashihi hakkında ikame eylediği davanın tahkikatı esnasında farigai mumaileyha Safinaz hanımın vukuu vefatı hasebiyle varisi kızı Zekiye hanım tarafından takibi dava edilerek müddeaaaleyha dava hakkının vereseyle intikal etmeyeceğini def'an dermeyen eylemesi üzerine bu hususun halli zımında evrakı dava mahkemeye tevdi edilerek tarafeyn huzuriyle cari muhakeme neticesinde: Mahiyeti davaya nazaran fariğin vefatıyla varislerinin aynı sebepten dolayı iadei ferag şeklinde dava hakkı vereseyle intikal etmeyeceğinden muvafıkı kanun görülen talep veçhile davayı mukamenin reddine dair İstanbul M. Aasliye ikinci hukuk dairesinden sadır olan 29-6-932 tarih ve 334 No lu ilâmın temyizden tetkiki müddeiye Zekiye hanım vekili tarafından müddeti içinde baarzuhale talep olunmakla mezkûr ilâm ve evrakı müteferriasi ve temyiz lâyihası mütalea ve tetkik olunduktan sonra icabı keyfiyet müzakere olundu.

Kaydı hayatla bakma mukavelesine müddeaaaleyha Emine Hikmet hanımın riayet etmediğinden bahsile akdin feshini kablelvefat farig ve âkıt bulunan Safinaz hanım dava etmiş olduğu cihetle veresesinin işbu davayı takibe hak ve selâhiyetleri derkâr bulunmasına mebni iştirak halindeki mülkiyete mütedair ahkâmî kanuniye dahi nazarı dikkate alınarak Zekiye hanımın; fariği mumaileyh Safinaz hanımın mirascisi olduğu tehakkuk ettiği takdirde murisi tarafından ikame olup derdesti rû'yet bulunan davanın birrû'ye hükme raptı iktiza ederken mahkemeyece fariğin vefatından sonra dava hakkının vereseyle intikal etmeyeceğinden bahsile reddi davaya karar verilmesi muhalifi kanun bulunmuş ve nakız talebi bu

sebeple varit görülmüş olduğundan mümeyyezünbih hükmün işbu sebepten dolayı Nakzına 5 mart 933 tarihinde müttefikan karar verildi.

T. T. M. Birinci Hukuk
Mahkemesi. Esas No. 563

Kız kaçırmak – Tashihi sin beyyinesi

Mahkemesi : Bergama asliye hukuk hakimliği. Tarihi : 20-6-932 No : 394 Müddei : Hukuku umumiye namına müddeiumumî vekili baş kâtip Şükrü bey ve Nüfus memuru. Müddeaaaleyh Mustafa ve Ahmet.

Dava : Kız kaçırmaktan maznun ve Nüfus dairesince 1334 doğumlu Mustafa ve 1336 doğumlu Ahmedin yaşlarının tashihi talep edilmiştir.

Karar: Nüfus memuru ve müddeiumumî vekili huzurlarile icra kılınan muhakemesi neticesinde : Gerek Mustafanın ve gerek Ahmedin on sekizer yaşlarında oldukları şahit sıfatile istima kılınan köy hey'eti ihtiyariyesi ifadelerile sabit olmuş ve zahiri halleri de merkumanın 1330 senesinde Dünyaya gelmiş oldukları anlaşılmakla talebi veçhile Nüfus kanununun 11 inci maddei muaddelesine tevfikân Mustafa ve Ahmedin tarihi tevellütlerinin 1330 doğumlu olarak tashihine ve olveçhile muamelei teşciliyesi ifa kılınmak üzere keyfiyetin müddeiumumiliğe tebliğine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden : Mustafa ve Ahmet.

Temyiz kararı: Temyiz istidanamesinin müddeti içinde ita ve kaydedilmiş olduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki evrak okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Nüfus kanununun 11 inci maddei muaddelesi mucibince yaş tashihiinde istinat edilecek kanunî beyyine yaşı tashih olunacak kimsenin doğumunu bilenlerin ihbaratı ve vesaiiki mutebere olup davayı hazırada istima kılınan şahitlerin beyanatı maddei mezkûrede muharrer kanunî beyyine mahiyetinde

telâkkiye müsait olmadığı gibi farik ve mümeyyiz bulunduklarına dair olan rapor da yaş hakkında fennî delillere müstenit bir sarahatı ihtiva etmemesine binaen merkumanın doğumlarını bilenlerden keyfiyetin sorulması ve tabipten de mütalâai fenniyeyi havi rapor istihsal edilmesi ve hasıl olacak neticeye göre bir karar ittihazı lâzımgelirken kanunî icabata uygun olmayacak surette mütalea dermeyanile karar verilmesi yolsuz olduğundan mümeyyezünbih hükmün nakzına ve yüz kuruşluk damga pulunun ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 27 Kânunuevvel 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. T. M. İkinci Hukuk D.
Esas No. 3121 Karar No. 2669

Gayri menkul intikali — Müdahalenin men'i

Müzayede ile alınan gayri menkul mülkiyeti ancak tapu siciline kayıt ile müşteri uhdesine intikal eder.

Mahkemesi : Bahçe sulh. Tarihi : 21-2 932 Müddei : Fetah zade Hasan bey. Müddeaaaleyh : Hazine.

Neticei talep : Metruk emvalden olan sekiz dükkân ve bir ev ve bir değirmen arsalariyle bir parça komisyonu mahsusun ihalei kat'ie kaldığı halde bil'ahare ihale kararı Maliye vekâletince feshedilerek hazinece müdahale edildiğinden müdahalenin men'i.

Son karar : Müdahalenin men'ine karar verilmiştir.

Temyiz eden : Hazine.

Temyiz kararı : Temyiz talebinin müddeti içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup esasa girildi.

1 - Müzayede ve münakasa hakkındaki 661 numaralı kanuna ve olbaptaki talimata muvafık surette ifayı muamele olup olunmadığının tetkik edilmemiş olması.

2 - Borçlar kanununun (231) inci maddesinde (müzayedeten alınan gayri menkulün mülkiyeti ancak tapu siciline kaydedilmekle müşteriye intikal eder. Müzayede memuru müşteri namına tescil edilmesini derhal tapu memuruna teblig eder) diye yazılı olmasına göre hâdisede tapu siciline kaydı icra edilmediği gibi tapu memuruna dahi tebliğ edilmemiş olmasına mebni davayı kaimenin şayanı istima olup olmadığı düşünülmeksizin yazılı olduğu üzere karar verilmesi.

Kanuna muhaliftir bozulmasına birlikte karar verildi.

T. M. üçüncü Hukuk Dairesi
Esas No. 3927 Karar No. 3367

Gayri menkul tasarrufu – Emlâk kaydı

Emlâk kaydı tasarrufa delil olamaz.

Mahkemesi: Kaş sulh. Tarihi: 30-5-932 Müddei: Mehmet Ali kızı Ümmü Gülsüm. Müddeaaaleyh: Mehmet karısı Huriye ve oğlu Durmuş.

Neticei talep: On iki dönüm tarlasına müdahalenin men'i talebinden ibarettir.

Son karar: Müdahalelerinin men'ine karar verilmiştir.

Temyiz eden: Müddeaaaleyhler.

Temyiz kararı: Temyiz talebinin müddeti içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup esasa girildi.

1 - Münazaunfihin tapu idaresinden kaydının sorulmaması.

2 - Emlâk kaydı tasarruf hakkında bir gûna kıymeti kanuniyeyi haiz olmadığı halde tasarrufa esas ittihaz olunması.

3 - Münazaunfihin kaydı bulunmadığı surette zilyedi haki-

ki tahkik edilmek lâzımgelirken bu cihetin dahi düşünülmemesi.

Kanuna muhaliftir Bozulmasına birlikte karar verildi.

Temyiz. M. 3. H. Dairesi.
Esas No, 13691 Karar No, 10586

İhtilâfın halli – Hakem kararının nakzı

Devlet demiryolları ve limanları idarei umumiyesi ile Kayseri Sivas hattı altı ve yedinci kısım müteahhitleri beyzade İbrahim ve mühendis Ahmet Sait beyler arasında tahdüs eden ihtilâftan dolayı intihap ve tayin kılınan hakemler canibinden ita edilip Ankara asliye mahkemesi ticaret dairesinden gönderilen 19-3-932 tarihli hakem kararının temyizen tetkiki, müddeti kanuniyesi zarfında devlet demiryolları vekili avukat Raşit bey tarafından ba arzuhal talep edilmekle mezkûr hakem kararı ve evrakı müteferriası mütalea ve tetkik ve icabı keyfiyet müzakere olundukta :

Haziran 929 tarihli sitüasyon için hükmolunan faizin mebde' ve mikdarının gösterilmemesi ve tünelde vukubulan heyelandan mütevellit hasar için yapılan masarifin neden ibaret olduğunun tesbit edilmemesi ve dekovil ve vagonete mütedair iddia hakkında niza ve ihtilâfı halledecek mahiyette hüküm verilmemesi ve hükmolunan hakem ücretinin kime ait olduğunun hakem kararında tasrih kılınmaması hukuk usulü muhakemeleri kanununun 533 üncü maddesinin 4 üncü bendi ahkâmına muhalif ve itirazatı temyiziye bu itibarla varit bulunmuş olduğundan mümeyyezünbih hakem kararının mezkûr sebeplerden dolayı nakzına ve zirde müfredatı murakkam masarifi temyiziyenin ilerde haksız çıkacak tarafa aidiyetine 20-12-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz M. Ticaret Dairesi
Esas No. 1767 Karar No. 2453

Alacak – Poliçe kabulüne salâhiyet

Mahkemesi: İstanbul asliye mahkemesi ikinci ticaret dairesi.
tarihi: 26-4-930 No. 929-378. Müddei: Türkiye iş bankası
vekili İsmail İsa Bey. Müddeaaaleyh Hakkı Ef. vekili Hüseyin
kâzım Bey. Diğer müddeaaaleyh: Abdullah Ef.

Dava: Müddei vekili, müvekkilinin müddeaaaleyhler zimmetinde dört kıt'a poliçe mucibince alacağı olan 4400 liranın tahsilini talep etmiştir.

Hüküm: Poliçeleri kabul eden kâtibin müddeaaaleyh ticarethaneyi temsil ettiği ve mezkûr poliçelerin tediyatı yapıldığı hakkında beyyineî tahririye ve saire ibraz olunamamasına ve tevcih olunan yemini müddeaaaleyhler eda eylemelerine mebni davanın reddine karar verilmiştir.

Temyiz eden: Türkiye iş bankası vekili İsmail İsa Bey.

Temyiz kararı Temyiz talebinin müddeti içinde olduğu görüldükten ve dosyadaki kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı keyfiyet müzakere olundukta:

Poliçeyi kabul eden memurun muhatabı temsile haizi salâhiyet olduğu alel'usul isbat edilmemiş ve müddeinin talebile müddeaaaleyh Hakkı beyin bu hususta emri tahlifi icra kılınmış olmasına mebni lâyihai temyiziyede bu cihete müteallik itirazlar varit olmadığından reddine, ancak memurun muhatap namına poliçe kabulüne salâhiyettar olmadığı anlaşılmamasına ve usulü dairesinde müddeaaaleyh Hakkı beye ademi tediyeye protestosu keşide edilmiş bulunmasına göre müddei bankanın poliçe bedelini keşideciden talep ve davaya hekkı olduğu halde veçhi kanunîsi gösterilmeksizin keşideci aleyhindeki davanın reddine karar verilmesi kanuna muhalif ve bu noktaya matuf itiraz varit bulunmuş olduğundan hükmün bu kısmının hukuk usulü muhakemeleri kanununun 428 inci maddesine tevfikân nakzına ve cihati sairenin tasdikına ve zirde müfredatı murakkam masarifi temyiziyeden nakız harcının ilerde haksız çıkacak taraftan, tastik harcının da müs-

ted'ii temyizden ahzine 13-12-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz M. Ticaret Dairesi
Esas No. 329 Karar No. 2395

İhtilâs — Müdafaa hakkı

Hesabatın tetkikinde suçlunun huzuru şarttır.
Hesabatın tetkikinde suçlunun hazır bulundurularak
hakkı müdafaa'nın temin edilmemesi.
Hükmün bozulmasını muciptir.

931 lira 69 kuruşu ihtilâsen zimmetine geçirmekten suçlu Yozgat belediye tahsildarı Raşit oğlu Osman ve vazifei mürakabe ve teftişinde ihmâl ve terahi etmek suretiyle 322 lira 98 kuruş zimmet vukuuna sebebiyet vermekten suçlu belediye muhasibi mes'ulü Celâl ef. lerin ceza kanununun 203, 204, 31 inci maddelerine tevfikân Osman ef. nin beş sene ağır hapse konulmasına ve ihtilâsen zimmetine geçirdiği 931 lira 69 kuruşun kendisinden tahsiliyle müddei şahsî belediye'ye itasına ve bir misli olmak üzere 931 liranın ağır cezayı naktî istifasına ve cezayı naktîi mezkûru vermediği takdirde 19 uncu madde mucibince hapse tahviline ve ceza müddetine müsavî müddetle hidematı ammeden memnuiyetine ve üç sene müddetle memuriyetten mahrumiyetine ve Celâl efendinin: 30 lira ağır cezayı naktî ahziyle vazifei mürakabesini ihmalden dolayı vaki olan 322 lira 98 kuruşun ödenmesinde faili asil ile birlikte mes'uliyetine dair Yozgat ağır ceza mahkemesinden ahiren verilen 3-3 932 tarihli hükmün temyizen tetkiki suçlular ile müddei şahsî tarafından istida ve suçlular tarafından fakrihâl ilmühaberi ita edilerek dava evrakı Cumhuriyet Başmüddei umumiliği memuriyeti âliyesinden tebliğname ile temyiz mahkemesi birinci ceza dairesine gönderilmekle okundu.

Şartı yapmamış olan müddei şahsî belediye'ye ait temyiz

istidasının tebliğname veçhile reddine ve müddet ve şeraiti cami bulunan suçluların temyiz istidalarının kabulüne karar verildikten sonra mezkûr istidalar binaen tetkikatı temyiziye icra ve icabı müzakere olundu.

Suçlulardan Celâl ef. tarafından temyizen mesrut itirazat zabıtname mündericatına nazaran gayri varit görüldüğünden reddine ve 400 kuruş ilâm harcının davacı ile suçlu Celâl efendiden alınmasına ve tebliğnamede yazılı olduğu üzere fer'î cezadan dolayı kefalet kanununun beşinci maddesi nazara alınmamış ise de hukuku amme namına temyizi dava edilmiş olduğundan aleyhe olan bu cihet bozma sebebi ittihaz edilmeyip ancak:

Tetkiki hesapta Celâl ef. Osman ef. nin dahi hazır bulundurularak hakkı müdafaasının temin edilmemesi.

Tebliğnamede gösterilen ve yukarda yazılan sebep bozmayı mucip bulunmuş ve Osman efendinin itirazatı temyiziyesi bu itibarla varit görülmüş olduğundan mezkûr hükmün Osman efendiye ait cihetinin ceza muhakemeleri usulü kanununun 321 inci maddesi mucibince bozulmasına ve evrakın yerine iadesine ve 800 kuruş bezma harcının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 5-7-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. M. Birinci Ceza Dairesi
Esas No. 3298 Karar No. 2214

Kız bozma — Yalan şahadetten rücu

Hükümden evvel hakka rücu
eden şahide ceza verilemez.

Dur kadının cebren ırzına geçerek kızlığını bozmaktan suçlu Mehmet oğlu Mustafa ve şahadeti kâzibede bulunmaktan suçlu Ahmet oğlu İsmail ve Eyyüp oğlu Halimin bilmuhakeme subutu fiillerine ve İsmail ile Halimin muhakemenin talikından sonra hakka rücu etmelerine binaen ceza kanununun 416, 418, 286, 289, 54 üncü maddelerine tevfikân bunlardan

Mustafanın beş sene ve İsmailin bir sene altı ay ve Halimin dokuz ay ağır hapse konulmalarına dair Zonguldak ağır ceza mahkemesinden verilen 1-2-932 tarihli hükmün temyizen tetkiki suçlular tarafından istid'a ve fakrihâl ilmühaberi ita edilerek dava evrakı cümhuriyet baş müddeiumumiliği memuriyeti aliyesinden tebliğname ile temyiz mahkemesi birinci ceza dairesine gönderilmekle okundu.

Her ne kadar tebliğnamede İsmailin temyiz istid'asının reddi talep edilmekte ise de ceza muhakemeleri usulü kanununun 314 üncü maddesi mucibince temyiz lâyihasının temyiz istid'ası için muayyen olan müddetin bitmesinden itibaren bir hafta zarfında verilmesi muktezi olmasına ve hüküm 1-2-931 tarihinde verilmesine göre temyiz müddeti 8-2-931 tarihinde biteceğine ve temyiz istid'asının son günü olan 8-2-931 tarihi ise bayrama tesadüf etmesine ve 40 ıncı madde de ise mehlin tatilin ertesi günü biteceği yazılı olmasına nazaran İsmailin temyiz istid'asının müddet ve yolunda olduğundan kabulüne karar verildikten sonra mezkûr istid'alara binaen Mustafa ve İsmail ve Halime ait hüküm hakkında tetkikatı temyiziye icra ve icabı müzakere olundu.

Tebliğnamede yazılı olduğu üzere suçlulardan Mustafa hakkında 55 inci madde yerine 54 üncü maddenin gösterilmesi sehve müstenit ve esası hükme gayrı müessir görüldüğünden bozma sebebi yapılmamış ve merkum tarafından temyizen dermeyan olunan itirazat zabıtname mündericatına ve dava evrakı muhteviyatına ve hükmün müstenit olduğu esbabı mucibeye nazaran gayri varit görülmüş olduğundan itirazatı mezkûrenin reddine ve 400 kuruş ilâm harcının Mustafadan alınmasına ve diğer suçlu Halim ile İsmail'e ait hüküm fıkralarına gelince:

Hükümden evvel hakka rücu etmiş ve rücu keyfiyeti her ne kadar muhakemenin başka güne talikından sonra vaki olmuşsa da talik keyfiyeti yalan şehadet hadisesinden dolayı olmayıp başka bir sebepten bulunmuş olduğuna göre cezadan muaf olmak lâzımgelirken mahkûmiyetlerine karar verilmesi.

Tebliğnamede gösterilen ve yukarda yazılan sebep bozmayı mucip bulunmuş ve temyizen dermeyan olunan itirazat bu itibarla varit görülmüş olduğundan mezkûr hükmün Halim ile İsmail ait kısmının ceza muhakemeleri usulü kanununun 321 inci maddesi mucibince bozulmasına ve evrakın yerine iadesine ve 800 kuruş bozma harcının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 4-7-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. M. Birinci Ceza Dairesi
Esas No. 3261 Karar No. 2216

Ağaç kat'ı — Cezada “ret,, kararı

Ciheti cezaiyede reddi dava yolunda
karar ittihazi muhalifi kanundur.

Ağaç kesmekten suçlu Tahir oğlu Hüseyin ve Raşit ağa ve İsmail ve Üzeyirin bilmuhakeme hâdise hukuku adiyе mahiyetinde görüldüğünden davacının ait olduğu mahkemeye müracaatta muhtariyeti suretile davanın reddine dair Tekirdağı sulh ceza hâkimliğinden verilen 19-7-931 tarihli kararın temyizen tetkiki mahallî C. müddeiumumiliği tarafından müddetinde istida edilerek dava evrakı C. Baş müddeiumumiliği memuriyeti aliyesinden tebliğname ile daireye tevdi olunmakla icabı düşünüldü:

Ciheti cezaiyede davanın reddi yolunda ittihazi karara mesağı kanunî olup olmadığının teemmül edilmemiş olması.

Tebliğnamede gösterilen ve yukarda yazılan sebep bozmayı mucip ve itirazlar bu itibarla varit olduğundan mezkûr kararın bozulmasına ve evrakın yerine iadesine 16-10-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. M. İkinci Ceza Dairesi
Esas No. 4738 Karar No. 5891

Kira bedelinin tahsili – Vazife

Mahkemesi: Beyoğlu üçüncü sulh hukuk hâkimliği tarihi 22-10-932 No. 932: 1268 Müddei Hacı Ziya bey vekili avukat Andre Pirim Ef. Müddeaaaleyh Madam Lûkiya.

Dava: Müddei vekili, müvekkili tarafından bir kıt'a mukavelename mucibince beş ay müddetle müddeaaaleyhaya icar ettiği mağazanın müddeti bittikten sonra zımnen teceddüt eden mukavele ahkâmına tevfikân borçlu bulunduğu 1800 lirayı vermek üzere vaki ihtara rağmen ödemediği gibi mecuru da işgal etmekte olduğundan bilbahis mecurun tahliyesine karar itasını istemiştir.

Karar: Müddei vekili müddeaaaleyhin icradaki inkârına, karşı icra mercii hâkimliğine ref'i itiraz talebinde bulunduğunu kabul ve ikrar etmesine ve müddeaaaleyhin yedindeki makbuzları talep olunan kira borcunun mikdarına nazaran sulh mahkemesinin vazifesi dahilinde olmadığı cihetle müddei vekilinin ref'i itiraz tarikile icra merciiine müracaata muhtar olmak üzere davasının reddine karar verildiğini natıktır.

Temyiz eden: Ziya bey vekili avukat Andre Pirim ef.

Temyiz kararı: Temyiz talebinin müddeti içinde olduğu görüldükten ve dosyadaki kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı keyfiyet müzakere olunduktan:

Akdin gayri muayyen bir müddetle teceddüt ettiği ve icraca yapılan ihtara rağmen müddeaaaleyh borcu inkâr eylediği iddia edilmesine ve icra ve iflâs kanununun 265 inci maddesile sulh hâkimlerine verilen vazife mukaveleye merbut ve müddeti muayyen olan kira akitlerinde borçlar kanununun 260 ıncı maddesi mucibince icra marifetile yapılan ihtar üzerine ikame olunan tahliye davalarına munhasır olmasına mebni itirazların reddile netice itibarile kanuna uygun olan hükmün tastikına ve zirde müfredatı murakkam masarifi temyiziyenin müsted'ie aidiyetine 8-12-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz Mahkemesi Ticaret D.
Esas No. 4340 Karar No. 2363

Alacağın tahsili – İtirazın reddi

Mahalli: Bilecik icra ve iflâs işleri tetkik mercii tarihi 21-11-932 Alacaklı: müteahhit Abdullah ef. Borçlu: Bilecik idarei hususiyesi.

Temyiz edilen kararın hülâsası: Vaki takip talebi üzerine bir kıt'a istihkak raporuna müstenit 532 lira alacağın tesviyesi lüzumuna dair tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlu idarei hususiye tarafından vukubulan itirazın ref'i alacaklı canibinden talep olunmakla mercice yapılan tetkikat ve duruşma sonunda: Mutarız idarei mumaileyha vekilinin istinat ettiği talimatnamenin münhasıran nafia işlerine mütaallik şeraiti umumiyeden ibaret olup mezkûr idareye ait mektebin inşasını taahhüt eden alacaklı Abdullah efendiye taallûku görülmediğinden ve hususatı saireden bilbahis varit olmıyan itirazın ref'ile icranın devamına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: İdarei hususiyeye izafeten vekili avukat Kemal Bey.

Temyiz kararı: Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalea ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Takip edilen alacaktan borçlu Bilecik idarei hususiyesinin alacaklı nezdinde müstahdem olduğunu iddia ettiği Rangel efendinin matlubu için alakonulduğu beyan edilen 411 lirayı idarenin bu suretle tevkife salâhiyeti olup olmadığı bir taraftan mumaileyh Rangel efendinin alacaklı Abdullah efendinin müstahdemlerinden yahut mumaileyhin iddia ettiği veçhile ikinci müteahhit sıfatında bulunduğunun anlaşılmasına ve idare ile mumaileyh Abdullah efendi arasında münakit mukavelelerin 2 inci maddesinde mukaveleye merbut olduğu beyan edilen ve dosya içinde bulunmıyan umumî ve fennî şartnamelerde münderiç hükümlerin tetkikine mütevakkıf olup bu cihetler esas mahkemesince halledilecek hususlardan olduğu ve tetkik mercii bu gibi ihtilâfların hallinde vazifedar bulunmadığı halde mezkûr idare tarafından vaki olan itirazın ihtilâflı kalan mezkûr 411 liraya da şamil olmak üzere mutlâk surette ref'ine karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve idarei mumaileyha namına temyizen serdedilen itirazlar varit olduğundan mümeyyezünbih kararın icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfiakan nakzına ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak tarafta aidiyetine 6-11-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz M. İcra ve İflâs D.
Esas No. 1716 Karar. No. 1647

kasına arzedilmiş oluyordu. Bu bid'at hakkında bir kaç ay sonra müddeiumumî Séguier şu müstahkirane mütalâada bulunacaktı: « Halk kanunlara ait cehaletinden bi haber gözükmüyor. » Bu mütalea belki pek doğru idi fakat görülüyor ki bir cür'etkâr bütün perdeleri yırtmağa ve bütün hakikatları söylemeğe cür'et ediyordu. Bunları da ne büyük bir kuvvetle becerebildiğini, hukukî münakaşaları ne büyük bir maharetle canlandırabildiğini gördük. İnsan bu alicenap cür'etinden dolayı Dupatiye müteşekkir kalıyor. Dupaty tabiyesini hem müteheyyiç ve müteessir kılmak hem de ikna etmek esaslarına istinat ettirmiş olmakla büyük bir isabet göstermiştir. Halkı kalbinden vurmuştu.

Bu sebepten dolayı yükselttiği merhamet sesi her taraftan duyuldu ve dinlendi. 1786 senesinde hassas davranmak bir moda halinde cari idi. Dupatynin sesi bu moda nisbetinde dinlendi. Hakikaten 1786 senesinde bu gün bize gülünç gözükecek derecede bir kolaylıkla gerek manzum gerek mensur şekilde müteessir eyler, titretir ve ağlatırdı, teessür hareketi umumî idi. Muharrir ve felesoflar, saray ve şehir halkı, burjuva ve san'at erbabı, her okuyan ve düşünen heyecanla alkışladı. Üç tekerleğe mahkûmlar (artık müttehimler böyle tesmiye edilmeye başlanmışlardı) münakaşa ve tetkiksiz olarak kanunların vahşetinin kurbanı telâkki edilmeğe başladı.

Payitahtın, Fransanın, Avrupanın her tarafında yapılmış olan lâyiha her tarafta kışıldı. Dupatynin lâyihayı mahkûmların menfaatine satmak fikri faideli, verimli bir düşünce olmuştu; vaktile Voltaire de Calasa ait müdafaasını Calasın dul karısı menfaatine satmıştı. Filhakika her alıcı, mahkûmların müdafii oluyordu ve mahkûmlara karşı yaptığı bu iyilikle mahkûmlara bağlanıyordu. Heyecan o kadar bulaşıcı idi ki kraliçe bile sadakasını gönderdi.

« Lâyihanın böylece para mukabilinde dağıtılması cemiyette en şiddetli bir mayalanmayı, bir tahammürü vücade getirmiştir » günün vak'ası kesilen layiha bütün konuşmaların mevzuu olmuştur. Bir kaç hafta içinde tek mil Paris artık meşhur aktör Dugazonu kardinal Rohanı kraliçenin gerdanlığını, hekim ve şarlatan Çağliostroyu, nazariye sahibi hekim Mesmeri, meşhur edip Beaumarchaisi ve eseri olan Figaronun düğününü unuttu, ve « üç caninin davası bütün vatandaşların davası oldu ».

Edip Bachaument'ta diyordu ki: « mukaddes cür'et! müellif usulü cezaiye emirnamesinin bir çok noktaları hakkında sadet harici sözlerden kaçınıyor, bu sözlerle emirnamenin abesliğini ve vahşetini hissettiriyor. belâgatı da burada patlıyor gürleyor ve yıldırımlar saçıyor... Mösyö Dupatynin çoktan beri akıl ve dehası tarafından taarruz edilmekte olan ve fakat hâlâ mukavemet eyliyen kanunlarımızın canavar çatısını tamamiyle yıkmak fırsatını tehalükle yakalamış olduğunda şüphe yoktur. »

Cevap, taarruzun şiddetli olduğu nisbette seri oldu. Bütün adliye

hemfikir halkın karşısına dikildi. bidayetlerde pusuya uğramış, istikametini şaşırmış gibi gözüken adliye birdenbire kendine geldi ve buraya göğüs verdi.

O zamanlarda bütün adliyeye mensup olanlar arasında bu gün bize meçhul olan, bu gün bizim gösteremediğimiz bir meslek tesanüdü vardı. Parlamenin öğradığı tehdit karşısında herkes, hâkim, avukat, müddeiumumî ve adliyeye ait bir elbise giyen, tehdit edildiğini hissetti ve hepsi parlemanı müdafaa için parlemanın etrafında saffı sıklaştırdı.

7 mart 1786 tarihinde sabah celsesinde birinci reis d'Aligre vaki talep üzerine büyük daire ile Tournelleyi bir arada topladı. Bu toplanmanın Penthievre kollüksiyonu diye maruf olan kollüksiyonun 217 inci cildinin 196 ve 197 inci sahifelerinde yazılı bulunan resmî zaptını buraya nakledeyim:

Sabah celsesi
Salı 7 mart 1786

« Büyük daire ve Tournelle bir arada toplanmış olarak

Reis beyler

Aza beyler

Bugün birinci celseden sonra [1] büyük daire ve Tournelle bir arada toplanmış iken birinci reis beyefendi esbabıçıtımaı izah sadadında, daire reislerinden birinin, kendisince mühim addeylediği bir hususu arz etmek üzere büyük daire ile Tournelle in bir arada toplandırılmasını istediğini söyledi.

Bunu müteakip birinci reis beyden iki dairenin bir arada toplanılmasını istemiş olan daire reisi derhal söz alarak dedi ki:

Efendim;

Yapmakta olduğumuz vazifeler elim ise gösterişle dağıtılan kâğıtlarda hâkimlere iftira edilmeğe çalışılması halinde o vazifelerin yapılması ne kadar nahoş olur! Fakat bütün bu yazılardan divana ihbar ile şeref bulduğum en tehlikelilerinden biridir; bu yazı tekerleğe mahkûm edilmiş üç adam için müdafaa lâyihası ismi altında neşredilmiştir, müellifi olan meçhul vatandaş (Müellif matbuanın 161 inci sahifesinde kendisini bu ifade ile tavsif eylemektedir,) Bir takım nakiller ile halka dediklerini kabul ettirmeğe oğraşır. Geçen nöbetçi dairede görülmüş bir cinayet davasını tahrif eyliyerek, şahadetleri ve bilemediği bütün muamelâtı usuliyeyi tağyir ederek, plânına mugayir olanları bertaraf ederek, bir lâyiha yerine bir roman kaleme alarak tahkikatta, müzakerre ve hükümde büyük bir tarafgirliğin hâkim bulunmuş olduğuna inandırmağa oğraşır. Müttehimlerin yalnız delilsiz olarak mahkûm edil-

[1] sabah (7) den (9) a kadar olan celse

miş olmadıklarına hattâ masumiyetlerini isbat eden delillere karşı mahkûm edilmiş olduklarına inandırmaya uğraşıyor. Şahitlerin müfteri, bütün hâkimlerin vazifelerine menfaat veya her hangi bir maksatla ihanet eder olduklarına inandırmaya çalışıyor. Bütün hâkimlerin dedim, çünkü hüküm üç reye karşı 9 rey ile kabul edilmiştir. O muhalif kalan üç rey de müttehimlerin müebbet kalebentliğe mahkûm edilmeleri kanaatini izhar etmiştir, demek ki bunlar da müttehimlerin mücrim olduklarına kani idiler. Binaenaleyh bunlar da lâyihanın müellifine nazaran bu davayı görmek bedbahtlığına uğramış olan hakimlerin sui istimallerine iştirak eylemelidir. Nöbetçi mahkemesini teşkil edenler sizlere malûmdur. Raportör beyin doğruluğu, dikkat ve ihtimamı, nezahati ve riyaset eden reis beylerin zekâ ve gayretleri hiç birinizin meçhulü değildir. Daireyi teşkil eden aza beylerin isimlerini söylemek bu tahkir edici risaleyi tavsife kâfi gelir. Bu risalenin müellifi risaleyi (o zamanki matbuat kanunu mucibince) tabettirebilmek için sonuna parlman nezinde icrai vekâlet eyliyen ve İevhaya bin yedi yüz yetmiş dokuz senesinde kaydedilmiş olan bir avukatın mütaleasını koyuyor. Ben size bu zulmetin eserini tahlile girişmeyeceğim lâkin bu eserin hemen bütün sayfeleri acı kelimeler, hakaretler ve yanlışlarla doludur, bunu divana arzeyelediği vazife bildim ve rica ederim, efendim, ne yapılmak lâzım geleceğini müzakereye koyunuz. Bu matbuanın bir nushasını da takdim eyliyorum. »

« Bunun üzerine müzakereye konmuş olan mes'ele hakkında fikirlerin dermeyanı esnasında beylerden biri, müzakereye başlamadan evvel Tournelle dairesinin mahkeme kâtiplerinden birinin çağırılıp nöbetçi mahkeme tarafından bin yedi yüz seksen beş tarihinde verilen bir hüküm ile tekerleğe mahkûm edilmiş olan Lardoise, Bradier, Şarles ve Simarre Baptiste Jean adlı kimselerin evrakının hükümden sonra bir kimse tarafından görülmüş olup olmadığını bilip bilmediğinin kendisinden sorulmasının muvafık olacağı mütaleasında bulundu. Diğer beyler de aynı mütaleada bulunduklarından birinci reis beyefendi Tournelle dairesi mahkeme kâtiplerinden birinin derhal gelmesini emretti. Hizmette bulunan mübaşirlerden biri Tournelle mahkemesi kâtiplerinden birine büyük daireye gitmesini söylemek için Tournelle mahkemesine gittiği esnada Tournelle mahkemesi reisi Le Peletier de Rosambo parlamenin tatilden avdetinden bir kaç gün sonra mösyö Freteaunun kendisine müracaat ederek tatil esnasında görülmüş bir dava bulunduğunu ve davanın kendisine elem vermiş olduğunu müttehimlerin cezalarının infazını tecil ettirmeğe muvaffak olduğunu ve binaenaleyh bu tecilden istifade ile mahkûmların cezalarının indirilmesine veya aflarına dair bir emirname alabilmek için lâzım olan bütün malûmatı almasına müsaade eylesini söylemiş olmakla şereflendirmiş olduğunu hatırladığını söyledi, ve mösyö Freteaunun kendisine Tournelle mahkemesinin reisi sıfatı ile göstermek lûtfunda bulunduğu nezakete karşı mumailleyhe tehlûkle vermiş olduğu müsaade üzerine mumailleyhin Lardoise, Simarre ve

Bradierin dosyasını mahkeme kitabetine almış olduğunu zanneylediğini de ilâve etti. Bundan sonra Tournelle'in kâtiplerinden biri olan ve çağırılmış bulunan Alexandre - François le Breton mahkemeye girmiş ve Parkenin [mahkemede müddeiumumilerin bulunduğu yer ki hey'eti hâkimenin bulunduğu yerle avukatların bulunduğu yerin, baronun arasındadır) methalinde kâtiplerin bürosunun yanında durduruldu. Mahkemenin emri üzerine geldim demesini müteakip birinci reis kendisine bin yedi yüz seksen beş tarihinde nöbetçi mahkeme tarafından tekerleğe mahkûm edilmiş olan Lardoise Nicolas, Bradier Charles ve Simarre Boptiste Jeanın dava evrakının kimse tarafından görülmüş olup olmadığından malûmatı olup olmadığını sordu. Bu su'ale mezkûr Alexandre - François - Nicolas le Breton müsyö Freteaunun son Saint - Martin yortusunda bu davanın evrakını tetkik için almış olduğunu ve fakat ne zaman iade eylemiş olduğunu hatırlamadığını yalnız evrakın iade edilmiş olduğunu ve alelûsul kayıt defterinden müsyö Freteaunun ismi silinerek zimmeti tebriye edilmiş bulunduğu cevabını verdi.

Başlamış olan müzakereye tekrar rücu edilerek Legrand de Laleu tarafından imzalanmış olan ve tekerleğe mahkûm edilmiş üç adam hakkında müdafaa lâyihası ismini taşıyan mezkûr lâyihanın muhteviyatını mütalealarile beraber mahkemeye arzilemek üzere kralın adamlarına (müddeiumumilere) verilmesine ve bu zabıtnameden malûmattar olmalarına karar verildi.

Derhal çağırılan kralın adamları ayakta ve başları kapalı olarak durdular. Birinci reis beyefendi onlara dedi ki: «Mahkeme kendisine ihbar edilmiş olan ve tekerleğe mahkûm edilmiş üç adam hakkında müdafaa lâyihası ismini taşıyan bir lâyihanın muhteviyatını mütaleanızla beraber mahkemeye arzilemeniz için size verilmesine ve bu celse-nin zabıtnamesinden malûmattar olmanıza karar verdi.»

Mezkûr lâyiha kendilerine verilen mezkûr kral adamları çekildiler.

Bundan sonra divan, büfeye gitmek üzere celseyi kaldırdı.

Büfede dillerin çözülmüş olduğu kolayca tahmin edilebilir. Demek ki bir heccava, meslekdaşları aleyhine silâh verecek kadar meslek hürmetini ayaklar altına alan vefasız hâkim Fereteau idi. Hâkimler içlerinden biri olan Freteaunun bu hattı hareketini çok acı bir lisanla takbih eylediler. Ne için Freteau dosyayı tetkik etmek müsaadesini mahkûmların duruşması celsesine riyaset etmiş olan reis Gilbert des Voisins den almayıp reis Lepelletier de Rosamboya müracaat etmek gibi şüpheli bir maharet göstermiştir ? ne için Freteau davaya ait endişelerini davayı kendisiyle beraber görmüş olan arkadaşlarına açmamıştı ? acaba Tournelle'de arkadaşlarını adli bir hatayı kabul etmiyecek kadar kör veya muhteris mi idiler ? acaba Freteau arkadaşlarını mantık ve merhamete yabancı mı görüyordu ? ne için muhakkar bir sükûtu muhafaza eyliyordu ? ne için alttan alta yürütülen bu cidali yapıyordu ? ne için efkârı umumiye divanın şerefine ve her azanın teker teker haysiyetine tecavüz eden bir lâyiha ile hitap eyliyordu ?

İhanet sözü ortaya atıldı; ve en ateşlileri bu nankör ve hâin hâkim Tournelle'e geldiği zaman onunla her hangi bir hususî müzakere eylemekten içtinap olunmasını söylediler.

Bu umumî takbihten müteessir olan Freteau esbabı muhaffife dermanına başladı. Lâyihanın kendi malûmatı haricinde olarak evinde satılmış olduğunu ve binaenaleyh lâyihadan malûmattar olmadığı ve takbih eylemekte bulunduğu şiddetli lisanından mes'ul tutulamıyacağını iddia eyledi. Fakat bilâhare hariçten tutulmakta olduğunu hissedince daha enerjik bir vaziyet aldı, ve vicdanının emrini yerine getirmek için vicdanının tahmil eylediği bir vazifeyi yapabilmek için meslege ait bazı kayıt ve borçlardan sıyrılabilmek hakkını açıkca iddia eyledi.

Hâkimler meslekdaşları Freteau aleyhine köpürürken avukatlar hey'eti mahsusası da eskilerin rey ve mütalâasını almadan o tahkir edici risaleyi imzalamış olan genç ve ihtiyatsız avukat Legrand de Laleu aleyhine tahkikata başlamıştı. Mevcut kanunlara ve parlemanta tecavüz eylemeğin affı caiz olmayan bir cinayet olduğunu genç avukata iyi öğretiler.

7 mart tarihini taşıyan bir mektup ile Legrand de Laleu hey'eti mahsusa önüne davet edildi. Sanki mahkeme edilmeden evvel mahkûm edilmiş gibi mektupta «avukat» ünvanı kullanılmamıştı. Ertesi 8 mart günü için celbediliyordu. Cu istical akibetini ihsasa kâfi geliyordu. De Laleu kendisini cesaretle müdafaaya eyledi ve hakkında yapılan muameleleri protesto eyledi: « Meslekdaş ünvanını, birbirimize karşı ne kadar hürmetkâr davranmamızı bize öğreten bu aziz ünvanı neden benden berveçhipeşin esirgiyorsunuz? Şikâyetlerimi susturmama imkân yoktur. Demek ki bir nizamı mahsusa uygun olarak yaşamak için teessüs eylemiş olan cemiyetimizin reisi bana bu tarzda hitap eyleyor. demek ki kendilerine en kıymetli, en aziz olmaklığım lâzımgelen bu zamanda meslekdaşlarım beni tanımak istemiyor! »

Legrand de Laleu esas hakkında verdiği cevapta bir avukatın müvekkillerini kurtarmak için sonuna kadar uğraşmak, döğüşmek hakkı olduğunu iddia eyledi. Mahkûm olacağını hisseylediğinden heyeti mahsusa âzalarına «masumiyeti müdafaaya cesaret eylemiş olduğundan dolayı kendisini ittiham etmek alçaklığında bulunduklarını» makamı tevbihte söyledi.

De Laleu nin müdafaası için uğraşması boştu, heman aynı celsede silkinin muvakkaten tatili cezasına çarptı. Bu tedbir daha henüz intişar eylemiş olan lâyihanın uyandırdığı heyecanların umk ve hududunu göstermeğe kâfidir.

Bu ceza hâkimlere verilen ilk tarziye idi.

Hâkimlerin istediği ve sabırsızlıkla beklediği ikinci tarziye lâyihanın mahkûm edilmesi idi. Tertip hatası yoktur, doğru söylenmiş ve doğru yazılmıştır: Lâyihanın mahkûm edilmesi isteniyordu. Filhakika büyük

inkılâptan evvel kilise kanunlarından alınmış bir teamül mucibince bir kitabın müellifinden müstakil davası yapılabilirdi. Eğer müellif meçhul kalırsa takibat kitap aleyhine yapılırdı ve kitap muhakeme edilirdi, mahkûm edilir ve yakılırdı. Bu dava fikre karşı cidalin çocukça bir tarzı idi ve ekseriya boğulması istenilen fikrin daha ziyade yapılmasına sebep olurdu.

Kralın adamları (Müddei umumiler) bir arada toplanmış iki daireye raporlarını takdim edebilmek için bir ay mühlet istediniz, acaba müta-leaları ne olacaktı? İsmi her kesin ağızında dolaşan Dupaty'yi ortaya çıkartacaklar mı idi? Müddei umumilik kibar davrandı. Eserde müellifin ismi yazılmamış olduğundan adliyede müellifi, hakkında takibat yapılması hakkında sarîh ve kat'î emir alıncaya kadar bilmemezliğe geldi. Adliye belki san'atkârların adaleti gözleri bağılı olarak tasvir eylediklerini hatırlayarak müellifi ne görmek ne de işitmek istedi, filhakika çok açık bir iskandalın adliye ne kazanabilirdi? Adliye yalnız kendisine tevdi edilen davanın davasını yapmak isteyordu. Takibatın neticesinde eser, şahsen kimseye sâri olmamak üzere idam edilecekti, bu idam taklidi parlemanta imkânı müdafaa temin edecek ve şefkat ve merhametini ilân edecekti. Üç müddei umumiden en eskisi olan Segurier nin fikri bu merkezde idi. Matbuat kanunu mucibince büyük daireye sevk edilmesi lâzım gelen bu mühim işin tahkik ve takibini Segurier kendisine hasretmişti.

Bir aylık müddet 1786 senesi nisanının ilk günlerinde bitmişti. Fakat mahkeme günü Segurier iddianamesini henüz bitirememiş olmasını dermeyer ile davanın talikını istedi. Segurier nin dermeyer eylediği sebep belki ciddi ve samimi idi. Fakat davanın talikini icap ettiren bir başka sebep daha vardı ki herkes taliki o meskût sebebe hamleyledi.

O meskût sebep konsey (Conseil) in üç mahkûm tarafından verilmiş olan temyiz lâyihasının (60) e karşı (51) rey ile kabulüne karar vermiş ve evrakın asıllarının celbini emretmiş olması idi.

Bu da Dupaty için büyük bir muvaffakiyet teşkil ediyordu. Bu Muvaffakiyetin hudut ve şumulünü anlayabilmek için şunu düşünmek lâzımdır: Parlimanta evrakın suretleri gönderilir ve asılları muameleyi yapan küçük mahkemelerin kaleminde saklanırdı. Binaenaleyh verilen «aleyhe olan vesaikle tahkikat vesaikinin» getirilmesi emri, ağır bir tedbiri kazaî teşkil ediyordu. Çünkü bu emir işin varacağı neticeye müessir olmamak şartile tahkikatı yapmış olan hâkimlerin muamelelerini teftiş ve tetkik eylemek ve hatalarını meydana çıkartmak kasdini izhar eyleyordu.

Binaenaleyh müddei umumî Segurier tehlikeyi derhal anladı ve vakit kazanmak lâzım geldiğini takdir eyledi. Zaten yüksek bir derecede tetkik edilmekte olan bir ilâmın müdafaaasının acele ile yapılmasını da icap ve münasebeti hâl emrediyordu. Fazla olarak cidalin üzerinde cereyan eyleyeceği sahayı yâni cidalin hangi hususlar etrafında cereyan

eyleyebileceğini tetkik etmek, alâkadar mahkemelerin müdafaalarını hazırlayabilmek için lâzım olan zamanı temin edebilmek, efkârı umumiyenin sukûnet bulabileceği vakte varabilmek, parlman taraftarlarına kuvvetleşecek zamanı vermek lâzımdı.

Dupaty boş durmıyor ve adliyenin kazanmak istediği zamanı kaybetmiyordu. Heye'ti mahsusa'nın Legrand de Laleu aleyhine aldığı şiddetli tedbirlere cevap vermeği kendisine ilk iş edindi. Bu cevap Dupaty yi tasvir ve tarif edebilecek derecede idi, yani hem âlicenabane hem de gösterişli idi. Bir mektupla kaydihayat ile yüz altın irat tesisine dair mukavele göndermiştir. Avukat bu âtîfeti kabul edecek olur ise Dupaty'nin kâtibi menzilesine düşeceğini anladı; ve «faziletiniz beni çileden çıkarıyor» ibaresini taşıyan bir mektupla kaydihayat ile irat tesisine dair olan mukaveleyi geri gönderdi. Dupaty buna «size ebedî bir dostluk arzeyliyorum» cevabında bulundu. Bu nezaket ve ulûvvücenap çarpışmasından galip çıkan avukat da «kabul ediyor, bu da her şeyi tamir eder» mukabelesinde bulundu.

Halk bütün bu teferruatı öğreniyordu. Mahirane yapılan ifşaat halka her şeyi öğretiyordu. Dupaty husumetini yenemeyeceği adliyeyi ihmal ediyor ve cidalini efkârı umumiye vücade getiren salon ve muhidere sevk eyleyordu. Lâyihası zamanının tabiri veçhile «bir çok kazaları mayalandırmış ve bir çok ayrılıklar vücade getirmişti.» Buna inzıam eden sıcak sözleri heyecanı arttırdı. Hâkimler de Dupaty ye mukabele edebilmek için salondan salona koştular ve hasımlarının hadiseleri tahrif etmekte olduğunu ve üç mahkûmun mücrimiyeti kadar sabit bir şey olamayacağını iddia eylediler. Efkarı umumiye Freteau'nun şayialar hilâfına tahkikatın tevsii reyinde bulunmayıp müebbet küreğe hüküm edilmeleri kanaatinde bulunmuş olduğunu hâkimlerden öğrendi.

Freteau oynadığı rolü küçülten bu dedikodular, bu şayialardan müteessir oldu ve halû hareketini müdafaa edebilmek için ilk heyeti umumiye içtimaından istifade ederek arkadaşlarına izahatta bulundu. Bu izahatı da zabıtlardan nakledeyim:

5 Mayıs 1786 Celsesi:

Bundan sonra birinci reis Beyefendi büyük daire âzasından bir zatın hey'ete arzedecek bir şeyi olduğunu söyledi.

O zaman birinci reis beyefendiye müracaat eylemiş olan büyük daire âzasından bulunan zat söz alarak dedi ki:

Efendim:

Hey'etin müzakerelerinin saiki daima âdalet menfaati ve doğruluk aşkı olduğunu iyi vatandaşların hepsi bilir ve buna kani olmak için benim gibi bu hey'etin sinesinde 22 sene de geçirmek lâzım değildir. Efendiler, buna kanaat, bana itimat veriyor ve reis beylerden birinin bu senenin 7 Mart tarihli celse zabıtnamesine geçmiş olan ifadelerinde zikredilmiş bir hadiseyi de hakikata muvafık bir şekilde iade eylemek vazifesini

ilham eyleyor. Hadise geçen teşrinevvelin 20 sinde nöbetçi mahkeme tarafından davaları görülen Simart, Lardoise ve Bradier e ait verilen reylerin neticesine aittir. Reis beyefendinin söylediklerine nazaran idam reyi (3) e karşı (9) rey ile kabul edilmiş ve muhalefet reyi olan (3) âzanın reyi de müebbet kürek imiş. Efendiler bu davayı görmüş olan hâkimler arasında bulunmuş olmam ve idam reyi aleyhinde bulunmuş olupta bu dakikada bana, beni dinlemek şerefini vermekte bulunan zatlar ile de müzakere etmiş olmak mazhariyetinde bulunmam dolayısıyla hey'ete reylerin neticesinin tamamen başka türlü tecelli etmiş bulunduğunu temin edebilecek kudretteyim. En evvel Simart 3 muhalif reye karşı 9 rey ekseriyetle tekerleğe mahkûm edildi. Muhalefette kalan 3 âzanın reyi bir sene müddetle tahkikatın tevsiine ve hapsine ve kayda geçirilmesine mütedair idi. Lardoise ile bradier de aynı mahkûmiyetle mahkûm edilmişlerdi, muhalefette kalmış olan 3 âza da cezalarının Simart'ın idamına kadar tecili reyinde bulundular.

Bu maruzatıma hiç bir mülâhaza ilâve eylemeyeceğim. Bunları da Beyefendilerime sırf hakikata hizmet etmek için bir de gerek adaletin gerek Parleman'ın şerefi, kararlarını doğru ve muhakkak hususlara ibtina ettirmesini iktiza ettirmekte bulunduğu için arz eyledim. Heyetin nazarı dikkatini celp eden husus beni alâkadar edemeyeceği gibi hissiyatım da malûm ve hattı hareketim de hey'eti nahoş bir tarzda müteessir edebilecek hiç bir şeyin benim iştirakimle yapılamıyacağına emin bir zamindir. »

Dupaty'nin lisanındaki şiddeti belki kerhen takbih eden bu alenî beyan Freteau ye unutulmamağa değer olduğu kadar acı gelmiş olmalıdır. Buna rağmen heyeti tatmin edemedi, zira Freteau dan sonra davaya riyaset etmiş olan reis Gilbert des Voisins de Freteau'nun hatıralarını tashih için müzakereye müdahale eyledi, mülâhazaları, şekillerindeki nezakete rağmen pek zalimane idi. Zabıtlarda deniyor ki:

«Mevzuu bahs edilen reis atideki tashihâtı yaptı:

« Simart hakkında en evvel raportör aza reyini beyan etti, ve tekerleğe mahkûm edilmesi fikrinde bulundu. Diğer azalar mösyö Freteau » ya gelinceye kadar raportör azanın reyini kabul eylediler, mösyö Freteau müebbet kürek reyini ortaya sürdü, mösyö Freteaunun bu reyine azadan biri iştirak eyledi. Müzakere esnasında aza beylerden biri kayda geçirilmek şartile tahkikatın bir sene müddetle tevsi edilmesi reyinde bulundu ve « sene içinde yeni delil bulunmadığı takdirde mütehimin müebbeden hapsedilmesini » söyledi. « Bu noktai nazar aza beylerden biri tarafından kabul edildi. Müebbeden küreğe mahkûm edilmesi kanaatinde bulunan iki azadan biri tahkikatın bir sene müddetle tevsi edilmesi reyine iltihak eyledi, diğeri de idam reyini kabul eyledi. Bu meselede hakikati bütün çıplaklığı ile arzilemekten başka bir şey arzu etmemesinden naşi mes'ele hakkında hey'eti en ihtimamkâr bir itina ile tenvir etmek için bütün bu teferruata girmek mecburiyetinde olduğunu söyledi. »

Bu tafsilâtı arzeylemekten gayem; bugün bizim güçlkle anlayabileceğimiz tahkikatın tevsiine dair verilen hükmün mahiyetini okuyucularıma iyi anlatabilmektir. Mahkûm edebilmek için noksanz olarak bulunması lâzım olan kanunî deliller tamam olmaz ve fakat müttehim aleyhine kuvvetli emmareler ve karineler bulunursa yüksek hâkim bilfarz parleman kanunî delilin eksiklerini tamamlamak için tahkikatın tevsiine yani yeni deliller aranmasına hükmederdi; Bu da muayyen bir zaman için yâni delillerin aranması için hâkimin tâyin edeceği zaman müddetince, meselâ bir sene müddetle müttehimin hapse konmasına hükmedilmesini de icap ettirirdi. Bu müddet zarfında yeni bir delil daha bulunmazsa müttehim yine beraat etmezdi; ya sadece tahliye edilirdi veya müebbet hapse konurdu, « kayda geçirilmek şartile hapis » kelimelerinin manası da bundan ibarettir. Freteaunun da dahil olduğu akalliyet müttehimlerin delil olmaksızın müebbet hapse mahkûm edilmelerini istiyordu.

Resmî zabıtlar görüldüğü veçhile kısa ve kurudur. Münakaşaların hararet ve heyecanını anlatmıyor. Onun için hâdiseyi bir kere de münakaşalarda bulunmuş olan Bachaumontun yazılarından anlamağa çalışalım. Bachaumont diyor ki:

« Dupat'ynin hâkimleri fena halde hırpalayan lâyihasının yazılmasına yardım etmiş olduğu öğrenildiği andan itibaren Freteaunun parlemanca hoşâ gitmez olduğu söylenmeğe başlanmıştı. Binaenaleyh bu iki yüzlü kardeşe hücum etmeğe hazırlanıyordu. Freteau da kendisini müdafaaya hazırlanıyordu. İhbar bu ayın beşine tesadüf eyliyen cuma günü, dairelerin birlikte toplanmalarında yapılmıştır, ve beylerden biri bu ittihama müteallik bütün hâdiselerin zabıtlarını getirdi. Mösyö Freteau da kendisini gayet iyi müdafa etti. Reye geçildiği zaman mösyö d'Epréménil Freteaunun davasını malûm olan harareti ile eline aldı. Birinci reisin suretini okumuş olduğu bir mektuptan da bahsediliyor d'Epréménil reisi mektubun aslını göstermesi için zorladı, birinci reis kaçamaklar yaparak muhatabının istediğini yapamadı. Hasını işe onu her kaçamagında takip eyledi, ve şimdilik gösterebilmek iktidarında olmadığını da itirafa mecbur bıraktı. Ne olursa olsun zabıtları da hikâyei hali de lâyiha hakkında mütaleasını beyan ederken uygun bir talepte bulunması için kralın adamlarına verdiler. »

Dupaty'nin lâyihası en ziyade ilmî muhitlerde teveccühle karşılandı ki bu da beklenilmez bir şey değildi. Asrın âlimlerinden çoğu « Feylesof » idi; yâni esen tarakki ve islâhat fikirlerine çoktan kazanılmış kimselerdi. Fen akademisi azasından ve parleman reистерlerinden de Saron ile parleman azasından Dionis du Sejour meslekdaşlarını akademiye sokmağa oğraşmağa başladılar ve muvaffak ta oldular. Akademi azasından meşhur Condorcet fikirlerini müdafaada gösterdiği ihtirasla davaya karışmağa başlamıştı. Bu meşhur âlim parlemanlardan nefret ederdi. daha on sene evvel 1775 tarihinde müddeiumumî Target'ye yazdığı bir mektupta diyor ki: « Paris parلمانının yapmış olduğu adli cina-

yetler listesini gözden geçirdim. » Aynı tarihlerde meşhur nazırlardan Turgot'ye yazdığı mektupta da hâkimleri « katiller çetesi » diye tavsif eyliyordu. Parlman ve hâkimler hakkında arzylediğimiz kanaat ve düşünceleri besleyen Condorcet'nin dostu ve mahremi olan Dupaty'nin tarafını tutarak girişeceği cidalde ne büyük bir gayret göstereceği artık kendiliğinden zahir olur.

Zaten zamanının adamları Condorcet'ye « kuduz koyun » derlerdi. Condorcet üç tekerlek mahkûmları davasında bu lâkaba bihakkin liyakat kazanmıştır. Hiç bir kanaati muhterem ve mukaddes tanımayan fena adamlar Condorcet'nin bu adli hatadan duyduğu teessürü başka sebeplere atfedildiler Condorcet Freteau ve Dupaty'nin yeğeni olan Made-moiselle Sophie de Grouchy'ye çıldırasıya âşık idi.

Condorcet bu sevdiği kız ile pek az sonra da kânunuevvel 1786 tarihinde evlenmiştir. Demek ki fena adamlar için Condorcet üç mahkûmun lehine yalnız bir feylesof ihtirasile girişmedi, bir âşık şiddetile de atıldı. Fakat fena adamların bu tefsirleri hakikate pek te tevafuk eylemese gerektir. « Haydutlar çetesi » ismini verdiği hâkimler aleyhine harekete geçmek için Condorcet tahrik edilmeğe muhtaç değildi. Condorcet galebeye kadar söz ile olsun kalein ile olsun savaştan vaz geçmedi. En âdi hâdiselerden istifade ederek lâyiha üzerine lâyiha, muhtıra, muhtıra üzerine yazdırdı.

Condorcet'nin ilk yazısı « rütbeli olmayan bir vatandaşın çok meşhur bir dava hakkında düşünceleri » ismini taşır. Eser üstadane yazılmış olmaktan uzaktır, yalnız çok şiddetlidir, ve Dupaty'nin eserinin yanında pek sönük kalır. Zaten Condorcet eserine ismini koymamıştı, yalnız devam ettiği salonlarda eserin kendisine ait olduğunu söylemekle iktifa ederdi. Eser hakkında Bachaumont eserinde şu mütaleayı dermeyen eyler: « Bu hicivnamede her ne kadar hepsi cevapsız kalamıyacak şeylerden olmakla beraber yine de güzel şeyler vardır. Zaten müellifin sırasile kullandığı, acı alaycı ve kesip atıcı lisan eseri çok bozmaktadır. Bu kullanılan lisan insana, eserin cezaî adaletimizdeki vahşetin bazen vücuda getirdiği zulümler ve vahşetler karşısında cemiyeti beşeriye azasından birinin insaniyet hissile inlemesinin tesirile vücuda getirilmemiş olduğu kanaatini veriyor; bu kullanılan lisan eseri daha ziyade her şeyi tenkit etmek isteyen, her şeyi fikrine münkat kılmak isteyen her şeyi islâh eylemek ve her şeye, hatta bahusus prensiplerinin tesir eyleyemeyeceği hiç bir mesele bulunmadığı bahanesile anlamadığı meselelere bile tahakküm eylemek isteyen asrî bir feylesofun gururunun imlâ ettirtmiş olduğu zannını verir. »

Hakikaten Condorcet'ye şeref vermiş eserlerinden bahsedilirken bu muhtıradan kat'iyen bahs olunmaz, çünkü arzylediğim gibi müellifinin şerefine hiç bir şey ilâve eylememiştir. Yalnız eser halkın merakını idame ettirmeğe ve sönmek üzere olan bir ışığı tekrar parlatmağa yaramıştır. Hakikaten eser okundukça müellifin adli meselelerden hiç amma hiç bir şey anlamadığı gözükür.

Muhtıra şu güzel sözlerle biter :

« ... Parleman fevkalâde hükümlerini hatırlarsa; umumî işlerdeki hattı hareketini, her ışık yapmak isteyene, faideli yenilikler sokmak istiyenlere, sui istimalleri düzeltmek istiyenlere karşı beslediği kini hatırlar sa; o zaman işin tahrik eylediği menfaatta münevver adamların hisli adamların, menfaati umumiye gayretile canlanmış adamların kalplerinin köşelerinde besledikleri hislerin ifadesini görür. İşte o zaman iyi vatandaşlar tarafından menfur görünen ihtiraslarını bırakmağın, milletin, parlemanın hâlâ beslemekte olduğunu görmekle müteessir olduğu batıl itikatları bırakmağın, milleti çıldırtan, isyana sevkeden ruhsatsızlığı, insanlara karşı beslediği istihkar hisleri, prensiplerindeki şiddeti, vazifesindeki ihmali, iddiaları hakkında beslediği ve bizim itimadımızı bozmaktan ve eski hürmetimizi yıkmaktan başka bir şeye yaramayan harareti bırakmağın vazifesi kadar menfaati icabından da olduğunu görür. »

Condorcet'nin lâyihasının çıkmış olduğu zamanlarda kulaktan kulağa fısıldanan şiirler de neşredilmeğe başlanmıştı. Dupaty'ye ithaf edilmiş olan bu şiirler kıymetsiz olduğu kadar da parlemana karşı zalimane idi :

- “ *Fransanın birinci sinatosu*
- “ *Aynı zamanda hem mağrur hem mutabasıdır*
- “ *Bizim zalim kanunlarımızdan daha zalimdir.*
- “ *O sinato eski cehaletler uğruna cehut açarak*
- “ *Senin yükselttiğin sese karşı*
- “ *Taassubunu silâhlandırmaktadır.*
- “ *(Sinatonun) yüzünün karasında son bir şerefsizlik eksikti*
- “ *Senin de (Dupaty'nin) mukaddes belâgatinde bu şeref eksikti*
- “ *Hâkimler masumiyeti vicdan azabı çekmeksizin boğdular*
- “ *O ismetin müdafisine de vicdan azabı çekmeksizin vuracaklardı.*

Bu zamanlarda Troyes prevolugu tarafından da bir müdafaaname neşredildi. Bu müdafaanamenin halka yapılmamış veya halkın hoşuna gitmemiş olduğu zannolunur. Fakat şurasına lûtfen dikkat buyurulsun ki hâkimler verdikleri hükümleri kendi kalemlemlerile müdafa eyledikleri garip bir adlî devirdeyiz. Bu müdafaanamede (prevôt) nun cürüm mahalline gitmemiş olması sebeplerini anlatırken gitse idi, « cürüm yerinde geceleme müsaadesini » almak mecburiyetinde kalmış olacaktı demesi başlı başına bir şaheserdir.

Bu küçük hâdiseler halkı agustos ayının ilk günlerine kadar eğlendirmekte devam eyledi.

Mahkemelerin tatili yaklaşıyordu. Muhakkak parlemanda gizli bir şeyler geçiyordu, çünkü mahkeme mütemadiyen lâyiha işini sallamakta devam ediyordu. Her halde Segurier de 7 marttan beri nutkunu iyiden iyiye, hazırlamak için kâli vakit bulmuştu.

Artık parleman işi şerefinden kaybetmeksizin daha fazla asıntıda bırakamazdı. Tatillerden evvel bu büyük cidali kabul etmesi lâzımdı. Celseye büyük bir resmiyet verildi. Birinci reis bütün daireleri topladı, 7 agustos 1786 tarihinde Segurier mücrimlerin takibine ait olmaktan ziyade hakarete uğramış kanunların ve hâkimlerin müdafaasına hasretilmiş iddianamesini bütün parleman azalarının huzurunda okumağa başladı.

* * *

Müddeiumumî Segurier'nin iddianamesi

Pazartesi 7 agustos 1786 tarihinde müddeiumumî Segurier iddianamesini okumak için ayağa kalktığı zaman denebilirdi ki Segurier'nin şahsında eski devir ayağa kalkmış kendisini yutacak olan yeni fikirlere karşı son bir hamle ile hayatını müdafaaya koyulmuştu.

Segurier an'ane adamı idi. Prensiplerinde sert yani fikirlerinde mütassıf idi. Etvar ve adâtında ise belki fikirlerinden ziyade mutaassıbane hareket ederdi. Yirmi senedenberi kendilerile mücadeleye girişmiş olduğu feylosofların hasmı canı idi. Encyclopedie'ye [1] karşı ateş püskürmüş ve Voltaire'in felsefe lûgatı ile kırk écu lik (bir nevi para) Adam [2] adlı eserini ve daha başka az kıymetli bir çok eserleri yaktırtmıştır. Fakat feylesofların hasmı canı olan Segurier, kitaplarını yaktırttığı Volter (Voltaire) ile iyi geçinmeğe uğraşıyordu; belki bu hali ile hâkimin yaktırdığı eseri encümeni danış âzasının (çünkü Segurier aynı zamanda akademi âzasından idi) takdir eylemekte olduğunu anlatmak istiyordu. Hatta Segurier 1770 tarihinde bir çok kimseler gibi o da Ferney'ye gitmiş ve Voltaire'i ziyaret eylemiştir. Kurnaz ihtiyar Segurier yi pek mültefitane kabul eylemiştir, hatta Segurier az kalsın Voltaire'in evinde d'Alembert'e rast geliyordu, Voltaire diyor ki: «d'Alembert tam Segurier gittiği zaman geldi.» Her ikisinin birlikte sofrada bulunmalarını isterdim, fakat Allah, bu eğlenceli sahnenin vücut bulmasına müsaade etmedi.»

[1] d'Alembert ve Diderot taraflarından neşredilmiş mühim bir neşriyatdır, bizde merhum Emrullah efendi tarafından çıkarılmağa uğraşmış olan (muhtılmaarif) Encyclopedie'nin bir taklididir. Ansiklopedi on sekizinci asır felsefi fikirlerinin hizmetine arzedilmiş bir harp âleti olmuştur. d'Alembert tarafından kaleme alınmış olan meşhur mukaddemesi malûmatı beşeriyenin büyük inkılâbın arefesindeki halini arzeyliyen terkiibi ve telifi bir levhadır.

[2] L'Homme aux quarante écus, Dictionnaire philosophique

Voltaire «Çin Kralına» (au roi de Chine) adlı manzum mektubunda Seguiet hakkında bu iki mısra'ı yazmıştır:

«Fatah bir çinlinin neye inanması lâzım geleceğini tamik etmeksizin»

«Seguiet seni güzel bir iddianame donatır.» [1] 20 yaşında (1746 tarihinde) Kralın avukatlığı (müddei umumî) ile vazifeye başlamış olan Seguiet 29 yaşında (1790) e kadar ifa etmiş olduğu vazifesini satın almıştı. Parleman'da müddei umumilik etmekte bulunduğu 31 seneden beri gerek medenî, gerek dinî, gerek siyasi bütün mühim davalarda Seguiet, ekseriya takdire mazhar olmuş bulunan mütalealarını dermeyer eylemiştir. Seguiet ince bir edip idi; şairdi. Daha pek genç yaşta, 31 yaşında ismi ve istidadi kendisini encümeni danış âzası kıldı. Söyleyeceğini evvelden yazıp hazırladığını müverrihleri söyler. Hafızası kendisini okuyan hatibin zoraki vaziyetinde kalmaktan kurtarır, kendisini ilhamının feyiz ve bereketine kaptırmış bir hatibin çok daha güzel olan vaziyetine sokardı. iddiamesini ezberden söylerken jest yapmaktan sakınırdı, yalnız vazifesinin ciddiyetile münasebet alabilecek hareketleri yapardı, büyük davalarda yükselmeği ve küçük davalarda da alâka celp etmeği bilirdi, sözlerinde zarafeti metaneti birleştirebilirdi.

İnsan bu gün, Seguiet nin bir iddiamesini okur iken hatibin, Krallığın en baş parlemantosunu namına söz söylemekte olduğunu ve encümeni danış âzasından bulunduğunu daha göz önünde tutmuş olduğuna kail oluyor. Üslubu âlidir, ölçüdür her türlü kusurdan salim olmasına dikkat edilmiştir. En ufak şeyler bile büyük bir san'at ile ifade edilmiştir. En zalimane sözler en ince bir nezaketle söylenmiştir. Kibar bir hâkim olan Seguiet kendisini hiç bir zaman lisanının şiddetine kaptırtmamıştır. Hatta terbiyesizlik etmek istediği zaman bile zarif bir nezaket halini muhafaza eylemiştir. Çünkü Seguiet şerefine, vazifesinin ehemmiyetine veya hususî, kendi zatî yüksekliğine inanmış bir adamdır. Seguiet iddiamesinde Dupaty ye hem bir hukuk dersi hem de belâğat dersi vermek istemiştir. Taşrada çalışan meslekdaşını, kendisini daha yüksek tutacak bir vakar ile tashih etmeğe çalışmıştır. Hâkim ve encümeni danış âzasından olan Dupaty nin lâyihası Seguiet'nin hâkimlik ve encümeni danış âzalık hislerine dokunmuş. Yani hem hukuk adamını hem kalem adamını rencide etmiş olacak ki iddianamede hem bir hukuk adamının, hem bir edibin intikamlarını almağa uğraştıklarını görüyoruz. Seguiet lâyihanın lisanındaki ve fikirlerindeki cür'eti, nezakete, akademinin âdetlerine ve ceza muhakemeleri usulü emirnamesinin hükümlerine münafi bulmaktadır.

Seguiet iddiamesine, hüviyetlerinden tecahül gösterdiği iki hasmı ile yani Düpaty ve Freteau ile alay etmekle başlıyor ve ilk hamlesi Dupaty ye tevcih ediyor:

[1] Mais sans approfondir ce qu'un Chinois doit croire
Seguiet t'affublerait d'un beau réquisitoire.

«Bizim de müellifini istizaha çekmemize müsaade olunsun. Müellif üç mahkûmun müdafaasını deruhte eyliyor, örtündüğü örtünün arkasından kendisine soruyoruz: Müellif hukukşinas mıdır, yoksa hâkim midir?

Acaba bir hukuk şinas sıfatile, müellife müracaat edecek olan hâkime kendi kanaatini vazı kanunun kararından yüksek tutması tavsiyesinde bulunmağa yani hâki ne, kanunun kendi (müellifin) şahsî ilmine münafi bulunduğu bahanesile vazifesini yapmaması tavsiyesinde bulunmağa cür'et edebilecek midir?

«Hâkim ise, ona soruyoruz vicdanına ağır gelen bir vazifeye namuslu bir adamın salık olamayacağı bir sınıfa onu bağlayan sebepler nedir? Kendisi gibi bu devletin emirnamelerine sadakate yemin etmiş kimselerin istikametinden istediği asil fedakârlığı ne için kendi yapmıyor. Kanuna müşikâfane hürmetle vicdanının âmir sedasına itaatten birini tercih etsin. Eğer unvan ve memuriyet şerefi, kanaatlerine göstermesi lâzım gelen dürüstiye galebe alıyor ise çok zayıf bir adam demek oluyor.»

Seguier hücumlarını Dupaty den sonra Freteau ye tevcih ediyordu:

«Evrakın, lâyihanın müellifinin eline nasıl vardığını araştırmıyacağız. Biz de müellif gibi, bu Allahın nüfuz edilmeğe çalışılması caiz olmayan bir sırrıdır demekle iktifa edelim.»

Seguier söz arasında Condorcet yi iğnelemekten de vazgeçemiyor ve bu münasebetle de hasmı canları olduğu feylesoflar aleyhine hücumlar ediyor.

«Bir çok zamandanberi, aşağı yukarı tükenmiş olan fikri beşerin artık yeni bir şey tevlit edemiyeceğini tekrar eylemekten fariğ olmuyorlar; müstakbel feylesoflara kendilerinden evvel hayal edilmiş şeyleri yeni bir şekilde arzetmeğe mecbur kalmak ümitsizliğinden başka yapacak bir şey kalmıyor. Bununla beraber şöhret isteyen hevesler görüyoruz. Şan ve şerefe ancak bilinmeyen veya terk edilmiş yollardan varılabileceğine kanaat besleyen bu havesliler kabul edilmiş prensiplere hücum etmek, kullanılan şekilleri tenkit eylemek en faydalı müesseseleri yıkmaya uğraşmak suretile hiç olmazsa muvakkat bir şöhret kazanabilecekleri hakkında nefislerine müdahanede bulunuyorlar. Kanunların vücuda getirdiği o büyük binada bazı hafif fakat içtinabı gayrı kabil hata bulduklarını zanneylemelerinden dolayı bu yeni Erostrate [1] ler âdalet mabedini yakmak istiyorlar.»

Seguier iddianamesinin bir az daha ilerisinde tekrar feylesoflara rücu ediyor, feylosof fikirlerinin sirayetine şaşıyor ve kızıyor ve bahsi vazifelerine hain addeylediği hâkimler hakkında çok zalimane olan şu mütalea ile kapatıyor:

[1] Erostrate meşhur kumandanlar kadar meşhur olmak havesine kapılan bu mecnun dünyanın yedi acibesinden biri olan Diane mabedini yakmak suretile istediği şöhreti temin etmiştir.

«Kendi haklarında besledikleri büyük fikirler yüzünden efkârı umumiye'nin kendi fikirlerinden ibaret olduğuna veya hiç olmazsa efkârı umumiyeyi tenvir ve talime memur bulunduklarına, nefislerini ikna eylemiş bir çok cüretli kafalar vardır. Bu Kafalar efkârı umumiye'nin fikrine hâkim olmağı, efkârı umumiyeyi keyiflerine göre sevk eylemeği ve haveslerine göre değıştirmeği iddia ederler. Bu kafalar kendilerini şöhretlerin hakemi kılıyorlar ve hub-bunefisleri taassubu şahsî fikirlerinin efkârı umumiye için vacibül'ittiba bir kaide olduğunu ilâna kadar sevkettiriyor. Bunlar her sınıftan kendilerine taraftar bulmuşlardır ve bizzat adliye kanunlarını «idame ettirmek ve icra eylemekle mükellef memurlar arasından gizli düşmanlar görmekle hayrete düşmüştür.»

Seguier hasmı Dupaty'nin şiddetli hitaplarile fırlattığı heyecanlı merhamet sayhalarile ve kendisini beşeriyetin müdafii tayin eyliyen ve kendisine gülünç gelen tavurlarile alay etmekten kendini alamıyor:

« Böyle tasvirlerle umumî heyecan yaratmak istiyorlar. Böyle cür'et-kâr tasvirlerle halk ayaklandırılır. Bu tarzı teshir bütün siyaset islâhatcılarının san'atidir. İçlerinden biri yoktur ki vazifesini kendi kendisinden almış olmasın; herkes salâhiyetini kendi dehasından alıyor. Ve bu ifşa ateşi arasında eşya, kamaşmış gözleri önünde büyüyor. Hayali kendisine doğuşebilecek hayaletler yaratıyor. İnzivasının yalnızlığı arasında yanında beşeriyeti titreyerek ellerini kendisine uzatır görüyor; yanında vatani saçları dim dik olduğu halde kendisine yaralarını gösterir görüyor; yanında kendi (ıslahatçının) sesini âriyet almış bütün milleti kendi (millet) namına söylenmesini emreder görüyor.»

İddianameden nakleylediğimiz bu bir kaç parça Seguierin kudretini bize göstermeğe kifayet eyler. Güzel söz söylemekte hakikaten üstündür. Coşgun Dupatyden daha ölçülü, daha souk olan Seguier asrının ve hasmının en büyük edebî kusuru olan tamtıraklı elfaza düşmüyor.

Seguieri'nin münakaşa tarzı da daha usullüdür. Delilleri daha açık ve bir az da asabidir. İddianame üç mahkûmun masumiyeti hakkında iddiaları reddeylerken Seguier divanın hükmünü kat'i ve nihaî bulduğundan iddia edilen butlanların veya lehe dermeyer edilmiş delillerin boşluğunu göstermekle iktifa eyliyor. Mahkûmların ifadelerindeki tenakusları bir levha halinde toplıyor; ve tayini mekân beyyinesi sabit bile olsa bundan mahkûmların cürmü işleyebilmelerine maddî bir imkânsızlık istihraç edilemeyeceğini iddia eyliyor. Buna mukabil Thomassinlerin zahirî addeylediği tenakuslerini ehemmiyetsiz görüyor. Dupaty tarafından yapılmış olan hataları ve metin değıştirmelerini hafif bir istihza ile gösteriyor. Bu anlattığımız noktalarda Dupaty'ye galebe çalıyor. Bu üç masumu mahvetmek gibi muzlim bir tasavvuru kimin yapabileceğini sorduğu zaman da Dupaty'ye faik gözüküyor.

« Üç bedbahtı mahvetmek için gizli bir anlaşma, mel'un bir suikast farzeylemek onları müdafaa etmek gibi meşru bir hakkı suiistimal ol-

maz mı? zira bu kadar az hakikate benzeyen bu kastın faileri kim, kimler olabilir? bu failer ancak hâkimler olabilir; zaten müellif de buna kanaat eylemek suretile kendi kendine müdahenede bulunuyor ve hâkimlere karşı hakaretler savuruyor. Bu şüphe ve zannı tamik eylemeğe mecbur olmak haline düşecek miyiz?..

« Jandarma zabitlerini mi ittiham eyliyeceğiz? zaptiyeler şüpheli adamları, dilencileri, nâsın velvelisinin işaret eylediği zannedilen kim-seleri tevkif eylediler. Müddeiumumî itiraz eyliyor. Salâhiyet kararı almak için eve girmek için yapılan kırmaları bile müşahede ve tesbit ettirmeği unutuyor. Cürmün mahiyet ve vasfı meşkûk kalıyor. Dava onu görecek olan hakimlerin önüne sevkediliyor. Zaptiye işten elini çekiyor. Bu ilk tahkikatın bütün bu seyrinde bir komplônün izlerini nerede bulabilmeli?

Vinet adliyesinin hâkimlerini mi ittiham eyliyeceğiz? davaya bakmadı bile, ve dava gözünün önünden geçti ise bile devam etmek istememiştir. İşin bir kraliyet meselesi olduğu iddiasile müttehimleri de davayı da chaumont bailliliğine göndermiştir. Eğer Vinet hâkimleri Thomassinlerle birlik olsa idi kendisine gönderilmiş bir davayı, cürmün işlendiği yer hâkimi sıfatile kendisine ait olan hakları iddia etmeden bırakır mı idi?

Eğer bu dava vazifeye ihanetin bir meyvası ise Chaumont bailliliği hâkimlerini ittihamdan başka yapacak bir şey kalmaz. Fakat bu adamların beraati hiç bir zaman hakikaten mücrim olup olmadıklarını tetkik edildiği zamandaki kadar açık gözükmez.

Bütün bir mahkemenin gizli şeriki cürümlerden ve Thomassinlerin kininin memurlarından mürekkep bulunduğu nasıl inanmalı?

Bu mahkemeyi bütün muamelelerinde ağır davranmış olmakla ittiham eyledikten sonra o mahkemenin haksızlığa ve tarafgirliğe fedakâr bulunduğu insan nefsinin nasıl inandırabilir? hatta denebilir ki mahkeme mahiyetinden tegafül eyliyerek sanki ittiham edildikleri madde hakkında hüküm vermemek için müttehimlerle anlaşmış gibi onları hapisanede süründürmüştür. Nihayet hükümdeki şiddetle tahkikattaki ihmali nasıl te'lif edebiliriz?

Chaumont hâkimlerine hem dikkatli bir hâkimin faaliyetini göstermemiş oldukları tevbih ediliyor hem de kendilerinden bir menfaat veya suiniyet dolayısıyla vazifesine hain bir hâkimin bütün hainliği isteniliyor»

Seguier adliyenin salâhiyeti tayin zaruretile ağır ve yavaş davranmış olmasını mazur göstermeğe çalışırken pek zayıflar. Çünkü mes'ul bir şefin ağzından çıkması beklenen münfail müteessir bir söze rastlanmaz. Buna mukabil Seguier mahkûmları garip bir tarzda kollar; bu da bize adliyedeki fenalığın vüs'atini ve şüistimallerin dehşetini göstermeğe kâfidir.